

öğrenmek arzusunu beslerler. Bu onların meşru bir hakkıdır. İşte onların bu arzularını yerine getirmiş olmak için, bu haspılhalde kaydettiğimiz suallere kısaca cevap vereceğiz, ve gazeta yazıcılarına okuyucuları arasında teessüsü elzem sıkı teşriki mesai hakkında düşüncelerimizi anlatacağız.

Kemalist Anadolu burjuvazisi, daha istiklâl mücadeleleri cereyan ettiği esnada, bilgin sınıfı diktatorluğunu tahakkuk ettirmiş, fakat 1925 martına kadar, onu bir demokrasi cilası altında gizlemeğe mecbur olmuştur. İlk kürt isyanı (şehit Sait) bu tahdidi kaydın da bertaraf edilmesine vesile oldu. Diktatorluk, açıktan açığa tatbikinden çekinilmeyen, resmî bir mahiyet aldı. Takriri sükûn kanunu ile, Ankara hükûmeti, cebrî şiddetle memleketi idare hususunda, kendi kendine hudutsuz bir salahiyyet vermiş oluyordu. Bu suretle teşkilatı esasîye kanunu bir paçavraya çevirildi. Bu keyfi idarenin başında bulunanların ilk işi, zaten tedricen riayet edilmiye bazı haklara, hükümsüz kanunî şekillere irca edilmiş olan, halkçılık hurriyetlerinin son artiklarını „istiklâl“ mahkemeleri satırı ile koklerinden budamak oldu.

O zamandanberi türk milletinin ve türkiyede yaşayan tekmil millî ekalliyetlerin yoksul ve ortahalli halk kütelleri ve bilhassa amele sınıfı yüzüzçesine kasılıp kavruluyor, soluk aldirmaksızın eziliyor; ve bu münhasiren — az vakitte kocaman bir göbek bağlamak hırsıyla çırpınan — cılız bir burjuvazi hesabına ve menfaatına yapıyor. Mazideki zulüm ve istibdat idarelerinin nefretle yadedilmelerini mucip olan ceberut ve soygunculuk, genç türk burjuvazisinin yaptıkları yanında gölgede kalır. 1929 martında dışlerini gıcirtan ehaliye bir değişiklik hissi vermek ve onu bir az teskin etmek üzere takriri sükûn kanunu kaldırıldı. Buna rağmen el'an bugün bu facia olanca siddetile devam edip gidiyor.

Beynelmil tecrübelerden ilham alan bu asri diktatorluğun saltanat devirlerindeki emsalinden farkı, — vatandaşlara, her türlü eza ve cefaya ve hakarete tahammül eden haysiyetsiz bir kalabalık muamelesi ettiği halde — hiç sıkılmaksızın bir riyakâr halkçılık kıyafetine bürünmekte ısrar etmesinde aramalıdır. Millîci burjuva hükümlerinin siyasi propagandacisi hizmetini gören (halk fırkası) kendine, milletin ve halkın emel ve isteklerini hayata geçirmeği başlıca vazife bilen (!) ve onu sözde temsil eden bir teşekkül-süsünü vermekte; buna muvaffak olmak için her çareye baş yurmakta; ve yalan yanlış, yaygaralı bir fikriyat meydana çıkarmaya uğramaktadır.

Yaptıkları soylediklerine taban tabana zıt olan halk fırkasının ileri sürdüğü tezler, iktidar makamını işkal eden teknil islahatçı burjuva fırkalarının, her yerde ve her zaman efkârı umumiyeyi aldatmak ve hayalata kaptırmak için müdafaa ettikleri (millî vahdet,

2.5
196
sınıfların fevkinde siyaset, yıkmadan tedricen değiştirmek, ve saire gibi) şeniyete tamamille yabancı, ve mücerret idiaların tekrardan ibarettir. Bunlar arasında — bilhassa emekçi kütellerini sınıf mücadelesinden uzaklaştırmayı, istihdaf eden — kemalist teşkilatın hududsuz bir inkilâpçılık ruhuna meşbu olduğu ve sırası gelince en cezri inkilâplardan bile çekinmeyeceği hakkındaki iddia en muhim mevkiî tutar. Maatteessüf hatta halk yolgösterici vaz'iyetinde bulunanlardan birçokları bile bu fikriyatın tesirinden sakınmamışlardır.

İşte 1924/25 senesi esnasında kommünist fırkası rehberleri arasında bir ara tereddütler hasil olmasında ve kemalist burjuvazinin inkilâpçı rolunu biraz izam etmek hatasına düşülmesinde bu bahsa dair olan neşriyyat büyük bir tesir icra etmiştir. Bu bahara fırka bu hatayı tashih etmişse de, onda saplanup kalmak yüzünden tam bir tasfiyeciliğe ve menşevikliğe sapan, rehber vaz'iyetinde, müteaddit fırka azalarını saflarımızdan atmak mecburiyetinde kalmıştı.

Türkiye kommünist hareketini idare edenler, daha tetkiklerinin başlangıcında, halk fırkasının ictimai temelini ve temsil ettiği hakim sınıfın sermayedarlık yolunda seri adımlarla inkişafa cabalayan burjuva mahiyetini; bu Anadolu burjuvazisinin mütenakız iktisadi menfaatlere ve siyasi temayüllere malik muhtelif tabakaları ihtiva ettiğini doğru olarak tespit edebilmişti. Böyle olduğu halde, kommünist fırkası, ilk kürt isyanı vesilesi ile, — yalnız irticaa karşı değil, fakat halk fırkasına hasım teknil muhalif kuvveltere karşı — açıktan açığa amansız bir tethiş siyaseti tatbik etmek üzere ikdidarı ele alan İsmet Paşa hükûmetinin aksi-inkilâpçı niyyetlerini ilk hamlede sezememiş; ve bu hükûmetin teşekkülünü, resmî organında, millîci burjuvazinin muhafazakâr ve mürteci cenahı aleyhine, inkilâpçı cenahı tarafından kazanılmış bir galebe diye selamlamıştı.

O zaman için, esas itibarile, bu hüküm doğru, fakat natamam idi; ve natamam olduğu için de hatalı idi. Fihakika İsmet huzbu Reuf, Refet ve yaranı huzbına nispetle sol idi; amma bu sollak burjuva inkilâbını genişletmek ve gereği gibi inkişaf ettirmek azmı itibarile değil, yalnız ve sadace o ane kadar tahakkuk ettirilmiş olan islahatı yaşatmak iradesi noktai nazarından idi. Bu ikinci noktanın da ihmal edilmesi caiz olmadığına göre, bedihidir ki muhalif millîci grubun, yani tarakkiperlerin o günkü vaz'iyette galebesi geriye doğru bir adım demek olacaktı. Halbuki İsmet kazanılmış zemin/üzerinde kök salmak ve mevcudiyetlerine nihayet verilen ictimai ve siyasi müesseselerin hortlamalarına mani olmak hususlarında elinden gelen herşeyi — tahmin edildiği üzere — yaptı.

Fakat bu yapış, nasıl bir çehre arz ediyor? Bütün mes'le burada-
dadır . . . Onun, yeni idarenin mudafaasında, bir taraftan irtica
temsil eden eski devrin yadigarı muesseselerle ve ictimai kuvvetlerle,
diğer taraftan imperyalist ecnebi sermayesi ile olan münasebet-
lerinde uzlaşıcı bir siyaset takip ettiği; buuzlaşıcılıkta millî istiklâl
umdesinden esash fedakârhklarda bulunmak (Musul, düyünü umu-
miyye mukavelesi, mall kontrol, ve ilsh . . .) derecelerinde ileriye
gittiği; ve yine bu uğurda memleketin en ciddi ve en mühim inkilap
kuvvetlerini teşkil eden amele sınıfını ve yoksul köylü kütlelerini
amansız bir beyaz tethiş siyaseti ile mütemadiyen hirpaladığı ve
canlarından bezdirdiği, inkâr edilemez vakialardır. Amele inkilâbı
noktaî nazarıdan, Ankara diktatorlugunun, bilhassa bu son saha-
dahi hainane icra ati dolayısıyla, herşeyden üstün gayeleri emekçi
halk kütlelerinin öz kanını emmekle iktisadi temellerini sağlam-
laştırmak olan sermayedar türk burjuvazisinin diğer mühtelif siyasi
cereyanlarından ve teşekküllerinden esash bir farkı kalmamıştır.
Onun tam manasılı aksi inkilapçı bir mahiyet ihraz ettiginden
artık zerre kadar şüphe caiz degildir.

Bundan evvel fırkamız en sonunda, takip edilecek siyasetle varı-
lacak neticenin bu olduğunu gerçi sarahaten kaydetmişti. Fakat
o sıralarda bütün dikkatî tehditkâr bir şekil almış olan irtica
tehlikesi üzerinde toplanmış olduğundan, kemalîsmîn bu tarzda
istihale ve tereddide hemen başlamak üzere olduğu ve mühlük Dar-
belerini aynı zamanda hem irticaa hem de amele sınıfının inkilâpçı
teşkilâtlarına indirmeğe hazırlandığı gözden kaçırılmıştı. Netekim
1925 martında, klerikal ve koyu mürteci matbuat yanında — mesela
„Sebilürreşat“ mecmuası ile bir arada — aynı hey'eti vekile karar-
namesi ile ve aynı günde kommunist fırkasının yari-legal neşir vası-
taları (Aydınlık ve Orak-Çekiç) kapatıldığı zaman, bu tecavuz
saflarımızda büyük bir şaşkınlığı mucip olmuştu. Bunu memle-
kette kommunist tanınmış kim varsa hepsinin bir takım vahî isnat-
larla hapsedilip Ankara „istiklâl“ mahkemesine sevkedilmeleri takip
etmişti. Yoldaşlarımızın irtica dokümentüleriyle — şeyhlerle ve dere-
beylerle — aynı zindana tıkmaları ve aynı mahkemede sorguya
çekilmeleri çok manidardır.

Bukadar kısa bir vade icinde bu derece şiddetli bir imha
siyaseti ile karşılaşacağını tahmin edemediği içindir ki, fırka merkez
komitası, merkezi ve mahallî gizli cihazlarını genişletme ve kuvvet-
lendirme işine layik olduğu ehemmiyeti vermemiş, ve icap ettiği
gibi, bütün gayretlerini bu sahaya teksif etmekte geçikmişti. Bereket
versin ki tekmil kommunist fırkalarını, burjuva hükümetlerinin her
an müracaat edebilecekleri tethiş ve memnuiyet kararlarına rağmen,
fealiyetlerini başka şekillerde idame etmeğe muktedir bir vaz'iyette
bulunmağa mecbur tutan Kom-Intern nizamnamesine tevfiikan,

TKP. de esgarî bir gizli cihaza malik bulunuyordu; ve hadîsatin
vahamet kespemesi üzerine, bu cihetten olan noksanlarını bir dere-
ceye kadar tamamlamaya vakit bulmuştu.

Bugün bizden oldukça uzaklaşmış bulunan geçmiş zamanın bu
fealiyetleri hakkında hükümümüzü verirken, itiraf etmeliyiz ki bu
sahadaki gayretler pek gayri-kâfil idi. Bunun haricinde çalışma
imkânları daha çok iyi hazırlanabilirdi ve hazırlanmalıydı. O dev-
renin fırka amirleri teşkilatımızın daha seri bir tarzda kendini top-
layup, yenişeraite intibak edememiş olmasından ümitsiz olduk.

Mamafi yavaş hareket etmesine ve kuvvetlerini serbest bırakmakta
güçlük çekmesine rağmen, T. K. P. — halk fırkasının bütün üyeleri
ve tahminleri hüafına olarak — ne yıldız ne de felce ugradı. Kanun
dahilindeki neşriyatını yoldaş gazetasında devam ettirdi. „Tahriri
sükûn“ kanununun ve diğer tethiş tedbirlerinin tatbikine başlandı-
ğundan iki ay sonra, bir mayis vesilesi ile ateşin bir risale neşretti; ve
tesiri altında bulunan teşkilâtlar vasıtası ile bir mayiste toplantılar
tertip etti; ve şiarlarını ihtiva eden sınıf mücadelesi temayulatını
tahrir edici nutuklar irat ettirdi. Hatta bu mayis tezahürlerini takip
eden büyük tevkîfattan ve mücahitlerimizin Ankara mahkemesine
sevklerinden sonra da teşkilâtını tam bir gizlilik şeraitine uygun bir
tarzda yeniden kurmak işini ileriletti ve amele arasında kommunist
propagandasına germi verdi.

1925 senesinden bu güne kadar süren devrede kommunist fır-
kasının geçirdiği safahatı kaydetmek bu yazının mevzuu haricinde-
dir. Fırkanın dahill hayatına müteallik mesail ayrı bir makalede
tetkil edilecektir. Burada makzadımız yalnız neşriyat işlerine temas
etmektir.

Türkiye kommunist fırkası, son beş sene zarfında, siyasi
mücadelerinde kendisini takip eden ve şiarlarını hayata geçiren
inkilapçı amele ve münevverler kütlesine, maatteessüf usul ve
intizam dahilinde usareli bir neşriyat arz edemedi. Ohîç bir ruhlu
neşriyat fealiyetinde bulunmadı denilemez. Bilakis bu nevi teşeb-
büslerin arz ettiği güçlülere rağmen, — bilhassa 1927. denberi —
ameleyi tervir ve irşada medar olacak birçok propaganda gazeta-
ları ve siyasi beyannemeler neşretmiş ve bunlar sayesinde
emekçi kütleler arasında sınıf mücadelesi ruhunu ve kommünizm
tarafdarlığını idameye muvaffak olmuştur. Bizim yapılmadığından
şikâyet ettiğimiz neşriyat, ameleyi harekete getirmek hususunda çok
müessir olan, hususî vaz'iyetlerle ve hadîselerle alakadar ve her an
inkitaa ugrayan bu „muhtasar mufit“ neşriyat degildir.

Biz amele ve köylü inkilâbı için çalışan fırkamıza dahil bulun-
sun veya bulunmasın — tekmil mücahitlerin fikriyat seviyelerini
yükseltecek, onları marxist ve leninist nazariyatın belli başlı prensip-
leri ve akideleriyle tanış edecek, bu cihansumul yühaek inkilâp nazari-

27

yatını tevfikân memleketimize ait ictimal, iktisadî ve siyasî hadisatı mesail tahlil etmenin yollarını gösterecek; propagandalarına medar olmak üzere, millî ve beynelmîl mes'elerler hakkında kom. Internin ve T. K. P. nin noktai nazarlarını ve tezlerini teblig edecek; ve tekmil memleketlerin inkilâp hareketleri hakkında tağşîş edilmiş havadisleri verecek . . . müntazam bir tarzda çıkan ilmi ve siyasî bir fırka gazetasına, ve aynı mahiyet ve kıymette risalelere işaret etmek istemiştik. Bu nevi neşriyat itibarıyla, T. K. P. nin son beş senelik fealiyeti feci bir boşluk arzeder.

Bu müntazam neşriyat fıkdanı, fırkayı muayyen görüşler ve sarîh bir fikriyat üzerinde tamamile anlaşmış, bila kaydü şart kabul edilmiş şiarler etrafında birbirlerine sını sıkı bağlanmış bir halde amele ve yoksul köylülüğün sınıf dusmanlarına karşı bir tek irade ile mücadele eden azalardan mürekkep, umum memlekete şamil, bir nüfuz malik *müttehît yekpare bir teşekkül* seviyyesine yükselmekte uzun müddet alakoymuştur. Bir fırka gazetası mevcut olmamasından, fırka merkezi ve kommunist Beynelmîleli tarafından çizilen siyasî hareket hatları ve direktifler vaktü zamaniyla fırka efradına ve amele ve köylü küttelelerine neşri tamim edilemiyor; ve matlup olduğu gibi, fırka sayısız bağlarla halk kütlerine bağlanamıyor, ve siyasî hadisat üzerinde inkilâp gayelerimize yarar bir tesir icra edemiyordu.

Fırkaların resmî fikriyat ve talakkîyatının, fasılasız bir tarzda, merkez den muhite doğru mütemadiyen akması; alenen munakaşa ve izah edilerek fırka mensuplarının ve tesirine tabi bulunanların dimağlarına yerleşmesi lazımdır. Mafevk bir komitaden madun bir komitaya, veya ber'akis, yazlan tamimlerle ve raporlarla buğayeye irişilemez. Bunlar bilmechuriye mahdut eşhas arasında kalmağa mahkûmdurlar. Halbu ki fırka noktai nazarlarının, tahlillerinin, şiarlarının, yalnız beynelmîlel amele inkilabına taraftar olanlar arasında değil, fakat aynı zamanda hem bitaraf vaz'iyette kalanlar arasında, hem de hatta amele sınıfını zülmü istibdadî ile inleyen hükümet fırkasına müzahir ve proletarya inkilabına düşman olan ictimal tabakalar arasında, geniş miyasta yayılması icabeder. Başka türlü memleketin siyasiyatı üzerinde tesir icra etmenin yolu yoktur. Bu da ancak mazbut ve *matbu kelam ile, resmî bir fırka gazetası* ile olur. Hareketleri sevkü idare edilmek matlup olan küttelelerin efkârı umumiyesine, intizam dahilinde ve cazip bir şekilde resmî bir fırka gazetası arz edilemediği takdirde bütün zarar fırkanın teşkilatçı büyümesinin ve nüfuz sahasını genişletmesinin tavakkufüne inhisar etmez. Aynı zamanda derece derece mes'ul fırka mücahitleri arasında ihtilâflar, vaz'iyetleri takdir farkları, siyasî hattan inhiraflar, ve nihayet fikriyat ve teşkilat ayrılıkları başgös-

terir. Fırka tecanüs cihetinden terakki edeceğine, bilakis geriler, muhallî, „esnafvarı“, bir mahiyet alır.

Asil felaket buradadır. Gazetasızlık yüzünden Türkiye kommunist fırkası bu felaketi de geçirdi. Bütün mevcudiyetlerle proletarya inkilabına ve kom. Intern'e bağlı, küçük fakat yetkin bir rehber kadrosuna malikiyet sayesinde ve K. B. icra komitesinin daimî müzaheretile ancak bu vartayı atlatabildi.

Fırka kuvvetlerinin tevhidinde teşkilatın sağlanmasında ve siyasette ciddi bir amil olmasında, fırka gazetasının ne mühim — adeta kat'i — bir rolü olduğunu, bundan tahakkuk eden, evvel, büyük ustamız Lenin, o zamanki rus sosyaldemokrat fırkasının dagnıklığından bahsederken, gayet belîg bir ifade ile kaydettiği, Gazetanin yalnız bir propagandacı ve tahrikâtçı vazifesi görmekte kalmadığı, aynı zamanda bir teşkilatçı vazifesi de gördüğü tezi, marxist ve leninist edebiyatta artık bir mütearife mevki ihraz etmiştir. Hele teşekkül veya yenibaştan teşekkül devrelerinden bulunan zayıf fırkalar için bu talakki mahzû hakikattir. Leninin bu bahsin tetkikine hasrettiği yazıyı, çok faldeli bir ders mahiyetinde olduğu ve Türkiye kommunist fırkasını çok yakından alakadar ettiği için, aynen tercüme ederek, okuyucularımıza arz ediyoruz.

T. K. P. Leninin bu şüphe götürmez görüşlerini ve nasihatlerini ilk def'a olarak yalnız bugünlerde hatırlamış değildir. Fırka rehberleri daha 1925 vakayilinin ferdasında, tahaddüs eden vaz'iyetin esaslı tetkikini müteakip, gizli bir fırka organı neşri fikrini müdafaya koyulmuşlardı. İşçi muhitlerinde nihayet kök salmağa başlamış olan kommunist teşkilatları saflarında, tethîş dolayısıyla, esmeğe başlamış olan bozgun havasına ancak bununla karşı konula ileceği, mevcut kuvvetleri tekrar kudretli bir merkez etrafında toplamanın ve bir sistem dahilinde harekete sevk etmenin yegâne çaresi bu olduğu kanaatleri üzere yoldaşlar ittifak etmişler; ve bu organı yaratmak işini en esaslı vazifelerinin başına koymuşlardı. Bu husustaki hazırlıklar birkaç def'a tamamlanmak raddesine geldiği halde, verilen karar, fırka merkezinin iradesine tabi olmayan, daha ziyade ameli ve teknik bir sürü engellere çarpmış ve bugüne kadar fırkamız resmî gazetasız kalmıştır. Bundan mütevellit zararlar pek çoktur. Açılan rahneleri kapatmak için el bir ligile yalınmaz, mütekasif bir gayret sarfına ihtiyaç vardır.

Ancak bugün neşri müyesser olan „*Inkilâp Yolu*“, hem bu gayretleri etrafında toplayan bir cazibe noktası, hem de bu sahada kendini göstermek fırsatını bulamayanları meydana çıkaracak muharrik bir kuvvet olmağa namzettir. Sistemli neşriyatla *Inkilâp Yolu*, T. K. P. nin siyasetini takip edenleri, merkez komitesi ile daimî bir temas halinde tutan bir kanal vazifesi görecekler. Bu sayede çok geçmeden, kommunist hareketini çabuk inkisaf ettikten

TÜRKİYE SOSYALİSTLERİNİN

198

APR 23 1925
TÜRKİYE SOSYALİSTLERİNİN

men'eden sebepler ortadan kalkacak; fırkamızın fealiyet hayatında yeni bir devre açılacak; o, şiarlarıyla, inkilapçı kütelleri harekete getirebilen, ve memleketin siyasetinde kat'i bir roloynıyan geniş bir mücadele teşkilatı evsafını ihraz etmeğe muvaffak olacaktır.

Fırkanın resmî gazetası olan *Inkilâp Yolu*, amele inkilâbî mücahitlerine ve inkilâpçı köylü hareketlerini idare edenlere, yol gösterir ve dolayısıyla onların mücadelelerini sevkederken, tabiatıyla fırka merkez komitasının ve kommunist Reynelmilelinin görüşlerine ve onlar tarafından çizilmiş siyasi hatta daima harfi harfına sadık kalacak ve daima onları sütunlarında aksettirecektir.

Fakat *Inkilâp Yolu* fırkanın hakiki yol göstericisi ve kommunist mücahitlerin nurlu meş'alesi olabilmek için, aynı zamanda fırka küttlesinin ve umumiyetle amele sınıfının ve muztarip köylülüğün ihtiyaçlarına, ahvali ruhiyelerine, talakki tarzlarına da makes olmak, onların hatalarını tashih ve müsküllerini halletmek mecburiyetindedir. Buna mebnî T. K. P. merkez komitesi, amele ve köylüden ve ale'l'umum resmî gazetasını okuyanlardan, mahalli şeraite, hadisata ve ihtiyacata dair yazı yazacaklara gazetada geniş bir yer ayrılmasına karar vermiştir. Memleketin muhtelif muntakalarından gelecek bu nevi yazılar ve onlara dair tahrir hey'etinin mütalaaları her nushamızda muayyen sütunlarda neşrolunacaktır. Bu yazıların kavaide muhalif ve hatalı olmaları kat'iyen bir mahzur teşkil etmez. Yeter ki içlerinde amelenin ve emekçi hütlelerin isteklerine ve mücadelelerine müteallik *dogru haberler* ve mühim vakialar bulunsun. Onları düzgün bir şekle koymak yezicilerimizin işidir.

Okuyucularımızdan *Inkilap yolu* ile sıkı bir temas tesis etmelerini bilhassa reca ederiz. Neşri arzu edilen yazılar yazanın çalıştığı veya oturduğu mahalde mevcut gizli kommunist hüccesine veya TKP. nin vilayet komitasına, bir fırkalı yoldaş vasıtası ile, tevdi edilmelidir. Vilayet komitaları bu yazı malzemesini gazetamıza irtisirmek inkânına malik bulunacaklardır. Gizlilik takyidati dolayısıyla, okuyucularımıza, tahrir hey'etimizle bir dogru temas yolu temin edemeyisimizden çok müteessifiz. Yakın bir atide bunun da günü elbette gelecek ve *Inkilâp yolu* dogrudan dagruya inkilapçı küttlelerin malı olacaktır.

Bu ayrılık mahzurunu şimdiden bir dereceye kadar bertaraf edecek çareler bulunabilir; ve bunları arayup bulmak lâzımdır. Bunlardan birisi gazetamıza dost olanların „*Inkilâp yoluna yardım*“ birlikleri veya cem'iyetleri etrafında toplanmaları, kollektif bir temas ve teşriki mesaiye zemini hazırlamalarıdır. Gazetamız nushalarının sokulmaya muvaffak olacakları her fabrika ve imalathanede, her şehir ve kasabada, her hangi bir suretle mücadelemize iştirak etmek ihtiyacını duyanların bir araya gelerek bu kabil-

den yardım cemiyetleri kurmalarını hararetle tavsiye ederiz. Böyle bir teşekkül mevcudiyetini belli eder etmez, gazetamız mümessilleri onu kurmuş olan fikir yoldaşlarıyla temas gecmek için lâzimgelen herşeyi yapacaklardır. Bu yardım cem'iyetlerinin azzamanda memleketin her tarafında teşekkül edebilecekleri, ve bilhassa sanayi ve amele merkezleri haline gelmiş olan muntakaları birer ağ gibi kaplamaları inkilap gayelerimiz için büyük bir fayda olacaktır.

„Inkilap yoluna yardım“ cemiyetlerinin başlıca vazifesi: *Inkilap yolunu* mümkün mertebe yaymak, ona her türlü ve hepsinden evvel işçiler, emekçi köylüler ve yoksul halk arasında yeni yeni okuyucular bulmak, mahalli hadiseler ve mes'eleler hakkında yazılar, mektuplar toplayup göndermek, gazetalarına karşı yapılan hücumlara, aksi-propagandalara cevaplar vermek suretille onu mudafaa etmek, *inkilap yolunda* çıkmış olan yazılardan ameli bir ehemmiyeti haiz ve mahalli mesele bir cevap mahiyetinde olan risimleri ve şiarları beyannamec'iler şeklinde teksir ve tevzi etmek, teberruat toplamak ve saire gibi fealiyetlerde bulunmaktır.

Inkilâp mücadelesinin bu nevi yardımcı teşkilatlarını, ilk hamlede, fırka hücreleri, muntaka ve vilayet komitaları azalarından neşriyat ve propaganda işlerini idare eden yoldaşlar yaratmak mecburiyetinde dirlir. Insiyaki bir tarzda bu gibi teşebbüslere girişildiğinden haberdar olur olmaz onları teşvik ve takviye vazifesi de yine fırkalı yoldaşlara düşer.

Inkilap yolu, ön safta fırka yoldaşları olmak üzere, okuyucularından istediği ve umduğu maddi ve manevi yardımları göreceğinden, ve üzerine olduğu ağır vazifeyi başaracağından emindir. O, bu sarsılmaz iman ile fealiyetine başlıyor; ve kendine tamamen güvenerek, bu ilk sayısıyla, inkilapçı küttlelerin eskârı umuniyesi huzuruna çıkıyor. Onun başlıca, şiarı: gösterilen kusurları derhal düzeltmek ve daima daha iyi bir tarzda çıkmak olacaktır.

TKP. merkez komitesi emri
İ. Y. Yazı hey'eti.

MEMLEKET MES' ELELERİ:

İkinci kürt isyanı

Bütün vahamet köylülüğün iştirakinde
Ankara milli ekalliyet ve iktisat siyasetleriyle ektigini
devşiriyor
İsyan memlekette fevkalade bir ictimai gerginliğin ve
sefaletin mahsulü

Alli aydanberidir, şark vilayetlerinde bir kazan kaynadığına, mühim bir şeyler — umumî bir ihtilâl hareketi kabilinden bir şeyler — hazırlandığına dair rivayetler, şayiala kulaktan kulağa doluşuyordu. Hatta bir ara, bundan iki küçük

ile ay evvel dedikodunun ortalığa saçtığı heyecan bunu günün en mühim mes'alesi haline getirmişti. O zaman fırkamızın merkez komitesi da, icimalardan birinde, her ihtemala karşı vaz'iyeli tekkike ve talakki tarzını tesbite lüzum görmüş, kommunist Beynelmileli icra komitasının nazarı dikkatını da celbetmişti.

Efkârı umumiyenin bu derecede heyecanla takip ettiği ve siyasiyatla ülfeti olmiyanları bile alakadar etmeğe bşlyan bu bahsa dair, isyan — öyle kolaylıkla önüne geçilemeyecek — bir emti vaki olana kadar, pek acınacak betbaht birer uşak menzelesine indirilmiş olan gazetelerde, tek bir kelime bile yazılmamıştır. Türkiye haricinde yaşayanları, türk matbuatının, haykırın vakayı önünde bile, bir kapu kulu meskenetile, bu kadar uzun müddet sükut edebilmiş olmalarına inandırmak çok güçtür. Ancak askeri harakât ve sair tedbirler netice vermeğe başladıktan sonra, gazetalar, hükümetin tebliglerini neşir ve onları muayyen talimat dairesinde tefsir etmek suretile, halka isyan tafsilatını vermeğe başlamışlardır. Öyle ki efkârı umumiye buna karşı vaz'iyet almak için zerre kadar hazırlanmamış, lakayt bir seyirci mevkiiinde bırakılmıştır. Türkiye matbuatın ağız boğucu bir tıkay ile kapatılmış olduğunu göstermek için bundan iyi bir misal bulunamaz. Bundan dolayı memleketin inkilabi menfaatleri pek büyük zararlara maruz kaldığı, bütün millet efradının artık iyice anlamış olduğu izahat müstagni bir hakikattir.

Asıl isyan mes'alesine gelince, halk fırkası hükümeti ikinci def'a olarak bu vahim gaile ile karşılaşır; or: ve bu karşılaşma hiç şüphesiz sonucusu olmiyacaktır. Aynı sebepler daima aynı neticeleri doğurduguna göre, bu def'a da munhasiren mütefevvik kuvvetler tahşidi sayesinde bastırılacak olan bu kalkınışlar, her yeni fırsat zuhurunda tekrar tekrar nüksedecektir. Çünkü halk fırkası diktatorluğu — tıpkı hükümdarlığa müstenit istibdat idareleri altında yapıldığı gibi — daima bu nevi isyan hareketlerini sadece ham kuvvet istimalile kana buğmayı mes'eleyi kökünden kazımağa muadil sayıyor. Bu neticeyi, elde ettiler, bütün işi bitti sanıyor. Onların icimai avamilerin tetkik, dogmalarını mucip espabı izaleye teşebbüs gibi siyasi faaliyetlere yanaşmıyor bile... O buna akıl erdiremiyor denilemez. Önümüzde duran fırka burjuvazinin sınıf şuuruna ermiş bir siyasi teşkilattır. Evropanın, yakından takip ettiği, icimai tecrübelerine istinaden, o pekala, bu kütteleleri harekete getiren saiklerin hangileri olduğunu takdir edecek vaz'iyettedir. İşte asıl burada onun sermayedarlaşmakta bir burjuvazinin hükümeti vasfı bütün icraatına hakim olmaktadır. Istismar cıların mümessili sıfatla o ebediyen bocalamıya mahkûmdur; kıyımların icimai ve iktisadi eşbap ve avamilini ortadan kaldırma hatta teşebbüs etmek bile onun için imkân haricindedir. Onun yapacağı ila nihaye *elebaşların bir kısmı ile gizli anlaşmalar ve uzlaşmalar* akdetmeğe, ve, kör bir cebra şiddetle kütteleleri ezmeğe inhisar edecektir. Bu tali ve sathî tedbirlerle ancak göze batan tezahurat boğulabilir. Bu, ameliyata muhtaç bir yaraya merhem sürmek ve sapa saglam uzviyetleri keşip atmak tarzında bir tedavidir.

Filhakika kürt isyanının tetkike muhtaç iki cephesi vardır: 1. heyecanla ona iştirak ve uğrunda canını feda eden köylülük ve yoksul halk; 2. harekâtı teşkilatlandıran tabaka ve haricden körükleyenler. Gerek geçen def'a genel bu def'a isyana köylülüğün ve halkın kütle halinde iştirakleri kimsenin inkâr edemeyeceği bir hakikattir. Ve esasen böyle olmasa o ne hükümet kuvvetlerini aylarca işkal edebilecek cesametler alır, ne de haddi zatında mühim bir tehlike teşkil ederdi. Burjuva gazetalarının eşkiyadan, çabulcu cetelerinin tenkilinden bol bol bahsetmelerine rağmen, tam manası ile hoşnutsuz bir halkın hükümet siyasetine karşı kötleli bir kıyamı karşısında bulunuyoruz. Mesela Zeylan hadisesinde haricden gelen azami 150 atlıya mükabil, muharebe meydanında takriben 3000 maktul sayılmış; ve birçok müsellaht asıl kuvvetlerin oteye beriye kaçtıklarının tespit edilmiş olması bunu açıkça gösterir. Ayaklanan halk arasında — her icimai

harakette olduğu gibi — bahsî edilen eşkiyadan ve çabulculardan mürekkep bir takım süpheci unsurların karışması onun siyasi mahiyetini ihlal edemez.

Siyasi mahiyetine gelince, kürt isyanı, başına geçüp ona istikamet verenlerin şiarları, niyetleri ve intisapları itibarına, imperyalizme alet olan, halkın ve inkilabın menafiline mugayir, koyu mürteci-geri bir harekettir. Fakat icimai sebepleri, muharrik kuvvetleri göz önüne getirildiği takdirde o büsbütün başka bir mana ifade eder. Halkın niçin ayaklandığını araştırarak bu mana da kendiligindenmeydana çıkar. Onun derteri ve duyguları malumdur. O neticesi millî ekalliyetleri diledikleri gibi yaşamak haklarından mahrum etmek, iktisadi ve mali tedbirlerle yoksul kütteleleri mahvü perişan etmek için anlık zenginleşen tabakaların menafiline uygun, „halk aleytari“ müstebit bir siyasi sistemine nihayet vermekten gayri sefalet ve ızdıraptan yakayı sıyırmamanı amaçlamıyor. Bu bakıma göre isyan mazlum köylülüğün bir kurtuluş mücadelesidir. Bu mücadelede mürtecilerin peşinden gitmekle köylülük feci bir surette yanılıyor, bizzat kendi maksatlarına karşı hareket etmiş oluyor. Fakat onu mazur görmek lazımdır. Bu güne kadar hangi samimi inkilapçı fırka cıkta, ona hakikati anlattı da o dinlemedi? Bu sahada Türkiye kommunist fırkası da vazifesini yapmak fırsatını henüz ele geçirmiş değildir. Biz eminiz ki yoksul köylülük, şimdi başka bir kurtarıcı teşkilat gormediği için, derebeylerinin ve serseri cete reislerinin rehberliğini kabul ediyor. Saf inkilap gayelerimizle biz kendimizi onlara tanıtlığımız gün derhal kommunist teşkilatları etrafında toplanacakları; ve memleket miqyasındaki büyük amele ve köylü hareketlerine iştirak suretile hem kendi mahallî menfaatlerine hem de amele ve köylü inkilabının umumî ve yüksek menfaatlerine çok müessir hizmetler ifa edecekleri muhakkaktır. Bütün bu mülâhazat diger mintakalardaki türk köylüleri için de varittir. Onlar da bugün tamamen aynı vaz'iyettedirler, aynı derterler içinde çırpınıyorlar. Eger kürtler gibi silâha sarılmıyorlarsa, ve herhangi bir haretele girişmiyorlarsa bu onların deha az sıkıntıda olduklarını; Ankara diktatorluğuna karşı deha az diş bilediklerini, veyahut daha kanaatkâr ve daha uslu olduklarını göstermez; bunun sebebini münhasiren kendilerine yol gösterecek her hangi bir teşkilatın bulunmamasında aramak icap eder. Bu gibi insiyakl kaynaşmalar, en sonunda muhtaç oldukları teşkilatı — anarşikçekillerde — bizzat kendileri de yaratırlar. Kommunism mücahitleri, köylülük arasında, şehir işçileri arasında olduğu kadar velut geniş bir mücadele sahası, propaganada ve teşkilat faaliyetlerine açık bulunduğunu ve oraya yetismekte acele etmeğe mecbur olduklarını unutmamalıdır.

Hulasa irticainin ne kadar büyük olursa olsun, kürt isyanının asıl ehemmiyeti bütün bir ülke ehalisinin hakim sınıf hükümetine karşı elbirliğile müsellaht hücum veya müdafaa vaz'iyetine geçmiş olmasındadır. Sadece sun'î tahrikâtla, vadü veitle, ve para ile adam kandırarak suretile bu cesamette ve bu ehemmiyette icimai galeyandar uyandırmamanın imkân ve ihtimâli yoktur. Burjuva gazetalarının yaptığı gibi bunun aksini iddia etmek için asla gorişlü bir bürokrat zihniyetile malul olmak icap eder. En sakin ve asude yaşamağa alışmış insanların bile, icimai bir hastalığın tesiri altında, herşeyi göze alarak gündelik hayatlarının mutak çerçivesinden çıktıkları ve meçhulata dogru atıldıkları meydandadır. Bu hastalık bura ehalisinde fakat ve tabamül bırakmayan iki taraflı baskı, ikikat soygundur: bir tarafta derebeylerin keşkülü ve asası; diger tarafta millici devletin hortumu ve süngüsü...

Isyanda tahrikatin oynadığı rol de şüphesiz büyüktür. Mevcut ayaklanma temayülünü, isyan haleti ruhiyesini bir mecraya sokmak, anu bası istekler — şiarlar — etrafında toplamak ve teşkilatlandırmak ta lazımdı; ve bunu yapacak ve bilfiil yapan bir zümre de vardı. Biz hareketin merkezi sıkketli küttelelerin iştirakinde olduğu tezini müdafaa etmekle onu çerçiveliyen varhıkli hakim tabakaya mensup unsurların meş'urun tesirini inkâr etmiş olmuyoruz. Digeri gibi bu da

aşıkâr bir vaki'dir. Bütün mes'ele bu istismarcı anasının başlarına bela oldukları ve her gün bin bir şekilde kanlarını emdikleri zavallı halkı masıl olup ta kolayca aldata bildiklerini ve kendi hasıs menfaatlerini ve karanlık siyasi gayelerine alet edebildiklerini izah etmektedir. Bu tenakuzu aydınlatmak kürt mes'elesinin asıl düğüm noktasını meydana çıkaracaktır.

Biz onun en mühim sebebini emekçi kürtlerde, e'lan bugün sınıf şuuru namına hiçbir tezahür göze carpmadığı halde, on dokuzuncu asrın başlangıcından beri bir milli şuurun uyanmış ve sur'atle inkisaf etmekte bulunmuş, olmasında görüyoruz. Kürt milletinin, öteden beri yabancı hakim milletlerin çizmesi altında mahkum ve makhur, geri bir ictimaf seviyede milli ekalliyetler vaz'iyetinde bulunması; yanaşılması güç, nakil vasıtalarından mahrum, hudut boylarında arızalı topraklarda yaşaması; bu vaz'iyetin, milli bir harstan mahrumiyetine ragmen, milli hususiyetlerini kaybetmeden mütecanis ve toplu bir halde kalmasına çok müsail bulunması; hakimiyetine tabi oldukları Devletin her türlü islahat teşebbüslerini takim etmek kendi imperyalist gayeleri iktizası olan bazı büyük Devletlerden, merkezle irtibatlarını kuvvetlendirecek teknil yeniliklere karşı mukavemet etmek ve istiklâl mücadelelerine girişmek hususharında mütemadiyen teşvik ve yardım görmesi . . . bütün bu amiller bu milli şuur sur'atle inkisaf ettirmektedir. Imperyalismin, para ile satın alınmış adı bendeleri olan derebeylerinin ve şeyhlerin bütün mehareti, — çoğu kendi yüzlerinden olan — teknil fenalıklardan, halkın umumî sefalet ve iztirabından yegâne mesul; mahkûm bir millîte mensup olmaları dolayısıyla, kendilerini insafsızca soyan ve ezen merkezi hükûmet olduğuna millet efradını inandırabilmelerinde dir. Bu suretle kin ve adavetlerini bir sistem dahilinde Devlet idaresi üzerine tevcih ederek, bütün cinayet ve habasetlerini kolayca onlara hazmettirmeye muraffak olmaktadırlar.

Kemalist burjuvazi şark vilayetleri mütegallesi ile olan münasebatında takip ettiği mütereddit, korkak ve uzlaşıcı siyasetle, halkazarında bu maceraperest zorbalara payesini arttırmakta, kütleleri kendişinden büsbütün uzaklaştırmakta ve aleyhine işliyen bu igfal değirmenine bizzat su akıtmaktadır. Şimdiye kadar zarardan başka bir netice vermemiş olan bu hat üzerinde yürümekten bugüne kadar Ankara hükûmeti henüz fariğ olmamıştır. Filhakika resmî tebliglerden öğrendiğimize göre Zeylan hidsesini müteakip, asilere yardım ettikleri behanesile esgarî 200 köyün ehali si tamamilen imha edilirken, kör Huseyin oğulları gibi bir çok şuurulu mürteciler ve derebeyi vaz'iyetinde elebaşılar firar yolunu tutarak canlarını kurtarıyorlar: bir taraftan da en koyu mürtecilerden nasılsa isyana karışmamış bir takım ağalar ve beyler, her ihtimale karşı mevkiilerini emniyet altına almak için, kemalist kuvvetlere yardımcılık ve hafiyelik ediyorlar, ve resmî makamlar nezdinde hüsnü kabul görüyorlar. Varlıklı sınıfların müteakabil münasebetleri — muhasame halinde bile — işte böyle olur. Sınıf mantığı, ve iktisadî menafî istiraki bunu ister. Hiç şüphesiz imha edilen köyler hakkında verilen erkam hakikatın çok dunudadır. (Tenkil hareketi) inkisaf ettikçe bu beylerinin ve ağalarının ihtiraslarına kurban giden yoksul köylülerin adedi gittikçe kabarcak: halbu ki imtiyazlı sınıf mensuplarından en büyük kısmı, dünkü hasımlarıyla kârlı uzlaşmalar akdetmekte geçikmeyecek, ve yer yüzünde sefaletten başka nasibi olmıyan yarı aç ve çıplak mazlum halkı soymakta, burjuva hükûmetinin zımnî tasvibile devam edecekler.

Türk matbuatı isyan vesilesi ile son haftalar zarfında pek çok kağıt karardı. Fakat mes'eleye bu zaviye altından bakmak kimsenin aklına gelmiyor. Hükûmetin milli ekalliyetler siyaseti ne mevzuu bahis ediliyor ne de bu siyasete başka bir istikamet vermek lüzumuna dair bir telkinde bulunmağa cesaret ediliyor. Sütunlar dolduran yazılarında gazetacıların en ziyade ısrar ettikleri nokta ecnebi tahrikât ve tertibatı ve bilhassa İranı oynadığı roldur. Bütün isyan hareketi bu haricî müdahalelerden ibaret imiş gibi bir hisar kullanılmak-

tadır. Yalnız türk gazetalarının verdikleri haberler ve tefsirlerle iktifa edenlerin kürt isyanının hakiki mohiyeti ve nuhatrik kuvvetleri hakkında şeniyyete uygun bir fikir edinmeleri imkânsızdır. İngilterenin parmağına, İranın mes'uliyetine, ve yuz elliliklerin fealliyetlerine dair verdikleri bitmez tükenmez tafsalatın yegâne gayesi okuyucuların kafalarını şışırerek, mes'ele durup dururken sun'î olarak haricî tesirlerle ihdas edilmiş ve onun fudusunda halk fırkası hükûmetinin hiç bir mes'uliyeti yokmuş zehabını uyandırmaktır. Bu gayretler beyhudedir; çünkü mugalata ile efkârı umumiyeye yaymak mühaldir.

Mamafi her türlü illibasın önüne geçmek için şark kürtlemleriyki bahsi geçen intrikalar ve haricî müdahaleler göz kamaşmasıca bir şekilde aşıkâr vakialardır. Bu hususta ancak imperyalizm yardakçaları şüşüne şvayıldırmağa teşebbüs edebilirler — Imperyalist sermayeye elebaşılık eden İngilterenin, işgal her bası tası ile — daha şumullü bir takım gayelere mukaddime olmak üzere — İran sevkü idare ettiği gün gibi aşkârdır. Meşkûk emarelere, faraziyyelere imkân istihpacat ile bu bedaheti ispata çalışmak onu zayıflatmaktan başka bir şeye yaramaz. Göğsümüzü gere gere iddia ve her an tekrar etmeliyiz ki Kürt isyanı, İngiltere tarafından büyük bir sebat ile ve uşul dairesinde idare olunan Soviyetler İttihadi aleyhinde harp tahrikâtının ve hazırlıklarının bir menkabeinden başka bir şey değildir. Onun siyasi ve maddî imkânlarını muayyen bir pılan dahilinde bu imperyalismin ajanları temin ve tertip etmiştir. Zamanımızın iktisadî ve siyasi teknil hadisatı — hatta elimizde mahallî münasebetlerden alıma maddî deliller olmasa bile — bu hükümü yürütmek salahiyyetini bize vermektedir.

Bu cepheden bakıldığına göre, mes'elenin hakikatı şüdü: İyi bir teşkilâtçı olan Rıza Pehlevî, büyük soviyet ihtilalini müteakip, geniş halk kütlelerinin hoşnutsuzluk hareketlerini etrafında toplamağa muvaffak olduktan sonra, onların imperyalizm aleyhtarı milli gayelerine hiyanet etmiş; ve İngilterenin müzaheretile şahlık tacını giymişti. O zamandan beri munhasiren büyük mülktarları ve büyük sermayeli ticaret burjuvazisini temsil ettiginden, haricî siyasetinin dümenini tedricen — bu sınıfların sıksı bir tarzda bağli buldukları — İngiliz imperyalizmine doğru çevirmiş, ve son üç sene zarfında büsbütün Büyük Britanyanın mu ti bir aleti menzelesine sukut etmiştir. Bu imperyalismin talimatı altında hareket eden İrana, Soviyet aleyhtarı harp planlarında, Soviyetlerin şark hudutlarında verilmiş olan vazife, garpta Lehistanın üzerine almış olduğu vazife kadar mühimdir. Gazinin, İrana gönderdiği yeni sefire öğüller verirken, namuskarane bir millîci siyasete, büyük bir Devlete satılmayı ve maceralar peşinde koşmağı tercih etmiş olan bu adam hakkında soylediği sozler, yaşayan hakikata zerre kadar tevafuk etmezler. Rizada bir mefkûreden mülhem bir siyaset takip edecek göz yoktur. O İngiltere imperyalizmi huzurunda her zilletekatlanan ve aldığı emirleri icraja uğraşan taçlı bir uşaktır. Şah ilan edilmesine takaddüm eden devrede, kendisinin de aslen türk olduğunu hatırlıyarak, iranda bir türk millîliği siyaseti takip etmeği ve Türkiye millîcileriyle teşriki mesal etmeği bir an için düşünmüş olması musteba't değildir. Ve İranda Türkiyeye ve onun inkilap hareketlerine karşı alaka ve muhabbet besileyen kesif bir azırlı türk kütləsi bulunduğuna da herkesin bildiği bir hakikatdır. Fakat bugünkü resmî İran için, Rıza şahın İrani için, Gazinin sofrasındaki misafirlerle soylediği ve Vakıt gazetesinin muharririnin bir dalkavuk lisaniyle kaydettiği sözler, ancak şeniyyete uymıyan bazı şahsî emellerin ifadesi olarak kabul olunmak lazımdır. Hakikatta bugünkü İran İngilterenin her emrini ifaya hazır bir yarı-mustemlike vaz'iyetindedir. Ona „City“ imperyalistlerinin vermiş olduğu vazife her vesile ile Soviyetler İttihadının menfaatlerini ihlâl etmek ve proletarya Devletinin dostu Türkiyeyi iz'ac ve tehdit etmek suretile haricî siyasetini tebdile mecbur etmeğe uğraşmaktadır. Bu yarı müstemlike Devleti, memleketin selametini, halkın derin sülh ve sükun ihtiyacını düşünmeden, İngilterenin menafî icap ederse, şimdiki el

İSTİLAH TARİH ADI

allından fesat karıştırılmağa münhasir iki yüzlü siyasetinden daha cur'etkâr kanlı teşebbüslere de girişmek istidadındadır. İrani Türkiye'ye musallat etmek suretile Ankara hükümetini Sovyetlerin feal bir dostu sıfatıyla hareket etmekten men'etmek; işte İngiliz İmperyalizminin Şark tahrikatçıları tarafından tatbik edilen labyal Siyasî ihtilâllardan ictinap için, bu sahada vaz'iyet lehlerine inkişaf ettiği takdirde saldirılmak üzere, Irak ve şimalî Sürye kabilelerinin bu pilanda, sonraya saklanması, son derecede ihtiyatla hareket edildiğini gösteri. Netekim Ağrı dağında vaz'yet çetin müzmin bir şekle girdikten sonradır ki, türkiyeyi içinden çıkılmaz bir hale getirmek ümidile Hakâri ve Urfa tecavuzleri yapılmıştır. Bu şerait altında, „İsyanın tenkili gün mes'esi“ nakaratini tekrar edüp duranları vakayin seyri tekzip etmektedir.

Bu haric müdahaleleri ve intrikaları elbette görmek ve teşhir etmek lâzımdır. Fakat bunlar, kendilerini muessir kılan ve asıl mes'eleyi teşkil, eden dahill objektif şeraiti gölgede bırakmamalıdır. Bunlar üzerinde esash bir tarzda işlenmedikçe hiçbir neticeye varılamıyacağı anlamak icap eder. İsyân hareketlerini doğuran bu afakt şartlar: mevcut burjuva diktatorluğunun ehaliye sefaletle, açlığa, inhilale sürüklenmesi; bundan dolayı geniş kitlelerin derin bir hoşnutsuzluk içinde çalkalanması; gün günden daha bedter bir muzayake içinde yaşayan emekçi halkın bu kâbus hayatından kurtulmanın yegâne çaresini bir siyasî değişiklikte görmesi, nev'inden şiddetli bir ictimat gerginlik ana-sırından tereküp ederler.

Memleketin mukadderatı üzerinde amel olmaktan men'edilmiş siyasî teşekküllerin ve fertlerin harekete geçmeleri için bundan daha kuvvetli bir münebbih tasavvur olanamaz. Nebattî bir hayat geçirmeğe mahkûm bu gibi muhillerde, ataletle kalmış kabiliyetleri çok cazip bir fealiyete davet eden bu şeraitin, seri bir canlanmaya bais olmasında şaşılacak hiçbir şey yoktur. Bu nekadar tabii ise, aynı memleketin zafa düşmesini cana minnet bilen, topraklarında gözü olan veya onu kendi emellerine alet etmek isteyen imperyalist Devletlerin ve teva-biinin bu gibi şuriş anasına her türlü yardımda bulunmaları ve hatta icabında onları bizzat kıskırtmaları okadar tabiidir. Bu tarzda perde arkasından fesat karıştırmalar, beynelmil sermayedarlık münasebetlerinin adeta zarust bir icabı hükmündedir.

Bu def'aki kürt isyanı sonucusu olmayacaktır demistik. Kemalistler halk aleyhtarı diktatorluklarıyla isyan haleti şuhuyesini, isyanın ictimat ve iktisadi şartlarını yaratmakta devam ettikleri müddetce, ingilizlerin ve İngiltera ve Fransaden kuvvet alan 150 liklerin müdahaleleri ve igfal fealiyetleri de sonucusu olmayacaktır. Ne ingilizlerin ne de türk mürtecilerinin hakiki maksatları „müstakil bir kürdistan“ vücade getirmek degildir. Asıl gaye birinciler için, Türkiye'nin de ictirakile Sovyetler Rusyasını imperyalisme muti düşman Devletlerden mürekkep bir çember içine almak; ikinciler için ise, Türkiyenin mukadderatını ele geçirerek, imperyalist efendilerinin siyasetini takip suretile, milleti serbestce ve doyasya haraca kesmektir.

Sovyetler aleyhine muharebe hazırlıkları, son aylar zarfında olduğu kadar hararetle ve sistemli bir tarzda, hiç bir zaman yapılmamıştı. Dört bir tarafta bu mecradaki fealiyetlerin ilerlediği göze carıyor: Romanya kıralı Karolun tekrar tahtına binmesi; Balkanlarda ve Tuna memleketlerinde hükümdarlık ve ittifak tahrikatının şiddetlenmesi; Finlandiyada faşist taşkınlıkların müteakip mep'usan meclisinin dağıtılması ve kommunistler üzerine kudurmuş köpepler gibi saldirilmesi; Lehistanın gittikçe daha humalı bir tarzda silahlanması; Almanyada teşkilatı esasiye aleyhine hareketler ve burjuva fırkalarında dağılma ve yeniden toplanma tezahürleri, ce ilah ... hep bu tecavuz hazırlığı ile alakadar hadiselerdir. Kürt isyanı da bu harpuçyane hadisat zincirinin bir halkasını teşkil eder. Bu suretle, Büyük-Britanya imperyalizmi, bir oyuncuğa mesabinde olan İranın

mes'ulliyeti altında, Türkiye üzerinde, onu da bu harekete sürüklemeye matan siddetli bir taz'yik icra etmiş oluyor.

Bu taz'yiki yapmak için seçilen zaman en muvafık olanıdır. Esasen geçen ikinci-tegrindenberi iktisadî ve mall sahalarda küttün süren derin buhran dolayısıyla Kemalist Türkiyenin imperyalist Devletlerle münasebatı hat ve kat'i bir safhaya girmiş bulunuyordu. Ankara diktatorları bir millî iktisadî zevahiri muhafaza etmek suretile, bu hadireyi atlamağa için her çareye bay vuruyorlar; imperyalist alacaklılar ise biçacı onların boğazlarına dayanan her bir tesahüret istiyorlardı. Bu boğazlaşma ile karışık pazarlık cereyan ettiği sürece umumiyetle köylülük ve şehirlerin yoksul halkı, buhran neticesi teşkilatda kalma-
mış olan bir galeyân içinde çalkalanıyordu. İsyana takaddüm eden haftalar zarfında vaz'iyetin gerginliği son haddine gelmişti. Son kozu oynamak için bundan müsait bir an bulunamazdı.

İşte imperyalist sermaye tahrikatçıları, münasip bir fırsata intizaren el altında bulundurdıkları müsellaah sürüleri Türkiye'ye saldırmak için bu anı seçtiler; ve halk fırkası hükümetinin iki ayağını bir pabuça koymaya muvaffak oldular.

Bu gaile Devlet hazinesine milyonlara mal olacak. Bir çok müstahsil işler geriye kalacak. Tedip ve imha seferberliği, daha bir çok aş kürt köylüsüne ve asker türk köylüsüne, temiz ve kıymetli, kanlarını döktürecek, ocaklar söndürtecek. Neticede artık ortalıkta meş'ele kalmaması umidi olsa, haydi bu ağır fedakarlıklara razı olalım. Fakat ne gezer! ... Eski tas eski hamam! Yine beyler ve ağalar hakim. Yine emekçi halk ve bendegân sürüleri zebun! Yine bütün merhametler ve nimetler zalimlere, bütün siddetler ve küffeller çaresizlere ve kimsesizlere! ... Böyle bir tesviyeye Türkiye amele çınıfı ve onun inkılapçı siyasî teşkilatı olan kommunist fırkası tabiatla razı olamaz.

Türkiye kommunist fırkasının bu mes'elenin halli hakkındaki görüşleri nedir? TKP, daha ilk teşekkül anlarındanberi millî ekalliyetler mes'elesini ve bunun üzerine eşilanmış olan irtica mes'elesini iltibassız bir tarzda vaz'etmiştir. Muhtelif makalelerde ve tezlerde türk kommunistlerinin etrafıyla izah etmiş oldukları bu noktâ nazar, fırka programının 11 inci maddesinde atideki cumlelerle hulasa edilmiştir:

„T. K. P. millî ekalliyetlerin, Türkiyeden ayrılmak hakkı da dahil olmak üzere, mukadderatlarını bizzat tayin etmek haklarını bila-kaydû şart tanırlar . . . bu ekalliyetlerin emekçi kütlelerine, bey ve ağalarının ve burjuvazilerinin — kısmen halk fırkasına yanaşmak ve hismen de imperyalisme satılmak şekillerini alan — hiyanetlerini izah ile, onları türk emekçilerle birlikte, istinagret sınıflara ve imperyalisme karşı mücadelede sevkeder.

... T. K. P. köylülerin ve köçebe aşiret efradının yarı-derebeyi efendilerine ve reislerine esir olmaktan kurtulmaları için, bu bey ve ağalara erazi emlak ve hayvanatın köylülere ve aşiret efradına parasız dağıtılmasını talep eder.“

Görüldüğü üzere, program mukadderatını bizzat tayin prensibini mücerret bir tarzda kaydetmekle kalmıyor, kürtler ve Lazlar gibi en tabii ve iptidai haklarını istimal iradesinden mahrum yaşayan köylülere ve aşiret efradına reylerini serbestce izhar etmelerini mümkün kılacak iktisadî şerait de temin etmek istiyor. Bu zavallı cahil halkı herşeyden evvel mütegalibeye esir olma-tan kurtarmalıdır. Bu da tekmil varhkların mulkiyete kendisine meccanen devrolunmakla ancak takakkük ettirilebilir. Böylece bilfiil iradesine sahip kılındığı gün, hiç şüphesiz bu masum halkın imperyalisme ve mürteci siyaset fesatçalarına alet olması tehlikesi de temelli ortadan kalkacaktır. Özaman Kürt paryaları Türk emekçilerle el'ele, omuz omuz, inkılabî hareketlere atılacaklar; ve gün günden imperyalist sermaye ile zulağan kemalist türk

buruvazisin hakimiyetini devirmek ve onun yerine amele ve köylünün inkilapçı diktatorluğunu ikame etmek ugrunda çarpışacaklardır. Ancak bu gayeye irişildiği gün Türkiyenin siyasi ve iktisadi istiklali ve kardeş milletlerin kurtuluşu fill ve kat'i bir tarzda tahakkuk etmiş olacaktır.

İsyanın bu strada infialak etmesinin karici amillerinden olan Soviyet aleyhinde harp tertibatına galince, Turkiyenin mustakil kalabilmesinin millî mevcudiyetini muhafaza etmesinin, ve mustakbel inkişafının ilk ve son şartı: beynelmilet proletaryanın ve mahkûm milletlerin muhkem kal'ası, sosyalizm kuruluşu memleketi ile, gayet sıkı, aradan su sızmaz samimi bir dostluk ve ittifak halinde yaşamak ve daima imperyalisme karşı cihan proletaryası cephesinde çarpışmaktır. Bu zaruret aynen şu cümle ile programımızda kaydedilmiştir:

„T. K. P. imperyalist Devletlere yakınlaşmağa matuf her türlü haricî siyasete amansız bir tarzda karşı koyar, ve sosyalist soviyet cumhuriyetleri ittifadı ile sıkı bir siyaci ve iktisadi ittifak idamesi lehinde mücadele eder. Zira yalnız Soviyeler ittifadı ile Türkiye işçileri arasında en samimi bir teşriki mesaf, türkiyenin istiklâlini ve iktisaden serbestçe inkişaf etmesini temin edebilir.“

Türkiye amele sınıfı ve kommunist fırkası, kürt emekçileri ve köylüler ve sair millî ekalliyetlerin ezilen kütleleri ile birlikte bu siyasi hat haricine çıkılmasına bütün kuvvetlerle mani olacaklardır.

31 temmuz 1930.

F.

Hindistanın kurtuluş hareketleri

Umunî harbin, beşeriyet tarihine yeni bir istikamet veren en velut neticesi Rusyada proletarya diktatorluğunu yaratan bolşevik inkilabının zaferi ise, buna yakın ehemmiyette bir diger neticesi de sermayedarlık aleminde Büyük-Britanyanın haiz olduğu rakipsiz „hegemon“ vaz'iyetini nihayete erdirmesi ve onu mevkiini tedricen genç Amerika imperyalizmine bırakmağa mecbur etmesi olmuştur. Bu badirede İngilteranın cihansumul nufuzu gereği gibi sarsılmıştır. Onun asıl kendi hudutları dahilinde, satvet ve azametinin en kuvvetli istinatgâhı, sayısız bir insan ve servet hazinesi olan Hindistan'dır. İşte, Çinden sonra, dünyanın bu en kalabalık ve en büyük memleketinin öz sahiplri, Hintliler, magrur Ingilizin çizmesi altın dan doğrulmak için, harekete gelmiş bulunyorlar; ve bu muazzam imperyalist Devletin temellerini yerinden oynatıyorlar.

Her şeyi baş döndürücü cesametler arzeden kocaman Hindistanda, son aylar zarfında istiklâl mefkûresi etrafında cereyan eden ictimai kaynaşmalar ve kahramanca savaşlar, Londra imperyalistlerinin kulaklarında, imperatorluğun yıkılma uğulularını çınlatmağa başlamıştır.

Kommunist Beynîmîlelinin son altıncı cihan kongresi, Hindistanın, İngiliz imperyalizmine karşı büyük bir istiklâl isyanı arifesinde bulunduğunu, müstemlike hareketlerine dair olan tezlerinde, tespit etmişti. Çok geçmeden vaz'iyetin son derecede gerginleşti-

gine delalet eden birçok alametler bu hükümün nakadağ dogru olduğunu gösterdi. Amele sınıfının gündelik iktisadi menfaatlerini müdafaa için, son iki sene zarfında giriştiği ve azım ve sebat ile takip ettiği mücadeleler: Bombayda, Calcutada, Çemsitpurda ilan ettiği büyük kütleli grevler bu alâmin başlıcalarıdır. Bunlarda artık amele hareketinin siyasileştigine şahit oluyoruz. İkinci Bombay grevinde son isyan hareketlerine tahakküm eden devriyola işçileri grevinde, amele inkilapçı teşkilatlarını ve siyasî hareketlerini müdafaa ideyordu.

Bu suretle amele sınıfı imperyalizm tahakkümüne devrimine matuf mücadelelerde ön sofa geçmiş ve kendisine tarihan mukadder olan rolü üzerine almış oluyordu. Artık 1919 dan 1922 ye kadar devam eden devrede olduğu gibi, bütün istiklâl hareketi, millîci burjuvazi arasındaki kaynaşmalara ve onu temsil eden bazı siyasi tahsiyetlerin şehirlerin yoksul halkı meyânında yaptığı müphem ve usaresiz tahrikâta inhisar etmiyor. Amele sınıfı bizzat kendi hesabına mücadelelere atılıyor uyusuk rehberlerin başı üstünden, diplomatlıkla, merasinle vakit kaybetmeden, erkekçe hücumlara atılan, maksada isal eden en kısa yolları seçen, ve şiddeti nispetinde müessir olan amele kütlelerinin çarpışmaları yanında, millîci burjuvazinin mücadele usulleri ve tabyaları, tamamiyle kıymet ve ehemmiyetlerini kaybetmiş, bulunuyorlar. Amelenin işe karışması ile beraber küçük-burjuva kütleleri — ve bilhassa mektepli genelik — de cezrileşiyor, sollaşıyor ve sermayedar burjuvazinin mağşus, millîciliginden yüz çeviriyor. Yani kısacası imperyalizm aleyhtarı millî kurtuluş hareketinin elebaşılığı, yolgostericiliği amele sınıfına ve onun inkilapçı siyasi rehberlerine geçiyor.

Geçen sene sonunda bu cezrileşme o dereceyi bulmuştu ki, derin bir inkilâp heyecanıla titreşen kütlelerin tazyiki altında, Lahorda in'ikat eden millî Hindu kongresi tam bir istiklâl için mücadeleye karar vermeğe mecbur olmuştu. Bu kongrede sözü geçenlerin samimi emelleri, ingilizlere karşı ciddi ve esaslı bir mücadelede bulumaktan, bugün olduğu kadar o zaman da uzaktı. Onların bütün tasavvürleri şu cümlelerle hulasa edilebilir: Kütleli hareketlerin tehdidi altında İngiltereyi temsil eden makamları sıkıştırmak; kendi sınıfları, yani yerli büyük sermayedarlar sınıfı lehine bazı iktisadi ve siyasi musaadat kopartmak; ve böylece yine Büyük-Britanya imperatorluğu çerçevesi içinde nispi bir istiklâl elde ederek hint parçalarını doymaz ihtiraslarıyla diledikleri gibi istismar edebilecek.

Fakat hadisat, millî kongre rehberlerinin arzu ve iradeleri haricinde, kendi mantıkuna tabiolarak inkişaf etti. Bütün itidâl tavsiyelerine rağmen muazzam grevlerini kaydettigimiz amele sınıfı

fının ve kısmen küçük-burjuvazinin kat'ı millî kurtuluş hareketlerine atılmak hususundaki azmü celadeti; istedikleri mecraya sokabilmelerine imkân mütesavver olmıyan geniş bir köylü kıyamının başgostermek üzere bulumunası; ve Mac Donald kabinesinin, bütün müsaadatını ancak bu tehditkâr vaz'iyetin yatıştırılmasına mukabil yapacağını gittikçe daha iyi anlaşılması, Gandileri, Neru-leri, Patelleri, Bosseleri . . . siyasi kılavuz rollerinden vazgeçmek, inkilap dalgaları içinde bogulmak istemiyorlarsa, yeni yeni faaliyetlere atılmak suretile, dev'asa kurtuluş hareketlerinin idareci mevkiini muhafazaya uğrasmak zarureti karşısına koyordu. Bu ikinci şıkkı ihtiyar eden milliciler iki türlü teşebbuse giriştiler. Bütün gayretleri, tam bir istiklâl taraftarı olduklarına, buna artık inanmıyan halkı kandırmak gayeri etrafında toplanıyordu.

Bir taraftan millî kongre, reisinin oğlu javaharlal Neru ve sendika teşkilatçısı Bosse gibi ateşli genç unsurları ileri sürerek, millî hareket içinde bir sol çenah vücade getirmek caresine başvurdular. Ve bunda muvaffak ta oldular. Böylece, cezrileşen, kızışmakta olan inkilapçı kütlelerden bir kısmını hakiki inkilâp rehberlerini takip etmekten men'edebildiler. Bunların, parlak inkilapçı sözlerden murekkep bir kelime güvültüsü ile halka hitap etmekten maksatları, millî kurtuluş hareketlerini esas gayelerine — ingilizleri hindistandan kovmak mücadelesine — en kestirme yoldan sevk etmek değil; bil'akis amele kütlelerine cansiparane mücadelelere atılmak cesaret ve kudretini veren inkilapçılık ruhunun sirayeti sayesinde, kendiliginden kabına sığmaz bir hale gelmiş olan halkın başına geçmek, ve onu hayalata kaptırarak, münasip bir zamanda, imperyalizm ile müzakerat kisvesi altında, kendi düşmanlarına satmaktır. Netekim kaydettiğimiz grevlerde daima bu rolü oynamışlardır.

Diğer taraftan da bizzat millî kongrenin resmî şahsiyetleri, başta Gandhi olmak üzere, barışmaz birer istiklâl mücahidi kıyafetine bürünerek ve imperyalisme meydan okayormuş gibi bir tavur takınarak, hücumu gecmek için bir işaret bekliyen halkı, bir takım çocukça şarlarla oyalamağa, mücadeleyi parcalamağa ve küçük meğe teşebbüs ettiler. Mayıs iptidalarında, kanuna silahsız itaatsızlık, ingiliz mallarını boykot, tuz inhisarını tanınamak, v. s. gibi parulalarla nasıl kıymetli bir zaman kaybedildiğini ve gülünç bir vaz'iyete düşüldüğünü okuyucularımız hatırlarlar. Fakat bütün bu ustalıklar, manevralar para etmedi. Inkilapçı kütleler kendilerine çizilen dar hududun haricine çıkmakta geşikmediler.

Kanuna karşı muhalifeti, timsalî bir tarzda tecessüm ettirmek maksadıyla, tuz istihsal etmek üzere, deniz sahillerine doğru yapılan yürüyüşler her yerde isyan mahiyetinde şiddetli hara ktelere

33
müncer oldu. Hovrah (Kalkuta), Bombay, Delhi, Madras sokaklarında kanlı çarpışmalar cereyan etti. Hatta Peşavar ve Şolapurda ateşe karşı sopalarla yürüyen halk, polis ve asker kuvvetlerini yendi ve muvakkaten vaz'iyete hakim olabildi. Tabiatile, bu şanlı istiklâl kahramanları amele fırkası hükümetinin cellokları tarafından kan içinde boğuldular. Aynı zamanda yoksul halka mensup binlerce mücahit zindanlara tıkıldı. Bu vakıyî de aralardan evvel bütün memleketlerde büyük bir heyecan uyandırmıştı. Evropanın belli başlı merkezlerinde emekçi sınıfların Hint inkilapçılarını tesahurdanılılan, ve Mac Donald hükümetinin aksi inkilapçılığını ve gaddarlığını teşhir eden nümayişler yapılmıştı.

Bu kargaşalıklardan mes'ul addedilenler miyanında millîci reislerin ekserisi de tevkiif olunmuştu. Bunlar MacDonald fırkasının en ziyade güvendiği, kendilerile anlaşmak ve mes'eleyi halletmek istediği adamlardır. Tevkiflerinden maksat, halk nazarında onlara millî dava için işkence çeken makdur insanlar şerefini vermek ve böylece eski nufuzlarını tekrar kazanmalarına yardım etmektir. Resmî makamların musaadese ile, aynı hapishanede toplanan bu burjava milliciliği kodomanları bugün, Londra hükümetinin mütavassıtlarıyla, müştereken icimalar akdetmekte, ihtilâfları sulhan halletmeğe uğraşmaktadırlar. Bir alaman gazetasının dediği gibi, yoksul himayesiz mücahitler pis ahırları andıran kovuşlarda bir hayvan süsüsü muamelesi görürken, millici rehberlerin hapsedilmiş oldukları hücreler parlamento dehlizleri veya Devlet ricallinin iştilgal odaları haline gelmiştir. Hint millicileri ile ingiliz imperyalizmini temsil edenler arasında mevcut gaye ve amel iştirakini ifşa için, bu hapishanenin arzettiği manzaradan daha manidar ve daha mukni bir delil olamaz.

Fakat burjuvazinin kendi dar sınıfı menfaatlerinden mülhem bütün bu gayretleri ve hiyanetleri neticesiz kalacaktır. İngiliz zabıta ve asker kuvvetlerinin kahır tefevuku, onun yardımına bu def'a da millî kurtuluş isyanını bastırabilirdi. Bu, tekrar alevlenmek üzere için için yanmakta devam eden bir ateşin söndürülmesine benzer. Nasıl ki Çinde millici kuomintang fırkasının imperyalizm tarafına geçmesi istiklâl ve inkilâp hareketini durduramamış ise Hindistanda da millî kurtuluş hareketi, bütün engelleri çiğneyerek saf gayelerine doğru ilerleyecek; amele sınıfının ve onun piştar siyasi teşkilatı, kommunist fırkasının rehberliği altında, bir amele ve köylü diktatorluğu teessüsüne kadar mücadele olanca şiddetle devam edecektir. Son günlerde tekrar muhtelif yerlerden gelmeğe başlayan kıyam ve müssellah çarpışma havadisleri bu hususta en ufak şüpheye bile mahal bırakma maktadır.

Muhalefet oyununun iç yüzü

Imperyalisme teslim olmağa hazırlanan halk fırkasının bir kısmı „serbest cümhuriyet fırkası“ namını takındı

Halk fırkası efkârı umumiyeye yeni bir oyun oynamıya kalkıştı. Bu orta oyununun rejisörü Gazi, baş aktörü Fethî bey ve ilk perdesi de „Serbest cümhuriyet“ fırkasıdır. Fakat bu neden icap etti? Halk fırkası diktatorluğunun halkı igfal için bu yeni çareye başvurmasına sebep ne? Vaz'iyeti dikkatla gözden geçirirsek, önümüzdeki hadisenin, bir şahsî irade mahsulü olmaktan ziyade, bir takım iktisadî ve ictimai zaruretlere münbeis olduğunu görmekte geçikmeyiz.

Burjuva Matbuatının okuyuculara inandırmaya cabaladığı yükek niyetlerden ve emellerden hiç biri mevzu bahis değildir. Memleketin siyasî inkişafında bir tekâmül merhalesi, tek fırka parlamento (!) idaresinden çift fırkallı rejime geçme zamanı geldiğinin takdiri, halkın serbest tenkit hakkına riayet, v. s. „ bunlar hep iztirari bir filî süslemeğe ve kulaklarda hoş bir tesir bırakmağa mahsus kuru laflardır.

Ortadaki çıplak hakikat şudur:

Halk fırkası önüne duramayacağını nihayet anladığı iki büyük taziyik karşısında vaz'iyet almak mecburiyetinde bulunuyordu: 1. uzun müddetdenberi bütün müsaade kârlıklarına rağmen bir türlü kendisine yaranamadığı imperyalist sermayenin taziyiki; 2. sefalet ve iztirabının son dereceyi bulmasına mebnî ayaklanmak üzere bulunan ve kısmen ayaklanan hoşnutsuz halk kütlelerinin taziyiki. O, bunların her ikisile de boy ölçmekten korktu. Gerek harici gerek dahili siyasetine yeni bir istikamet vermek suretile güçlüklerden ve tehlikelerden yakayı sıyırmak kaygusuna düştü. Tathiki düşünülen pilân, *sezdirmeden imperyalisme teslim olmak; ve hoşnutsuz kütleleri bir az oyalayarak vakit kazanmak, hakiki kuppetlerini anlamak ve kendilerile hesaplaşmadan evvel esaslı bir tarzda hazırlanmak, cümleleriyle hulasa edilebilir.*

Aynı bayrak altında ve aynı rehberler marifetile bunu yapmak kendi kendisini inkâr etmek ve rezil olmak demektir. O halde ne yapmalıydı? Kemal, gülünç olmaktan sıkılmıyan kendine hass ustalıkla, buna bir çare buldu: Halk fırkasının rahminden bir muhalefet fırkası doğurtmak! Gizli tutulan üç aylık bir hamilden sonra, günün birinde tantana ile dünyaya ayak basan bu nevzat, aklıncı, hem imperyalisme teslim olma işini becerecek, hem de — Devl siyasetinde feal bir rol oynamak kuruntusula ve taflı vaitlerle avutacağı — halk kütlerinin galeyanını teskin edecektir.

34
Bu tarzda umumî efkârı igfal etmek, ve halk fırkasının siyasî hedeflerini ona hazmettirmek vazifesini sabık sefir ve esbak başvekil Fethî bey üzerine aldı. O, bu suretle kemalîmin, yani Gizlinin en hayıretsiz ve en iktisadî kuklalarından biri olduğunu ispat etmiş oldu.

Her iki fırka — halk fırkası ve serbest cümhuriyet fırkası — rehberlerinin gizli niyetleri ve emelleri bu merkezdedir. Yalnız bu nevi makiyavelik kararlar ve teşebbüsler ictimai hareketleri dudurmak veya yollarından çevirmek maksadına değil, unutmamalıyız. Bizce mühim olan kemalîmin diktatorluk teşebbüsleri bir az gevşemeğe mecbur kalmış olmasıdır. O münasebet mütemadiyen vaziyete hakim olmağa çalışacaktır. Fakat temül tedbirlere rağmen, iktisadî ve ictimai münasebetlere tabi olan hadîsatın, kendi dahilî mantıklarına göre inkişaf edeceklerinde şüphe yoktur.

Yeni fırka, ya kendisine tehacüm eden ictimai tabakaların küçük-burjuva münevverliği, bazı esnaf ve zanaatkar gurupları) taziyiki altında halkçı islahatçılık yolunda ciddi mücadelelere girişmeğe mecbur olacak, ve sahihten bir burjuva muhalefet fırkasına tahavvül edecek. Yahut ta halk fırkasının talimatlarına sadık kalarak, hükûmete aleyhtar kütleleri ileri atılmaktan, kat'î mücadelelere girişmekten men'etmeğe uğraşacaktır. Bu takdirde az zamanda foyası meydana çıkacağı, kemalîmin bir yedek teşkilâtı olduğu anlaşılacağı cihetle, hoşnutsuz halk kütlelerinin kin ve gazabına uğramakta geçikmeyecektir.

Ortaya bir de program sürülmüş, „sağlıktan, solluktan“ bahsolummuştur. Mes'eleyi bir de bu cepheden görmek lazım.

Takip edilen — işaret ettiğimiz — maksatlara göre, serbest cümhuriyet fırkasının mahiyeti meydandadır. O tamamen aksi-inkilapçı, mürteci bir fırkadır. Vaziyeti daha doğru âkseltiren bir ifade ile demeliyiz ki: *serbest cümhuriyet fırkası yafesi altında halk fırkasının takip etmeğe hazırlandığı siyaset şimdiye kadar takip ettiği siyasete kıyasen daha aksi-inkilapçı ve daha mürtecianedir. Çünkü o yâzını, inkişap ve kurtuluş dünyasından, zulüm ve tahakküm dünyasına; sermayedar müstemlikçilerin „cem'iyeti kvamına“ çeviriyor. Çünkü o, soyanlar ve ezenlere yaklaşmak ve soyulan ve ezilen kütlelerden uzaklaşmak istiyor. Çünkü o, ecnebi sermayesi önünde memleketin kapılarını ardına kadar açmağa çar atıyor. Çünkü o, ecnebi sermayedarlarıyla ortak ve onlara tabi yerli sermayedar burjuvazinin küçük müstahsil emekçi kütleleri kolaylıkla mahvü perişan ecir vaziyetine irca etmelerine çok müsait bir iktisadî liberalizm siyaseti terviç ediyor. Ve nihayet cümkü onun da halkı avlamak için ileri sürdüğü halkçılık serbestileri ve masuniyetleri, amele alınmaz ve yoksul köplü kütlelerine şumulü olmıyan, münhasiren istismarçı sınıflara mahsus bir*

halkçılıktır. Bütün bunlar bize „tarakkiperver cümhuriyet fırkası“nın hortladığı hissini veriyor.

Bu fırkanın programını benimsemek suretle, kemalist burjuvazinin — ecnebi sermayesine sıkı bir tarzda bağlı — büyük ticaret ve büyük ziraat sermayedarları hızbı, sınıfı menfaatlerine en uygun adettiği, *imperyalisme teslim olma* siyasetini açıktan açığa tatbik etmeğe kalkışıyor. Mevzuu bahis programı gelecek sayımızda etraflı bir tarzda tahlil edeceğiz. Bugün kısaca bu kaba manevrayı teşhir etmekle iktifa ediyoruz:

Sözümüzü kesmezdten evvel amele rehberlerine ve kommunist mücahitlere şu hakikatleri bir def'a daha tekrar edeceğiz: Cümhuriyet halk fırkası ve serbest cümhuriyet fırkası deye ayrı ayrı iki mevcudiyet yoktur. Önümüzde halk fırkası rehber kadrosunun siyaset değiştirme ameliyesi cereyan ediyor. Bu fırka, millî istiklâlî imperyalisme satmağa ve ona teslim solmağa karar veren, Gazinin teşebbüsüyle bu işi görececek bir teşkilât kuruyor. Bu ve o, her ikisi aynı şey olduğu ve her ikisi de sermayedar burjuvaziyi temsil ettikleri için, aynı derece bizim düşmanlarımızdır. Fakat halk fırkasının ne mal olduğu küttelelerce artık tamamile anlaşılmiştir; halbuki serbest cümhuriyet fırkası halkçılık serbestileri ve vergilerin azaltılması gibi demagogilerle hoşnutsuz halktan birçok kişileri igfal etmek imkânına malik bulunduğundan, inkılap hareketlerine otekiden daha ziyade muzir olabilir. Bunun için kommunistler en şiddetli hücumlarını, teşekkül devresinde bulunan bu sahtekâr fırkaya tevcih etmeğe mecburdurlar. M. K.

Marxism ve Leninizm mes'eleleri

Lenini dinleyelim

FIRKA GAZETASININ EHEMMİYETİ VE TEŞKİLATÇI ROLU

Fikrimizce, fealiyetimizin başlangıç noktası, matlup olan teşkilâtın yaradılması yolunda ilk amelî adım, ve nihayet o elimizde olunca şaşırmaksızın teşkilatı inkişaf ettirebileceğimiz, derinleştirebileceğimiz ve genişletebileceğimiz ip ucu, — siyasi merkezî bir gazeta yaratmaktır. Biz herşeyden evvel bir gazetaya muhtacız; onsuz esaslı, neticelerini müdrük ve her cihete şamil bir propaganda ve tahrikât imkânsızdır.

Şahsi te'sirler, mahallî beyannameler, risalecikler, v. s. vasıtasıyla yapılan dagnık tahrikâtı, ancak mevcut bir matbuat vasıtası ile mümkün olan unumileştirilmiş ve muntazam bir tahrikât ile tamamlamak ihtiyacı bugünkü kadar şiddetle hiçbir zaman kendini

göstermemiştir. Mübalagasız denilebilir ki, bir gazetenin az veya çok fasılah ve muntazam intişarı (ve dağıtılması bizim mücadele feahyetimizin bu en iptidal ve en mühim şubesi) ne derecede sağlam kurdugumuzu ölçmek için kâfi bir miyasa hizmetini görebilir. Biz matbu kelâm yardımıyla halk üzerinde ve hükümet üzerinde te'sir icra etmek kabiliyetini göstermediğimiz takdirde ve göstermediğimiz müddetçe, diğer daha karışık, daha güç, ve bunun için daha kat'î icrayı teşir vasıtalarının tevdihi fihrî bir hayalden ibaret olacaktır. Bizim hareketimiz, gerek fikir, gerek teşkilat ve teşkilât noktai nazarından, herşeyden evvel, ancak o zaman emperyalistlerin hemen tekmil vakitlerini, mahdut olan, tamamile tahvil işlere sarfetmelerinden müzariptir.

Ve işte bu hatanın bertaraf edilmesi yolunda, müteaddit mahallî hareketlerin umumî bir müttehit barakete tahvili yolunda ilk adım umum memleketeye şamil bir gazetesinin tesisi olmalıdır. Nihayet mutlaka bir *siyasi gazetaya* muhtacız. Bir siyasi organ (naşiri efkâr) olmaksızın, bugünkü Evropada, bir siyasi hareket mamusa layik bir hareket tasavvur edilemez. O olmaksızın bizim — siyasi hoşnutsuzluk ve protesto unsurlarını temerküz ettirmek ve onlarla proletaryanın inkılapçı hareketini feyziendirmek — vazifemiz kat'iyen gayrikabili ifadır. Biz ilk adımı attık, amelede fabrikalardaki uygunsuzlukların „iktisadî“ teşhiri için bir heyecan uyanırdık. Bundan sonraki adımı da atmak ve bir dereceye kadar düşünen halk tabakalarında siyasi teşhirler için heyecan uyanırdırmak mecburiyetindeyiz. İttihâm seslerinin bugün bu kadar zaif, nadir ve çekingen olmasından cesaretsizliğe düşmemelidir. Bu kat'iyen, kütlelerin polisî keyfi muamelelerine tahammul etmiş olmasından ileri gelmiyor. Bunun sebebi ifşaatta ve ittihamlarda bulunmaya kadar ve hazır olan kimselerin üzerinden hitap edecekleri bir kürsüye malik olmamalarında, hatipleri heyecanla dinliyecek ve onları teşci edecek bir samlin mevcut olmamasında, onların hiçbir yerde halkta, „herşeye kadar“ rus hükümeti aleyhine bir ittiham ile kendisine müracaat etmek zabneteye degecek bir kuvvet görmemelerindedir. Fakat şimdi bütün bunlar muthiş bir sur'atla değişiyor. Böyle bir kuvvet mevcuttur, bu inkılapçı proletaryadır; o şimdiden siyasi mücadeleye daveti yalnız işitmeye ve ona müzaheret etmeğe değil, fakat aynı zamanda bizzat cesaretle mücadeleye atılmaya da müheyya olduğunu göstermiştir. Biz şimdi, vazifesi istibdat hükümetini umum halk huzurunda teşhir etmek olan bir kürsü yaratacak vuz'iyetteyiz ve onu yaratmakla mükellefiz, böyle bir kürsü bir fırka gazetası olmak mecburiyetindedir.

Proletarya vasıtası ile gazeta şehirlerin küçük burjuvaları, evlerinde çalışan işçiler ve köylüler arasına da hulul edecek ve böylelikle hakiki bir siyasi halk gazetesi olacaktır.

Mamafî yazetanın rolü sadece fikirlerin yayılmasına, sadece siyasi terbiyeye ve siyasi birlik yoldaşları kazanmağa münhasır değildir. Gazeta yalnız bir kollektif propagandacı, bir kollektif tahrikâtçı değil, o aynı zamanda bir kollektif teşkilâtçıdır (mütercim tarafından altı çizilmiştir. Bu itibarla o, inşa edilmekte olan bir binanın etrafına kurulan iskelelere benzetilebilir; o, binanın alacağı şekli gösterir, münferit bina ameleleri arasındaki rabıtayı kolaylaştırır, ancak teşkilatlı iş sayesinde elde edilen işin aralarında taksimi ve umumî neticelerin kavranması hususlarında onlara yardım eder. Gazetanın yardımıyla ve onunla alakadar olmak üzere, tamamen kendiliginden bir daimî teşekkül vücut bulur; bu teşekkül yalnız mahalli değil, fakat muntazam umumî iş ile de meşgul olur, azalarına siyasi hadisatı dikkatla takip etmesini, onların muhtelif ehali tabakalarına nazaren ehemmiyetini ve tesirini doğru olarak takdir etmeyi inkilâpçı fırkanın bu hadisat üzerinde müessir olabilmesi için gayeye uygun usuller üzerinde işlemiyi öğretir. Zaten sadece teknik vazife — gazeteye elverişli yazı tedariki ve onun iyice dağıtılması vazifesi — birbirleri arasında canlı rabıtayı idame eden, işin umumî vaz'iyetine vakıf olan, umum memleket işinin kısmî vazifelerini intizam dahilinde ifa etmeğe alışmış, şu veya bu faaliyeti teşkilatlandırmakta kuvvet ve kabiliyetlerini göstermiş bulunan itimadî haiz kimselerden mürekkep müttehit fırkanın bir mahalli mutemetler şebekesini yaratmağa saik olur. Bu mutemetler şebekesi*) muhtaç olduğumuz teşkilatın iskeletini teşkil edeceklerdir. Muhtaç olduğumuz bu teşkilat bütün memleketi ihata edecek derecede büyük; sıkı ve teferüata daşamil bir tarzda işlerin sevkü idaresini temin edecek derecede uzaklara inşiap etmiş ve her tarafa dal budak salmış; her türlü halatta, her bir „dönüm noktasında“ ve tekml beklenmedik vaz'iyetlerde, kendi işine şaşırmadan devam edecek derecede netayici müdrük; bir tarftan kuvvetce mütefevvik bir hasım tekml kuvvetlerini bir noktaya topladığı takdirde onunla acık bir muharebe beygirmekten ictinap etmeyi, diğer taraftan bu hasımın ağırlığından istifade etmeği ve ona, baskına intizar ettmediği zamanda ve mahalde hücum etmeyi becerecek derecede elastiki olmalıdır.

Biz kuvvetlerimizi umumî bir gazeta neşri için birleştirecek olursak, böyle bir faaliyet yalnız en muktedir propagandacıları yetiştirmekle ve kalbur üstüne çıkarmakla kalmıyarak, fırkanın en mahir teşkilatçıları, zamanı hulul edince kat'î mücadele şiarını ileri sürmek ve mücadeleyi sevkü idare etmek kudretini haiz en

yüksek kabiliyetlerle mücehhez siyasi rehberlerini de yetiştirir ve öne sürer.

Bitirmezden evvel, muhtemel bir anlaşamamazlığın önüne geçmek üzere daha bir iki kelime. Biz mütemadiyen bir sistemli planlı hazırlıktan bahsettik; fakat bununla demek istemiyorduk ki istibdat idaresi yalnız ve münhasiren usul nizamına tevlikah yapılmış bir muhasara ile veya teşkilatlı bir baskın hücumile düşürülebilir. Bu tarzda bir talakki manasız bir istibdatlık olurdu. Bilakis: tamamen mümkün ve tarihen daha muhtemel bir istibdat, daimî olarak her taraftan onu tehdit eden unsurların veya önceden tahmin edilemiyen siyasi ihtilatlardan birinin tarzı altında yıkılsın. Fakat hiçbir siyasi fırka, maceracılığa düşmeksiz, bu nevi infilakların ve ihtilatların vukuuna intizar esası üzerine bina edemez. Biz kendi yolumuzda yürürmek, kendi sistemli işimizi başarmaksızın ifa etmek mecburiyetindeyiz; ve beklenmedik anladiselere ne kadar az belbağlarsak, hiçbir „tarihi dönüm noktasının“ bizi hazırlıksız bulmaması ihtimali o nispette daha büyük olur.

Komintern ve Fırka vesikaları

Türkiye kommunist fırkasının dahili vaziyeti

Son bir iki sene zarfında TKP. büyük sarsıntılar geçirdi ve saflarında derin değişiklikler oldu. Bunlar fırkanın amele kütleleri icine köksalmasının, memlekette siyasi bir amil olmağa başlamasının zarurî arızaları idi. Kommunist teşkilatları bir taraftan burjuvazinin sistemli taaruzlerine, diğer taraftan amele sınıfı davasına, burjuva diktatorluğu menfaatına hiyanet eden „yalancı kommunist“ lerin tezviratına gövüs germek mecburiyetinde kaldılar.

Fırka bu imtihan devresini muvaffakiyetle geçirdi. Onun yaşamak ve inkişaf etmek kabiliyetini haiz bir mevcudiyet olduğu artık herkes nazarında sabit olmuştur. O bugün ictimal bünyesi itibarla deha mütecanis, mücahitlerinin tecrubesi ve mücadele ettiği itibarla deha olgun ve kuruluşu itibarla daha çok kuvvetlidir. Ve muhakkaktır ki başında bulunan, cihan kommunist inkilabının erkânî harbiyesine, K. B. nin İcra komitasına bila-kayı ve şart sadık rehberlerin, Kominternin mukarrerat ve talimatlarını usul dairesinde hayata geçirmeleri sayesinde az zaman sonra T. K. P. kendisinden hurmetle baksolunan hakiki bir inkilâpçı kütle fırka haline gelecektir. Bu gayeye varmanın en esaslı şartı Türkiye amele ve köylülerinin iktisadi ve mahalli metalip hareketlerinin daima başına geçmek ve yorulmaksızın onları inkilâpçı bir ruhta sevk ve idare etmektir. Bu suretle kommunist fırkası emekçi kütlelerde,

36
29

LAZIMLIK K. İ.

TÜRKİYE SOSYAL İNKILAPÇI FİRKASI

kat'î siyasi savaşlara atılmanın ve iktidarı zaptetme teşebbüsünü başarmanın icap ettirdiği nefse itimat duygusunu ve kuvvetli iradeyi yaratacak ve onların başında amele ve köylünün halkçı diktatorlugunu tehakkuk ettirecektir.

Fırkanın zikrettiğimiz dahill gailerine ve önünde duran teşkilât vazifelerine dair gelecek sayımızda ayrıca bir makale neşredeceğiz. Bugün bu bahsa dair bir kaç vesika neşretmekle iktifa ediyoruz. Bunlarda; 1. memlekimize dair merkez komitamızın en son kabul ettiği ve K. B. nin icra komitasının tasvibine mazhar olan tezlerin T. K. P. nin dahili hayatından ve takip ettiği inkişaf seyirinden bahis 12. maddesi; 2. muhalefet çibanının kat'î surette, bil'amelîye kesüp atmak suretile, tedavisi üzerine, icra komitasının umum türk kommunistlerine ve işçilerine hitaben neşrettiği beyanname; 3. fırka merkez komitasının fırka kütlesine açık mektubudur. Y. H.

TÜRKİYE KOMÜNİST FIRKASI AZALARINA KOMİTERNİN AÇIK MEKTUBU

Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi faaliyet programı ve türkiyenin vaziyeti hakkında türkiye Komünist Fırkası Merkez Komitesinin ihzar ve teklif ettiği tezleri tamamen tasvip eder. Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, bu tezlerin, Türkiye Proletaryasının bir kitle fırkası haline gelmesi için Türkiye Komünist Fırkasının, takip etmesi lazım gelen doğru yolu ve onun başlıca vazifelerini gayet sarîh bir şekilde işaret ettiğini takdir etmektedir. Bu iki vasika bütün namuslu ve sebatkar kommunistlerin-üzelerinde ittifak etmeleri lazım gelen-siyasi ve fikri bir umde haline gelmelidir.

Komünist Enternasyonalî İcra Komitesi, hızırcılık temayullerine karşı cesurane ve şiddetle mücadele edilmedikçe, geniş işçi kitlelerine götürün yol bulunmadıkça, teşkilatsız proleter kitlelerinin safları takviye edilmedikçe, Fırkaya terettüp eden vazifelerin halledilmeyeceği keyfiyeti üzerine, Muvakkat Merkez Komitesinin nazarı dikkatini celbeder.

Fırka, ağır gizlilik şartının müsadde ettiği nisbette safları dahilinde demokrasi prensiplerini tatbik etmek mecburiyetindedir. Muvakkat Merkez Komitesi ve bütün idareci cihazlar, fırka dahilinde kendi kendine tenkit imkanlarını yaratmalıdır, ancak şurlu işçilerin fırkaya alınması ve bunlardan-en iyilerinin fırkanın idareci cihazlarına ithali, fırka dahilinde kendi kendini tenkit ve demokrasi prensiplerinin tatbikidir ki fırka faaliyetinin muvaffakiyyetini temin eder geniş amele ve köylü kitlelerinin harekete sevk edilmesini mümkün kılar fırka, kemalistlerin yeni bir yıkıcı beyaz terör darbelerinden korur ve fırka dahiline küçük burjuva unsurlarının girmesine mani olur.

Diğer taraftan Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi „Muhalefet“ namı altında Türkiye Komünist fırkasının Merkez Komitesi aleyhine saldıran gurupun bir kommunist gurupu olmadığına bütün Türkiye Komünist fırkası azalarının ve bütün işçilerin nazarı dikkatlerini celbeder, bu „muhalefet“ fırkanın sabık küçük burjuva anasırından, daha 1927 senesinde fırkadan tardedilen bozgunculardan, trotskistlerden ve açıktan açığa polis olan bazı hafiyelerden mürekkeptir. Bu „Muhalefet“ amele sınıfının saflarına sokulmuş kemalizmin adamlarıdır. Bu gurupun kommünizmle her hangi bir alakası bile mevcut değildir. O, değil amele sınıfının fakat burjuvazinin ve derebeyliğin menfaatlerine hizmet

etmektedir. Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, şu veya bu sebep dolayısıyla bu gurupun tesiri altında kalmış olan bütün kommunist fırkası azalarını ve bütün işçileri, bu dönemler gurupu ile olan her türlü alakalarını kesmeye ve saflarını, Komünist Enternasyonalinin itimadına mazhar olan Türkiye Komünist Fırkası ve onun Merkez Komitesi etrafında sıklaştırmaya davet eder.

Türkiye Komünist Fırkasının, halî büyük bir ehemmiyeti haliz olan bir çok vazifeleri vardır. O, bu vazifelerini tahakkuk ettirmek için proletarya saflarını sıklaştırmak, iktisadi mücadeleye teşkilat altına almak ve idare etmek proletaryanın sınıflı teşkilatını bilhassa sendikaları vücûda getirmek, köylülerle rabita tesis etmek, köylülüğün mücadelesini sevk idare etmek mecburiyetindedir.

Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, Türk yoldaşların bu vazifelerini yapacaklarında ve kendi Merkez Komitesini rehberliği altında ciddi muvaffakiyetler kazanacaklarında asla şüphe etmemelidir.

FIRKAYA DAİR TEZLER

12. Millî kurtuluş hareketi baş gösterdiği zaman, kommunist partisi henüz mevcut değildi. Ancak imperyalizm aleyhtarı mücadelenin burjuva rehberliği, Ankarada müntazam bir hükûmat şeklinde tebellür ettikten sonradır ki, bütün memlekette dağınık bir halde bulunan muhteşf kommunist unsurlar ve gruplar, muharebe patirdilari esnasında, emekçi hüttele üzerinde bir te'sir icra edebilecek bir tek fırka halinde teşkilatlandılar. Fakat marxist-leninist nazariyat ile pek az ülfeti olan küçük-burjuva münevverleri tarafından Ankarada yaratılan bu teşkilat (halk ıstirakiyun fırkası), iltilaf ordularının işkâli altında bulunan amele merkezlerinden tecril edilmiş olmasına mebnî, bir küçük-burjuva köylü fırkası mahiyetini almakta geçikmemiş, ve — istiklâl mücadelelerinin ilk merhalesinde çok kuvvetli olan — yoksul köylü hareketini kommünisme doğru çevirmek, ve onun beşinde, millî kurtuluş hareketinin hegemonyasını ele geçirmek hedefi üzerine bütün gayretlerini teksif etmişti. Halk ıstirakiyun fırkasının „yeşil ordu“ (kemalistlere hasım, yoksul köylülerin inkilâpçı teşkili) ile ve onun elebaşlarıyla kaynaşmasının sebebinin burada aramak lazımdır. Kommunistlerden yardım gören „yeşil ordu“ nun, bir ara, kemali ve taraftarlarını yemesine ve onların yerini tutmasına ramak kalmıştı.

Bu teşebbüsün maglubiyeti ve SSCİ. de bulunan harp esirleri arasında K.B. nin müzaheretini ile doğmuş olan Türkiye kommunist fırkasının başteşkilatlarından „onbeş“ mücahidin, kemal ve yaranı tarafından, kabellekle, kurulmuş bir tuzaga düşürülmeleri ve canavarcasına boğazlatılmaları, kommunist teşkilatını tali zola icra etmişti (kânûmu sani 1921). Fakat kommunist propagandasının, küttelelerin alakalarını ve muhabbetlerini uyandırmış olduğunun en iyi ilili, amele inkilabının öz mücahidlerinin her türlü faaliyetini zalimane bir tarzda bastırdığı aynı sırada, Ankara hükümetinin bizzat kendisi bir sahle kommunist fırkası teşkiline ihtiyaç hissetmiş olmasındır. Bu kaba hileye müraçatten maksat Anadolunun emekçi küttelelerini K. B. inden ayıran bir dışar vücude getirmek ve kommunist propagandası kendilerine tesir etmiş olan işçileri ve köylüleri aldatmak ve teşkilatsız bir halde tutmak idi.

Bütün bu müddet esnasında, 1919 dan bil'itibar teşekkül etmiş olan genç türk marksistlerinden mürekkep bir grup (III°-Beynelmillet gurpu), millî ekalliyetlere mensup anasırdan mürekkep bir inkilâpçı sendikalist teşkilat ile (Beynelmillet işçiler ittifadı) teşriki mesat sureti ile, İstanbulda ve çevre vilayetlerde amele sınıfı arasında, müsamir bir neşriyat ve teşkilât faaliyeti sarfediyordu. İnkilâp hareketlerinin marxist-leninist prensiplerini türk işçileri arasında tanıtmak

ve Türkiye'ye tabii edilen, ilk sınıf mücadelesine müstenit meslek birliklerini yaratan ve İmperyalist işkall altında inleyen emekçi kütüphelerle anti-İmperyalist cepheye çarpışan amele mücahitleri arasında tesanüt ve irtibatı temin eden o idi. İstiklâl harbinin zaferindenberi mevcudiyetini bütün tethişlere rağmen İdame eden ve el'an bugün komünist hareketinin başında bulunan fırkanın, K. B. nin Türkiye şubesinin esas nüvəsi bu gruptan müdevverdir.

Beyaz tethişin mütevali darbeleri T. K. P. nin feal kadrosunda birçok tahribat İka etmiştir. Maamafî bütün bu cebrî şiddet — onu zaman zaman zafa düşürmekle beraber — günden güne inkişaf etmekten ve büsbütün bir proletarya fırkasına tahavvül etmekten men'edemedi. Bu inkişafıta üç merhale tefrik olunabilir:

1. 1925te, tam bir burjuva diktatorluğu ve müstesna kanunlar idaresi teassüsüne kadar geçen müddet zarfında, mutlak bir tarzda kanun haricinde yaşamak mecburiyetine İra edilmezden evvel ki, dörsenelik devrede, komünist fırkası çok iyi bir propaganda ve fikriyat faaliyeti sarfetti; bazan taktik hatalarına düşmüşse de peyderpey bunları bizzet kendisi tashih, ve amele sınıfının inkilâbî hareketini bilfiil sevku idare etti.

2. 1925 — 1927 devresinde fırkanın merkez komitesi artık kendisi terettüp eden vazifeleri başaracak bir seviyede bulunmuyordu. En azımkâ. azalarının mahkûm edilerek hareket haricine atılmış olmasından, o son derecede zayıf bir hale gelmiş, istiklâl mahkemelerinin tethişkâr kararlarının gözü korkmuş ve kuvvei maneviyesi kırılmıştı. Böylece kendisini kaptırdığı yitgünlükten münbeis mussırrane haraketsizliği (Pasivité) mazur göstermek ihtiyacı ile o içtimai-iktisadî vaziyetin bir menşevikce takdirine saptanmış ve tam manası ile tasfiyeci (likidasyonist) bir fikriyat ileri sürmüştü. Bu devrede fırkanın tamamıyla inhilâl etmemiş olmasını mahalli teşkilâtların yılmaz dayanıklılığına ve komünist gençliğine mensup mücahitlerin sebatlı fealyetine barçlıyuz.

3. T. K. P., muhacerette bulunan K. B. nin bila kaydı şart itilmediği haiz mahkûm rehberlerin idaresi altında, 1927de, bu korkak ve fikriyat itibarı ile tereddide ugramış amirleri basından attı; ve tecrube edilmiş ve K. B. nin hattına sadık fırka ve komünist gençliği mücahitlerinden mürekkep yeni bir idareci kadronun rehberliği altında yeniden inkilâbî mücadelelere atıldı. Bu dönümün tatbikinden münbeis hiyanetler, kütleli tevkiyat ve mahkûmyetler fırkanın inkişafını sekteye ugratmak şöyle durson ona büyük bir hiz verdiler ve işçiler nezdinde komünistmin itibarını yükselttiler.

Bu suretle belini doğrulttuğundan beri, fırka, beyaz tethiş ve halk fırkası diktatorlugunun başıboş soygununa karşı sistemli bir mücadele yürütmekle beraber, kendi teşkilâtını sağlamlaştırmağa ve sanayi işçileri içine gittikçe daha derin bir tarzda kök salmağa İtina etmektedir. Bu fealiyet onu mütemadiyen resmî makamının günden güne şiddetlenen takiplerine ve tecziyelerli maruz kılıyor. Denebibilir ki T. K. P. ile halk fırkası hükümeti arasında fasılâ. ve amansız bir mücadele devam edüp duruyor. Bu çarpışmaların çetinliği fırkaya, muhtelif zamanlarda kendi safları arasında sokulmayı becermiş olan ve T. K. P. nin tabii serpilmesine engel teşkileden tekmil unsurları, oportunist-tasfiyecileri, küçük burjuva siyasetçilerini, troçkistleri, veya sadece bilavasıta polis hesabına çalışanları tedricen meydana çıkarmak ve bunlardan komünist teşkilâtlarını temizlemek İmkânını verdi. Son zamanlar, bu safla (balast) anasırdan arta kalanlar, uzun müddet evvel fırka haricine atılmış bütün merteller (renegat) ile birleşerek, amele sınıfı içine nifak tohumları ekmek ve böylece K. B. nin Türkiye şubesini, dahil çekişmeler ve kavgalarla yıkmak maksadı ile bir „polis provokasyonu fırkası“ teşkil ettiler. Bir taraftan bu caniyane teşebbüs, diger taraftan muhtelif vilayetlerde yeniden yapılan kom-

38
209
munist tevkiyatı, T. K. P. nin el'an bugün bile, şüpheli veya doğrudan doğruya polise bağlı bazı anasırı ihtiva ettiğini göstermektedirler.

Bu şerait altında T. K. P. ye atideki vezâif terettüp etmektedir:

T. K. P. bu kovulmuşlara (renegat) teşkilâtına karşı bütün azamî ile mücadele etmeli; onu sevku idare edenleri, burjuvazinin ve halk fırkası polisinin, yüzlerini komünist maskesi geçirmiş usakları olarak meşhamsızca teşhir etmeli ve bu nikabı yırtmalıdır; o, yenibaştan teşkilâtlanma fealiyetini daha ziyade, hızipçılık mücadelelerinden ve polis provokasyonlarından harile kalmış sınıf işletmelere doğru tevcih etmeli; her nevi işletmelerde amele işleme şartlarını ve herşeyden evvel, hal hazır İktisadî buhranına göre tühâ baştan kıymetini kaybetmesi ile alakadar olmak üzere ücret mes'elelerinin talim etmesine müstenit hakiki ücret jürü, çok yakından tetkik etmeli İktisadî metalip hareketlerini şifâf ettirmek maksadı ile (halk fırkasının elinde olsun veya olmasın) erâ kanun bir mevcudiyete malik tekmil amele cem'iyetlerinde komünist fraksiyonlarının fealiyetini şiddetlendirmeli; bundan maada işletmelerde İfiliyat komiteleri, metalip mücadele komiteleri v. s. . . teşkiline başlamak ve bunlar delateti ile ameleli İktisadî mücadelelere sevk etmek, grevler İlan ettirmek ve siyaset kütleli nümayişler yaptırmak suretleriyle yeni meslek birlikleri teşkili lehinde faulanz, bir İhtiyat sarfetmelidir. Sendikalar (meslek birlikleri) sahasında usûlü sebatkâr bir çalışma ile ancak, fırka kütleleri nüfuzu altına alabilecek ve sevku idare edeceği sınıf mücadelelerinde teşkilâtçılık kabiliyetleri ve proletarya davasına fedakârlıkları sabit olan genç ameleleri içine alarak kadrolarını tazelenmeğe ve kuvvetlendirmeğe mucaffak olacaktır.

Fırkanın yenibaştan teşkilâtlanması için, halkçı merkezîyetçiliğin iptidai şartı olan ve onsuz hiçbir bolşevikleştirme tedbirinin tahakkuk ettirilmesi mümkün olmıyan bir demir disiplin parulası altında cereyan etmesi elzemdir. Fakat bu disiplin, fırkanın kanun haricinde cahşmak mecburiyetinde bulunmasından münbeis gıllilik şeraitine zarar İraş etmeyecek bir tarzda fırka önünde dıffran hayati mes'elelerin hucrelerde ve mahalli komitelerde geniş bir halkçılık daire-sinde münakaşa olunmasına mani olmamalıdır.

Kovulmuşlara (renegat) oportunist tasfiyecilere, ve sair kemalist burjuvazi ajanlarına karşı mücadelede en büyük muvaffakiyet teminatı, bu mücadeleyi asla bir kececi (sekte) zihniyetiyle yapmıyarak, gerek merkez komitesinin, ve gerek havall teşkilâtlarının işlerini ve fealiyetlerini gayet ciddi, bir neşâi teşkide tabii tutmak suretiyle, yapmaksızın bir an bile unutmamak İcap eder. Böylece, TKP. rehber kadrosunun mazarinin ve halin hatalarını tashih etmek ve aynı hatalara bir daha düşmemek, hususundaki sarsılmaz İradesi hakkında şuurlu ve namuslu komünist ameleler nezdinde kuvvetli bir kanaat hasil olarak, müteakıl İtimat kuvvetlenecek ve fırkanın itibarı ziyadeleşecektir.

TÜRKİYE KOMÜNİST FIRKASI AZALARINA

Komünist Enternasyonalî İcra Komitesinin Türkiye Komünist Fırkası azalarına ve Türkiye işçilerine hitaben neşrettiği açık mektup, Türkiye Komünist hareketi dahilinde bir dönüm noktasını ifade etmektedir. Ta 1927 senesinden bugüne kadar, nüüzmin bir yara gibi zaman zaman kaybolan, fakat fırkamızın buhranlı ve zayıf zamanlarında bütün İrençliği ile ortaya çıkan ve Türkiye'deki müttehit ve mütecanis komünist hareketini akamete ugratmaya çalışan oportünist ceryan; bu açık mektupla artık ebediyen tarihe karışıyor. Mürtecilerden, boğunculardan, korkaklardan, döngülerden tutunuzda polisle açığa rabtası olanların vücûda getirdikleri

(Mühalefet) ğurupunun mahiyetini daha iyi anlatabilmek için bunun son uç senelik tarihi üzerinde biraz tevekkuf etnegifaydah görüyoruz:

925 senesini takip eden devirde memleket dahilinde ve kema- list diktatürasının kat'i kuruluşundan ve en faal arkadaşlarımızın uzun bir devre için mahkumiyetinden sonra fırkamızın saflarında derin bir sarsıntı vüçda geldi. Fırkanın en faal rehber kadrosünün hapisanede bulunuşundan ve fırkanın o zamanki umumî zafından istifade eden ve menşei küçük burjuva olan bazı anasır fırkamızın idareci kadrosunda yer tutmaya muvaffak oldu. Gizli bir komünist fırkasının lüzûmünü inkâr eden fırkamızın mevcudiyetini geniş kitlelere bildirmekten çekinen bolşevikçe teşkilat prensiplerini ret eden ve bu korkakça hareketlerini memleketin iktisadî ve içtimai vaziyetinin sosyal demokratça bir tahliline istinat ettirerek mazur göstermek isteyen bu korkaklar ğurupu 927 senesine kadar fırkamızın başında kaldı.

1927 Senesi tevkifatı Türkiye proletaryasına ve Türkiye Komünist fırkası âzalarına, hakikî, rehberleri ile bu kötü ve korkak unsurların yekdiglerinden ayirt etmiye ve bu korkaklar ğurupunu alenen teşhir etmiye iyi bir vesile teşkil etti. Mahkeme huzurunda açıktan açığa fırkanın bütün esrarını polise satan (Vedat Nedim) kendisine verilen gizli vesikalaları hizipçilik düşüncelerile, istemiyerek te olsa, polise teslim eden ve iş bulmak için fırkaya girdiğini beyan eden (Hamdi Şamilof), Türkiyedeki iktisadî seyrin menfi bir seyr olduğunu bunun için türkiyede işçilerin değil fakat serserilerin çoğaldığını, Türkiye için gizli bir komünist fırkasına alehtar olduğunü (Türkiye deki bütün sınıf mücadelesini işçilerin ezilişini, bunların siyasî mücadele zaruretlerini inkâr edercesine) beyan eden ve Türkiye işçilerinin iktisadî mücadelesi için, Halkfırkası hükümetinin — rehberliği kâfi geleceğini alenen söyleyen (Sevket Süreyya) bu korkaklar ğurupu ve o zemana kadar onlara filen müzaheret edenler, bu açık ihanetleriyle fırkamızla olan her nevi alakalarını kesmiş bulunuyorlardı. Fırkamız böyle bir hareketten zaiflemek şöyle dursun, bil'akis kangreni kesilmiş bir adam gibi kuvvetlendi, serpiildi. İnkilap yolunda yürürken ayağına takılan bu leşleri silki atmak suretile daha büyük bir imanla türkiye proletaryasının kuruluş mücadelesine devam etti.

1927 senesini müteakip burjuvazinin fırkamıza havale ettiği mütemadi darbeler, tethiş siyaseti ve bilhassa 929 İzmir muhakemesinde kıymetli âzalarımızdan 25-inin mahkumiyeti, gerek fırka haricinde kalan, gerekse o zamana kadar fırkanın dahilinde gizlenmeğe muvaffak olan ve faaliyetizlikleri yüzünden tevkifattan masun kalan bu korkaklar bu satılmışlar ğurupunun bir blok halinde yeniden canlanmasına ve müstakil bir fırka, bir ğurup halinde faali-

yete geçerek Komünist İnternasyonalinin itimadına mazhar olan fırkamızın rehber ve idareci kadrosuna hücum etmesine imkân verdi.

Türkiye burjuvazisinin, fırkamızın te içine kadar uzanmış kol- ları demek olan bu (Mühalefet) işçi hareketini mevcut soygun siste- mine, sermayedarlık içtimâl, nizamına uydurmak gibi tarihi bir vazifeyi üzerine almış bulunuyor. Bunlar bütün cihanda olduğu gibi, türkiyede de keskinleşen ve gün geçtikçe şiddetini artiren sınıf mücadelesinde, amele sınıfını sermayedarlığa getirdiği yola sokmak ve onların kuyruğuna bağlamak vazifesini görüyor ve yapıyorlar bu (Hafiyeler Fırkası) — nin rolü, çalışan kitlelerin içinde bulunanları hayat şartlarının doğurduğu mücadeleden sınıf kavgasından uzak laştırmaktır (Muhallfet) namı altında hareket eden bu (Hafiyeler Fırkası) 927 senesinden beri Şevket Süreyyaların, Vedat Nedim- lerin, Hamdi Şamilofların, Mahmutların yarattıkları sosyal demo- krat ve bozğuncu nazariyeye istinaden kitle faaliyetinin, kitle neş- riyatının, fırkadisiplinin amansız düşmanlardır.

Türkiye burjuvazisinin bu (Hafiyeler fırkası) ndan beklediği bir diğer tarihi vazife de, Türkiye işçi hareketini ve bu sınıfın rehberi komünist fırkasını parçalamak, bölmek ve bu suretle işçileri daha kolay bir surette soymak ve ezmek imkânlarını kazanmaktır.

Komünist Enternasyonalinin mutlak bir itimadına mazhar olan Türkiye Komünist Fırkası Merkez Komitesi, oportünistlerin, satıl- mışların, korkakların, trotskistlerin, hafiyelerin idaresinde olan bu (Mühalefet) ğurupunu komünizmle hiç bir alakası olmadığını bütün Türkiye Komünist Fırkası âzalarına ve bütün Türkiye işçilerine alenen ilan ve onları:

1. Bu (Hafiyeler fırkası) ile ve bunun başında bulunan Hamdi Şmilof, Ahmat Musolini, Nazim Hikmet, gibi dönemlerle ve bun- barın bir adamı siffatiyle fırkaya sokulan Sarı Mustafa ile olan her nevi alakalarını derhal kesmeğe.

2. Bilmeyerek bunların arkasından giden işçileri (Komintern) in açık mektubunu ve bu tebliğimizi okutmak suretile tenvir etmiye.

3. (Muhalefet) in başı üzerinden ve onları dinlemiyerek ellerin- deki kuvvetlerle fırkamıza dönmiye ve Merkez Komitemiz etrafında saflarını sıklaştırmaya.

4. Bilhassa işçilerin kesif olarak bulunduğu mantıklarda, fabrikalarda ve darussinaalarda faaliyetlerini artırmak suretiyle yeni yeni işçi yoldaşlarımızı fırka safları arasına almiye davet eder.

Yaşasın, Komünist Enternasyonalii!

Yaşasın, Türkiye Proletaryası ve bunun Erkânı har- biyesi olan Türkiye Komünist Fırkası!

Türkiye inkilâp hareketlerinde sınıfların çarpışması

(Marxist tahlil) *

METHAL

Şarkta derebeylik 18° asır sonlarında Osmanlı imparatorluğunun hali — „Devletî Aliyye“ nin inhitatında softa takımının (Ülema) rolü — Evropada sermayedarlığın inkişafından doğan Türkiye iktisadî inhitatının siyasî neticeleri Millî ekalliyetlerin vaz'iyeti ve rolü.

I.

ŞARKTA DERE BEYLİK

19° asır başlangıcında Osmanlı imparatorluğuna tabi milletler daha henüz, Asya Devletlerinin hususiyetini teşkil eden bir nevi Derebeylik idaresi altında eziliyorlardı. Böyle bir hükümetin idaresi altında, umumiyetle halk hüteleri — hüküken esir addedilmemekle beraber — en iptidai insan haklarından bile mahrumdurlar. Herşey hükümet reisinin ve onu temsil eden idare amirlerinin irade ve hevesatına tabidir. Bazı dinî ve urfî teamüller bir tarafa bırakılırsa, hudutzuz bir keyfî muamele kanun yerini tutar. Tekmil varlıkların mülkiyeti, sözde Devlete aittir; ve hükümdar, Devletin reisi sıfatı ile, kendi malikânesi imiş gibi onlara tesahup edebilir. Reis vilayet veya eyaletlerinin idare ve muhafazasını askerî valilere, bey ve paşalara emanet eder. Bunlar hem her hususta hükümdarın sala-

*) Bu eser Türkiye kommunist fırkası müessis ve rehberlerinden, bugün de fırkanın kolektif sevkü idaresine iştirak eden bir yoldaşınz tarafından kaleme alınmıştır. Takriben iki yüz elli safifelik bir kitap teşkil edecek olan bu kıymetli tahlilin belli başlı mebnaslarını mecmuamızda tefrika şeklinde neşret-hakkında, şimdiye kadar bu kadar ciddi bir iktisadî ve icimal tetkik yapılmamıştır. Burjuva muharrirleri ve tarihçileri tarafından yazılmış hakkında, şimdiye kadar bu kadar ciddi bir iktisadî ve icimal tetkik yapılmamıştır. Burjuva muharrirleri ve tarihçileri tarafından yazılmış mevcut tektük eserler daha ziyade muayyen bazı vak'aların tafsilatı içinde kapanup kalmış monografilerden ibarettir. Vakayin umumî seyrini tespit etmeğe ve icimal muhtevalarını ve muharrir kuvvetlerini araştırmaya teşebbüs bile edilmiş değildir. Türkiye sınıf mücadelesi tarihi hemüz el sürülmemiş bakir bir mevzu olarak duruyor; ve kudretli bir müverrihin yılmaz etrafı ve derin tetkiklerine, anlayışlı tefsirlerine intizar ediyor.

Türkiyenin inkılâpçı emekçi kütelleri efkârî umunyesine arzettiğimiz bu yazı bu yolda ilk teşebbüs, ilk adım sayılabilir. Bunda ileri sürülen fikirler ve takdirler, Türkiye kommunist fırkası merkezi komitasının görüşlerine ve fırka kongre ve konferanslarında kabul edilmiş tezlere ve tahlillere tamamiyle uygundur. Yarının marxist tarihçileri tamik edecekleri birçok mes'elelere dair tefrikamızda, taharriyatlarına istikamet verecek esaslı işaretler, üzerinde yürünecek ışıkk izler bulacaklardır.

Eser 1927 de yazılmış ve 1930 da bir def'a daha gözden geçirilerek mecmuamıza tevdi olunmuştur.

hiyyettar vekilleri hem de zulüm ve istismarlarına bırakılmış ülkelerin mutlak hakimidirler.

Osmanlı imparatorluğunun derebeyi valileri, vilayetlerinin hudutları dahilinde, müstebit hükümdarın bütün memleket miqyasında haiz olduğu, aynı haklara ve imtiyazlara malik idiler. Ehalinin hayatı ve varlıkları her an onların haraküşî hükümleriyle silinüp süpüsilmek tehlikesine maruz bulunurdu. Onları hükümet merke-zine bağlayan yegâne metbuiyet rabahtarı topladıkları vergilerden mukannen bir miktarını merkeze göndermekten ve harp vakarında Padişahın emri altına konulmak üzere muayyen adetle asker bes-lemekten ibaret idi.

Henüz kâfi derecede tabakalaşmamış ehalinin geniş emekçi kütelleri için, bu kadar iptidai şekilde bir şahsî hükümet bir zorbahk ve soygun teşkilatından, daimî bir başbelalından başka bir mahiyet arz etmez. Mamafî bu nevi Devletlerin istila ve küşayış devirlerinde, o — harice karşı hudutları muhafazadan ve dahilide esgari bir asayış temininden ibaret olan — esas vazifelerini ifa etmekte hiçbir güçlük çekmez; çünkü hakim kastların muz'ic idari gallelere mümkün olduğu kadar az vakit hasretmek ve azami debdebe ve darat içinde ömür sürmek emel ve arzularını bol bol tatmin etmek imkânlarına malik bulunur. Filhakika sonu gelmez bir meratip silsilesi, derebeylik salahiyet ve imtiyazları ile mücehhez irili ufaklı bu bürokrasi sergerdelerine Devlet işlerinin teknil sıkıntılarında, üzüntülerinden beri kılırdı. Padişaha karşı mes'ul olan büyük makam sahipleri, bütün mes'uliyetlerini en yakın muavinlerine, maiyetlerine yükletirler; bu yüksek amirler kendi-lerine tabi olanlara ve kendilerinden daha az salahiyettar havall amirlerine karşı aynı tarzda hareket ederler; ve bu salahiyet ve mes'uliyet zinciri derece derece inceleerek, köylere, sipahilere kadar, bu tarza uzanup giderdi. Bunların her biri bütün şanü şerefi, hara-çları, hedayayı, ve — gelirinden kendisine kâfi miktarda hisse ayır-mayanları — icabında te'dip ve tecziye hakkını kendisine saklar; ve yorucu ve yipratıcı faaliyetleri madunlarına bırakırdı. Böylece emirler makâmdan makama geçe geçe, son tahlilde nihayet gelir anvarsız ve salahiyetsiz aile'ade millet efradına — bilhassa köylü-lere — dayanırdı; bütün işleri onlar görür, bütün fedakârlıklara onlar yapar, ve buna mukabil hakim sınıf mensuplarının bütün zulüm ve itisafî onların üzerine çökerdi.

Bu Şark imparatorluklarında, hükümdarın „asakiri şahanesine“ tali güldüğü müddetçe, iyi kötü herşey yolunda giderdi. Askerî muvaffakiyetlerle besilenen nufuz ve şöretî, Devlet reisine, birbir-lerine zıt icimal kuvvetler arasında nispi bir muvazene idame etmek kudretini temin ederdi. Fakat mağlubiyetle biten harplerin tevafiki derhal iktisadî şerait üzerinde tesirini gösterir. Merkezî ittifakı

sursılmağa başlar başlamaz, sadece kaba kuvvete dayanan iktisadî nizam da çıgrından çıkmakta geçikmez; istihsal herçil merce uğrar; toprak rantının ve vergilerin kaynakları kurumağa yüz tutar; ve bizzarure ectimai münasebetlerde bir gerginlik başgösterir. Devlet makinasına arız olan bütün bu bozuklukların ve ahenksizliklerin en göze çarpan tezahürü, muhiti merkeze bağlayan bağların gevşemesidir. Milleti haraca kesen hakim zümrelerin gelirleri, ancak merkezkarşı teahhut edilmiş payı ödemiye yetecek miktarlara düştüğü, ve Padişahın mağlubiyetten mağlubiyete düşer olması, hakkında beslenen hudutsuz korku azaldığı zaman, vilayetlerde bir itaatsızlık ruzgârı esmeğe başlar. İdarî derebeyliğin muhtelif meratip ve derecatında, madunlar mafevklerine karşı baş kaldırır; zulum ve istismar belasından kurtulmak ihtiyaçları ile çırpınan ve kaynaşan müztarip halkı ileri sürerek, onlar kendi siyasi ve iktisadî ihtiraslarını tatmin etmeğe uğraşırlar. Valilerin en azılı-larında merkeze karşı vilayetlerinin istiklâlini ilan derecelerinde iş ileri götüürler. Bazanda Devlet reisine karşı aralaçında ittifaklar aktederler. Bunun neticesi de — tedricî bir parçalanmaya ve inhilâle müncer olan — bir fevza, bir anarşirdir.

İranın, Mezopotamyanın, Arabistanın, ve Anadolu'nun geniş ülkelerinde birbirlerini müteakip saltanat sürmüş olan muhtelif imperatorluk hanedanlarının tarihi, bize bu tarzda inkişaf ve inhilâlin tipik misallerini arzederler.

II.

18 ° ASRIN SONLARINDA OSMANLI IMPERATORLUĞUNUN ANARŞİK MANZARASI

Bizansın varisi muazzam Osmanlı imperatorluğu tahtında saltanat süren Padişahlara, 18inci asır esnasında, rakipleri ve korkunç düşmanları olan çarlık Rusyası tarafından açılan muharebeler ve bunların müncer oldukları hezimetler, sadık tebaası nezdinde Osman hanedanının haiz olduğu yüksek itibarı ciddi bir surette sarsmıştı. Artık „payitaht“ saraylarından gelen emirler, eskisi gibi, kapalı gözle itaat edilmiyordu. Hatta emirleri altında bulunanların müzaheretinden emin olan bazı cür'etkâr valiler muhtariyet iddiaları ileri sürmekten bile çekinmiyorlardı. Bu neviden baş kaldırma teşebbüslerinin ekseriya, hemhudut vilayetlerin müsellah kuvvetleri arasında hakikî kanlı muharebelere bile sebelyet verdikleri olurdu. Bir zamandan kalma bir adet mucbince, böyle bir gaileyle karşılaşınca Sultan mücrin valinin kellesinin uçurulmasına ve bütün emlak ve eşyasının müsaderesi edilmesine hükmeder; ve bu hükmün icrasını kendisine sadakata ile temayüz etmiş o havâli valilerinden birine havale ederdi. Çok def'a mühim askeri sevkıyatı icap ettiren bu vazifenin ifasına mukabil, padişahın iradesini

yerine getiren vali, imha ettiği asil derebeyinin tekâmül varıklarına ve imtiyazlarına sahip olurdu.

Türkiyeye has, kat'î bir ehemmiyeti haiz, bir amil bu anarşi tohumlarının tahribatını fazlaştırdı ve vaz'iyeti içinden çıkılmaz bir hale getirdi. Yeniçeri ocakları şeklindeki askeri teşkilattan bahsetmek istiyoruz. Kuruluşu ve ictimal terekübü itibarı ile, tamamilen nev'i şahsına mahsus bir teşekkül olan bu askerliği daimi meslek edinmiş ordu, yavuz Selim ve kanunî Süleyman gibi fâtih-hatçı padişahlar devrinde, bütün Evropanın en kudretli ve en inzibatlı askeri kuvvetini temsil etmişti. Türklerin tekâmül Balkan yarım-adasına ve tunanın öte taraflarına kadar döndürücü istila ve intişarını temin eden o olmuştu.

Bu aynı ordu kuvvei maneviyesi baskın mütereddi bir hale geldikten sonra, „Devleti Aliyye“ yi uçuram kenarına kadar düşürmüştü. Böyle Devletin mevcudiyetini tehlikeye sokan azgın bir sürü haline gelmesine sebep, bir zamanlar kendilerine nazaran çok mütefevvik bir mevki işkal ettiği, eenehl ve düşman orduları önünden, üst üste müteaddit def'alar perişan bir halde kaçmağa mecbur olmasıdır. Bu mağlubiyetler ise askeri teçizat ve teslihat ve umumiyetle teknik sahalarında Evropa Devletlerinin Türkiyeyi inkâr kabul etmez geri bir vaz'iyette bir akmış olmalarından ileri geliyordu. Tekmil Şarki karip ve bahri Sefit havzasının en büyük kısmı hükmüne tabi bulunan bu muazzam Devletin inhitat münhanisini seri adımlarla kat'etmekte bulunduğu bu devrede, haricî düşmanların, iyi talim görmüş, teçizatı mükemmel, tekâmül ettirilmiş silahlara malik disiplinli ve muntazam ordularına karşı, yeniçerilerin memleketi müdafaaadan aciz oldukları meydana çıkmıştı. Halbuki daha iyisi elde mevcut olmadığı cihette, onlar, iktidara geçen Devlet adamlarının istinat etmeğe mecbur oldukları yegane kuvveti teşkil ediyorlardı.

Buna mebni bu mütereddi kast memleketin dahill işlerinde mühim olduğu kadar meş'um bir rol oynıyordu. Sarayın teveccühünü kendi taraflarına imale etmek için, zümreler ve kilikler arasında cereyan eden tekâmül rakabet münazaaları, iktidar makamı tarafında çevrilen tekâmül intrikalar — her zaman kaynaklarını yeniçeri ocaklarında balmasalar bile son tahlilde daima onlara dayanırlardı. Zira onların iştiraki almaksızın, yahut hiç olmazsa muvafakları elde edilmeksizin, siyasi vaz'iyette en ufak değişiklikleri bile hayate geçirmenin imkânı yoktu.

Onların promenciomentolarının — kazan haldirmalarının — mükerrer muvaffakiyetleri kendilerini okadar arsız ve yuzsüz, ve okadar haşarı bir hale getirmişti, bir takip fikriyle memleket siyasetini çevirmek artık imkânharicine çıkmıştı. Sadrazamları ve vüzerayı alaşğı etmek ve kellelerini uçurmak, onlar için, alelade

işlerden olmuştur. Maddî yaşayış şartlarından hosnutsusluk izhar ettikleri bir anı seçmek, ve zemin ve zamana uygun şayialarla müte-caviz taassuplerini tahrik etmek, kendilerini kazan kaldırmaya, ikna için kâflî idi. Softa takımı, hükümeti idare edenlerin şeriata riayetkâr olmadıkları kanaatini uyandırmak suretile onları işyana tahrik etmek san'atinde meleke ve meharef sahibi idi. Ekseriya husumetkârane nümâyişlerle iktidardan çekilmeye mecbur ettikleri ricalin idamını da isterler ve meramlarına nail olurlardı. Bazı daha vahim ahvalde padişahları tahttan indirmeğe muvaffak oldukları bile vaki idi.

Jeniçerilerin mazarratı sadece devlet cihazının çıkırında işle-mesini ihlal etmeğe inhisar etmezdi; onlar şehirlerin ve köylerin ehaliyi içinde bir afet olmuşlardı. Ehaliyi işelerini temine mecbur etmek için tethiş ederlerdi. Zira hazinenin büyük tebezüp ve daimi muzayakasından münbeis, bitmez ve tükenmez tehhurlerden sonra ancak, tayinatlarını alabilirlerdi. Zaten mevcudiyetlerini sonlarına doğru, askerlik noktai nazarından, o derecede derin bir tereddide ugramışlardı ki, her yeniçeri ismen bir 'askeri kit'anın malı olmakla beraber, heman bütün vaktini bir zanaat veya esnaf-lığa hasreder ve para kazanmağa uğraşırđı. Bu suretle bir taraftan askeri meziyyetlerini büsbütün kaybeden ordu orduluktan çıkarak bir müsellağ loncaya istihale ediyor; diğef taraftan da ticaret ve sanayi sahalarına dizginsiz bir zorbalık unzurunun hululile, iktisadi münasebat alt üst oluyordu.

Okuyucular ve Muhabirler

Kemalizmin İktisadi Çehresi*)

Kemalizmin iktisadi çehresinin müspet tarafını, onun şuur ve irade ile hususî bir mefkûre olarak tatbik çalıştığı mahdud, muayyen bir takım iktisadi siyasetler teşkileder. Bu şuurlu iktisadi siyaset umumiyeti itibarla dört büyük şubeye kabili tefrikir: „Ankaranın imarı şömendöfercilik, Sanayiın himayesi, ve devlet bankası.“ Bu ların dördü de ölü doğmuş mahiyette telakki edile bilir. Bu dört siyaset ilmi noktai nazardan müterakim sermayelere, vasi miyasta inkişaf etmiş bir tesarrüf sistemine istinat etmek mecburiyetindedir. Halbuki her keşçe malum olduğu üzere Türkiyada bu iktisadi siyaset, bilhassa memleketin müteselsil muharebelerden sonra fakir düştüğü, bütün, memleketin baştan başa harab olduğu ve iktisadi buhran ve servet fıkdanıyla kıvrandığı bir sırada dünyaya

*) İzmir muhabirimiz tarafından gönderilen bu makalede ileriye sürülen görüşler üzerinde fırkalı yoldaşlarımızı münakaşaya davet ediyoruz. Muhar-ririn vaz'ettiği mes'elelere dair gönderilecek mütaleaları neşredeceğiz.

4/2
doğuyordu. Türkiye bu devirde ön parazıs bulunsa idi tabii bu siyasetin vücut bulmasına hiç bir vechile imkân da bulunmazdı. Hakikatta Türkiye Anadolu muharebesinden sonra rumları mem-leketten kovmuş ve kendi memleketine kavuşmuştur. Fakat bu kendi memleketine kavuşmak filii her nasılsa yeni bir kıta fethetmek şekline bürünmüştür. Yeni fethedilen eski memleket bir baştan bir başa yağma edilmiştir. Yani diğef bir ifade ile Kemalist bur-juvazi harbi vesile ittihaz ederek halkın elinden varını yoğunu şahsî menfaati için resmen zaptetmiştir. Lozan muahedesinin mübadele mephası kemal hükümetine yeni bir mezbah servet temin etmiştir. Kemalist bujuvazi adalar ve rumeli türklarının emval ve emlakini bol keseden Yunanlılara peşkes çekmek suretiyle bütün Müslüman hıristiyan emval ve emlakinin üzerine oturmuştur.

Görülüyor ki Türkiyada hıristiyan servetleri kemalistlerin elinde bir müterakim servet, bir tesarrüf akçesi rolunu oynamıştır. Hakikatta da bu servetin mahiyeti bumuydu? Türkiyada onbeş yaşında bir çocuk bile bilir ki hayır. Türkiyada rumlar ve servet-lerinin belli başlı içtimal ve iktisadi vazifeleri bir rolları vardı. Memleketin hemen bütün sanayi, ve ticareti, ziraatının da hatırı sayılır bir kısmı bunların elinde bulunmakta idi. Mübadelenin esas nazariyesi Yunanistanda Türkların idare ettikleri içtimal vazifeleri rumlara, Türkiyada rumların deruhte ettikleri içtimal ve iktisadi vazifeleri de yunanistan Türklarına teslim etmekten ibaretti.

Netice itibariyle mahiyeti bundan ibaret olmak icap eden mü-badele tatbikatla tam bir akamete maruz kaldı; çünkü Kemalizm Lozan muahedesinin bu mübadele bahsı daha filiyata intikal et-medey, muhacirlere tahsis edilmiş olan servetleri büsbütün başka hedeflere sarfa başlamıştı bile. Kemalizm külfetsiz, mesuliyetsiz kütleli-istimlak çaresini elde etmişti. Bu siyasetin neticesi kema-lizmin şuur ve iradesi haricinde kalan hadiselere taallük ettiği cihette mevzuumuzun haricinde kalır.

Demek oluyorki Kemalizmin dört büyük iktisadi siyaseti netice itibariyle memleketin istihlal teşkilatının harabiyet ve inhilali baha-ına teessüs etmek mecburiyetinde bulunuyordu. Hükümet bir taraftan rumlardan kalan istihlal teşkilatını kendi hedefi uğruna parçalamak, diğef taraftan ağır vergiler, himaye usulleriyle esasında mevcut bütün bir seri istihlal teşkilatının kendi idamei mevcudiyeti-ne muhassas servetleri zaptetmek suretiyle memleketi büyük bir hükümet merkezi, şömendöferler, fabrikalar ve büyük bir devlet bankası bahşedecekti. Bilhassa şömendöfercilik bahsında bu siya-setin makûsiyeti pek aşıkâr bir tarzda nazara çırpılmaktadır. Fil-hakika şömendöferciliğin inkişaf ve teessüsü daha ziyade istihlal inkişafının bir neticesidir.

Halbuki kemalizm memleketi istihlal kabiliyetini mahvetmek

suretiyleşömendöfer yapmaktadır. Memleket günden güne hissedilecek bir şekilde fakrî sefaletle yuvarlanmaktadır.

Bundan dolayı mesela İzmir şömendöferleri buhranlar içerisinde müşkülatla idamei mevcudiyet ediyor. Kos koca müessese üç, beş otobüs ve kamyonun rekabetiyle temelinden sarsılacak derecede müteessir bulunmaktadır. Halbuki İzmir gibi Türkiyanın birinci derece müstahsil bir memleketi sayılan vasi bir sahada her türlü bifürkasyon tertibatından mahrum ana hat vaziyetinde bir şömendöfer tesisatının kamyonlardan otobüslerden faaliyet sahasını genişletmek için istifade etmesi icap etmezmiydi?

Ankaranın imarı kemalist iktisadiyatının en mide bulandıran işlerinden biridir. Türkiya bir Avrupa hükûmeti olmak mevkiinden sukut ettikten sonra payitahtın Anadoluya nakli hiç şüphesiz bir zaruret hükmüne girmişti. Bu hususta Kemalist burjuvazinin kendi isteğiyle bu nakil keyfiyetini icra etmediği, bu burjuvazi mümesillerinin senede üç, dört ay bile Ankarada yaşamaya tahammül etmemesiyle müspettir. Ankarada yaratılmak istenilen yeni şehir Rusyada doğan büyük yeni şehirlerden büsbütün farklı bulunmaktadır. Rusyada kollektif yeni büyük bir sınaî veya zıraî müessese kendi kendine vasi kasabalar doğurmaktadır. Bu yeni doğan kasabalar gayet müstahsil bir vaziyette olduklarından kendi vasıtalarıyla veya kendi vasi inkişaf kabiliyetlerinin kendilerine kredi şeklinde temin ettiği vasıtalarla büyümekte ve teşekkül etmektedir. Türkiyada Ankaranın hiç te böyle bir hususiyeti yoktur. Ankara ne bir sınaî ne de bir zıraî merkezdir. O sırf bir idare merkezidir ve onun imarı faaliyeti bütün Türkiyanın bir parça harabisi bahasına tahtı temine alınmaktadır. Çünkü bu büyük işi başarmak için bütün memleket ihmal edilmekte hali aslisini muhafaza için olsun en mübrem ihtiyaçları nazarı itibara alınmamaktadır. Her Türk az çok bu imar faaliyetinin yükünü sırtında taşıyor. Ankaranın imarı memleketin her tarafında hükümran olan hayat bahalılığını vasi mikyasta tezyid eden bir amildir. Bu imar devam ettikçe millet kahrını çekmek mecburiyetindedir. Halbuki Ankaranın imarı bütün bir imarçı sınıfının teşekkülüne sebebiyet vermiştir ki bunlar memleketi kasıp kavuran muhtekirler, soyguncu, anaforcü, dolandırıcı güruhunun çiçeği burnundalarıdır, ve kendi menfaatleri uğruna Ankara imarını ilelebet devam ettirmek için, yani daimi surette memleketin bütün varını yoğunu Ankara vasıtasıyla ellerine geçirmek için ellerinden geleni deriğ etmeyecekleri de şüpheden varestedir.

Türkiyada Ankaranın aleyhdarları iki kısımdır: biri lafzi digeri fiili aleyhdarlardır. Hemen her Türk bu iki kısımdan birine mensuptur. Ankaranın tarafdaları yalnız bir kısımdır; lafzi tarafdalar; bunlar da fiilen Ankaranın aleyhindedirler. Yani mümkün

43
44
mertebe Ankaradan uzak yaşamak için ellerinden geleni arkaya bırakmıyanlar. Ankara kendistne hakiki tarafdaları ancak proletaryaya diktaturasının merkezi olduğu zaman kazanacaktır.

Biricik hükûmet merkezinin efkârî umumiyede bu kadar makûs bir tesir bırakmasında hiç şüphesiz Ankaraya hakim olan muhtekirlerin büyük bir tesiri vardır. Memleketin en yüksek yevmiye ve ücretleri Ankarada verildiği halde bu yüksek yevmiyelere kapıları en para aşıklısı işçi veya memur bile üç dört ay içinde yaka silkererek tepesine kadar borç içerisinde Ankaradan kaçmaya mecbur oluyor. Bu şehirde muazzam servetler yapan bizzat büyük muhtekirler, zenginler de, burada yaşamak istemiyorlar, çünkü Ankara onlara göre bir müstemlekedir. Dr. İsmail Hakkı Paşa kazanılır ve bu parayı yemek için de metropola yani ya İstanbulda ya Avrupa gitmek gayet tabii bir ihtiyaçtır. Deste deste papollerle mezar düşünmez ya! Onları yemek lâzım. Ankara bu gibi zenginler için kâfi derece saltanatı olan bir sefalet yeri değildir. Bu Kemalizm tesarruf siyasetinin iç yüzünü teşkil ediyor. Mamur Ankara bu günkü şekliyle modern asrî bir köçebe şehridir. Kapitalist rejiminin ona verdiği bu hususiyeti teslim ederek, onu hakikaten köçebe hayatına elverişli bir şekilde tanzim kabil olsaydı, belki bugünkü ihtiyaca daha iyi cevap veren bir şehir vücut bulmuş olacaktı. Tabii kemalizmin „megalo-idea“ si bu köçebeliliği resmen kabul edemediği cihetle, Ankara bugün bütün imar faaliyetine rağmen memleketin hiç bir ihtiyacına cevap vermeyen bir şehirdir.

Sanayiîm himayesi tam manasiyle hükûmet teşkilâtı vasıtasıyla patronlar hesabına işçi ve çiftçi kütlelerinden para toplamak mahiyetinde bir siyasettir. Yani himaye usulünün carî olduğu bir memlekette, faraza bir fabrikatör, alelade idaresi altında çalışan amelenin sayını istismar eden bir adamdan daha fazla bir kıymet ve mahiyet iktisap ediyor. O, hükûmetin adliyesini polis, jandarma, maliye tahsil şubeleri ve sair bütün mekanizmasını şahsî menfaati için istismar ederek adam başına bir nevi sayım vergisi gibi, kendi kendisine primler tahsis ediyor. Bizde sanayiîm himayesi dört şekilde icra edilmektedir: 1. idhalatı tahdit: bu husus için gümrük tarifeleri ve inhisar sistemleri kullanılıyor; 2. ihracatı teşvik: bunun için ihracat primleri ihdas ediliyor; 3. dahillî istihlakatı tamim: bunun için de ikramiyeler ve resmî mübayaatta, rekabete kulak asmayarak, yerli mamulâtı tercih ve sair usuller tatbik ediliyor; 4. bu üçünün de fevkinde hükûmet resmî patronaj ve sermayeye iştirak, yani alelade eşhasla ortaklık usulleriyle, yerli büyük sermayeleri himayeye çalışıyor.

Gümrük tarifeleri, tarife yarışı şeklinde bugün beynelmillet bir mesele mahiyetini almış bulunuyor. Bu siyaset esas itibariyle cihan burjuvazi ve yüksek kapitalizmin acır ve meskenetinin bir ifade

sinden başka bir şey değildir. Gümrük tarifeleriyle milletlerin bugün arz ettikleri manzara kuru vustaf bir manzardır. Gümrük tarifeleri bir devirde, muayyen bir takım şerait tahtında, hazi memleketler vi bilhassa Almanya ve Amerika sanayiinin inkişafına büyük hizmetler etmiştir. Fakat bunun için hususî bir takım şeraite ihtiyaç vardır ki bu günün umumi olan bu tarife yarışı bütün müspet şeraiti bertaraf ediyor. Bu günkü günde tarife sisteminin milletleri gittikçe ferdiyetçilik ve tecerrüde sevkettiği ve dolayısıyla bütün terakki imkânlarını selbettiği umumen kabul edilmektedir. Tarife sistemi doğrudan doğruya fakir, mutevassıt halk kütlelerinin zengin patronların biaman inhisar ve istismarına terketmekten başka bir şey değildir.

Ihracat üzerine prim ne demektir? Bu doğrudan doğruya maliyet fiyatını azaltmak için hükümetin amele aleyhine bir müdahalesi manasını almaktadır. Faraza her hangi bir malın istihsalı için bu malın muhtelif safhalarda geçirdiği istihaleler için patron amelelerine ücret yevmiye ve bilfarz on lira para vermiştir, bu malın maliyet fiyatı on lira tutuyor demektir. Bu mal üzerinden onun edeceği ticaret onu tatmin etmeyebilir. Filhakika bu gün kapitalist rejiminde bilhassa müstemlikeler ve bizim gibi nim müstemlikelerde bir az kuvvet sarfıyla, zorbalık, hile ve saire ile o kadar kârlı işler yapmak mümkündür ki, ekseriya sermayedar sermayesini % 20—30 ticaretle sınaî veya sair mustahsil bir işe kapatmayı kendisi için bir zarar telakki eder. İşte bunun içindir ki hükümet, bu sermayedarları mustahsil işlerde çalışmaya teşvik maksadıyla, ameleden ve çiftçiden, devletin idaresi için, elli kuruş vergi alacaksa yüzelli kuruş alır ve yüz kuruşunu patrona iade eder. Bu suretle hakikatta patron işçisine on lira değil dokuz lira vermiş ve malın da maliyet fiyatı dokuz lira olmuş olur.

Hükümetin resmî ihtiyaçlarını tercihan yerli mallarla tatmin etmek siyaseti, esasen yolunda gitmeyen bir idareyi büsbütün çığrından çıkarmıştır. Sui istimal, sahtekârlık, işgal artık alenî ve resmî bir şekle bürünmüş bulunmaktadır. Ticareti, ithalatı serbest kapitalist rejiminin müspet bir şekliyle idare olunan bir memlekette piyasada serbest muamele gören malların ecnebisini, yerlisinden ayırmayı amir bir kanunun tatbikine imkân yoktur. Bu alenen memlekette şahısları zaten malum ve muayyen bütün bir sınıf sahtekâr, muhtekir ve dolandırıcıya millet parasını bol keseden yağma etmek için yardım eden bir kanundur.

Hükümetin eşhasla ortaklığı hiç bir hukuk fikriyle kabili telif olmıyan bir harekettir. Benim patronumla ortak olan bir hükümetin benim nazarımda acap alelade bir patrone başka bir mahiyet iktisap etmesine imkân varmıdır? Bir taraftan eşhasla birleşerek

beni istismar etmiye çalışan bir hükümet diğer taraftan adbiyesi, zaptiyesi ile bitaraf bir müessise gibi benim hukukumu tecavuzdan muhafaza etmek iddasında bulunuyor. Bu siyaset hakikatta burjuva nazariyeleriyle de kabili telif olmıyan bir anomaldır. Filhakika kapitalist rejimi daimi bir rekabet sistemi üzerine müessesdir, halbuki hükümet bir takım eşhasla birleşerek diğer bir takım eşhas aleyhine rekabete kalkışırsa, elindeki resmî vesafî aynı zamanda şahsî olan işlerde istimalden kendisini geri çekmektedir. Bu hususiyete bakarak kemalizmi komünizm ile mukayese edilebilir olmuştur. Hakikatta bunun komünizm ile zerrede alakası yoktur. Çünkü komünizmde esas işçinin kendi idaresine hizmet, hakim olmasıdır. Fabrikalarda patron yoktur; işçi kendi sayını kendisi istismar eder. Halbuki bizde hükümet fertlerin diğer bir takım fertleri istismar etmesini resmen kabul etmiştir. Ve bir ferdin bilfiil bu hayasız haktan istifade ameleyesinde hükümet geliyor, onun sermayesine iştirak ederek, onun yanbaşında, onunla beraber temettü alıyor. Yani hükümet bilfiil işçi ve çiftçiyi istismar ediyor. Bu şerait tahtında Kemal hükümeti „liman şirketleri, şeker, kereste fabrikalarıyla“ baştan başa Türkiyayı kendi keyfî kanunlarıyla hayasızca haraca keşmiş alelade ticarî bir şirket, bir haydut kumpanyasından farklı değildir. Filhakika esasî kabulcu bir haydut kumpanyasından farklı olmıyan bütün hususî şirketlere meşru bir hal veren onların zahiren mafevk ve kendisi haricinde bir idarenin, az çok umumun kontrolundan geçen kanunlarına istinat etmesidir. Halbuki bizde alelade bir ticarî şirket rolü oynamıya çalışan Kemalizm kendi kendisine kanun yapıyor kendi kendisine meşruiyet itâ ediyor. Bu nevi şahsına mahsus meşruiyetin dağlara çıkmış bir haydut kumpanyasının kendi kendisine bahsettiği meşruiyetten farkı nedir?

Devlet kankası kemalist iktisatçılığının hokkabazlık ve şarlatanlık kısmını teşkil eder. İsmet paşanın bir şah eseri diye takdim edilen bu devlet bankası işi esas nazariye itibariyle kalp bakırı öfürükçülükle altuna kalbetmet gibi bir işe benzemektedir. Hakikatta şimdilik ortada hava ile civadan başka bir şey yoktur, fakat fakat bir, iki, üç, eyi bakınız! bu boş kasa şimdi açılınca içinden kölçe kölçe altunlar ortaya yayılacaktır. Hükümetimizin bu gibi öfürükçülüklerde bilhassa kudreti olduğuna inanmak lazımdır. Çünkü daha dün eski paraların yenileriyle değiştirilmesi filinde bir el çabukluğuyla yine bu aynı hükümet bir on, onbes milyon lira para yaratmıştı. Bu sahalarda her halde itiraf olunmalıdır ki hükümetimiz birinci sınıf bir hükümettir. Bilhassa kendisinin şarlatanlıklarını yüzüne vuracak serbest bir metbuatın vücudunu da ortadan kaldırdıktan sonra onun her şeye kadir olduğuna inanmak bir zarurettir.

Mekalemiz Kemalizmin memleketimiz iktisadiyatında yaptığı tahribatı göstermeğe matuf bir tecrübedir. Bu yoldaki tecrübe ve tetkiklerin çoğalması ve kemalizm iktisadiyatının tahripkâr mahiyetinin tamamen aydınlatılması işçi ve çiftçilerin hayatı noktai nazardan pek lâzımdır.

Osman.

Kardeş firkalarda.

Soviyetler ittihadı kommunist firkasının XVI kongresi

Soviyetler ittihadı kommunist firkası haziran ayının ikinci nisfı esmasında XVI° kongresini akdetti. Bu kongre kommunist Beynelmileinde bir tecrübeli rekber rolü oynayan bu muazzam ihtilal firkasının bugüne kadar olan kongrularına nispetle gü-rültüsüz ve sakin geçti. Geçmişteki bu en salahiyetli firka toplantılarında her def'asında ya münaziüfî mühim bir siyasî müskülü halletmek veya kuvvetli bir muhalefet cereyanına karşı mücadele etmek icap etmişti. Netekim geçen XV° kongrada firka çok büyük mazarratleri dokunmuş nüz'ic ve müzmin bir galle, troçkizm muhalefeti tasfiye edilmiş ve firka safları bu inhiraf ve tefrika anasırından tamamen temizlenmişti. Bu sayede firka, müspet çezri teşebbüslere girişmeğe muvaffak olmuş; tekmil cihan amelesinin tahakkukunu dikkatle takip etmekte olduğu beş senelik sınav ve mall planının tatbikine ve köy iktisadiyatını kollektifleştirmeğe koyulabilmiştir.

Çelikten bir azmile bu muazzam işlere girişildiği sıralarda VI° cihan kommunist kongresini müteakip bu sur'etle sosyalleştirme siyasetinin muvaffakiyet imkânlarına imanı olmayan ve başında Buharin, Rikof ve Toinski gibi firkanın en nüfuzlu rehberlerinden bazıları bulunan bir hızla mukavemet ve muhalefetle karşılaştı-mıştı. Bu sağ oportünist muhalefet bir ara firka içinde büyük sallantılara sebebiyet vermişti. Fakat nihayet geçen sene sonlarında beş senelik

planın ilk neticeleri (zengin köylülerin aksi-inkilapçı hareketlerine, maddi ve saîl ve teknik kabiliyetlerin fıkda-nina dair olan), indişelerin ve korku-ların yersiz olduklarını parlak bir tarzda ispat edince, sağ muhalifet rüesası büyük bir takdir hatasına düşüklerini itirafa mecbur olmuşlar ve alenen firka hattının doğrulugunu tasdik ile muhalifetten vazgeçmişlerdi. Bu „itirafı zunuba“ sagmen firka-icerisinde tahrikatı mahsus olan sız-temayüllere karşı samimî bir tarzda mücadele etmediklerinden, kongraya kadar itibarlarını iadeye muvaffak olamamışlardı.

Buna mebnî bu def'aki kongrada hiç bir muhalifet cereyanı olmamakla beraber, doğru yola avdet eden bu yoldaşlara bir ihtarda bulunmak ve bu suretli bu mes'eleyi kapatmak icabetti. Fakat bu iş kongranın pek az vaktini aldı. O, daha ziyade müspet işlerle, firka siyasetinin muhtelif sahalarda tatbikinden alınan neticeleri, ve bundan sonra tatbik edilecek sur'atlı so-syalizm kuruluşu tedbirlerini inceden-inceye tetkik ile işgal etmiş ve kom-internin fealiyetini gözden geçirmişti. Hacımız müsait olmadığı için kongre müzakeratına dair kafi tafsilat veremeyeceğiz. Gelen sayımız-da belli başlı tezlerden hulasalar neş-redeceğiz. Bu def'a da siyasî hattı şiddetli alkışlarla tasvip ve telâf edilmiş olan Stalin yoldaşın cevabı nutkundan millî mes'eleye ait kısım ile kominternin fealiyeti ve beynelmilel vaz'iyet hakkında rapor veren Molotof yoldaşın nutkunun mühim yerlerini buraya makil ediyoruz.

Yazı hey'eti.

Stalin yoldaşın cevabı nutkundan

İkinci bir grup sual teskereleri milliyet mes'alesine aittir. Benim en dikkata layık bulduğum bunlardan

biri XVI° kongreye raporunda milliyet mes'alesi hakkında verdiğim taahhat ile 1925 te Şark darülfünununda irat etmiş olduğum mutku karşılaştırıyor; ve arada tefsir edilmeye muhtaç bir müphemiyet olduğu fikrini ileri sürüyor. Teskerede deniyor ki: „Siz vaktile „Kautsky“ nin millî Dillerin karışması ve Sosyalizm devresinde (bir tek memlekette), müsterek bir Dil yaradılması hakkındaki nazariyesi aleyhinde deliller getiriyordunuz; şimdi raporunuzda kommunistlerin, millî Harslerin bir müttehit Hars ve millî Dillerin bir müttehit Dilde bir arada kaynaşmalarına (cihan mikya-sında Sosyalizmin zaferi devresinde) taraftar olduklarını beyan ediyorsunuz. Bunda bir müphemiyet yok mu?“

Zannımca burada ne müphemiyet ne de tenakuz vardır. 1925 teki nutkunda ben „Kautsky“ nin müteassip millîci (şövinist) nazariyesine karşı deliller ileri sürmüştüm. Bu nazariyeye göre geçen asrın ortalarında Avosturya-Macaristan Hükümdarlığında proletarya İnkilabının zaferi milletlerin bir tek alaman milletinde bir birlerine karışmalarını, müttehit bir alaman lisanının rücut bulmasını Çeklerin almanlaşmalarını mucip olacaktı. Ben, bu nazariye marxisme ve leninisme zit bir nazariye olduğundan onun aleyhinde bulunmuş, ve Sovyetler ittihadında Sosyalizmin galebesinden sonra, memleketimizin hayatından alınma onu nakzeden vakialara istinat etmişim. XVI° kongre huzurunda yaptığım raporda görüldüğü üzere, şimdi de bu nazariye aleyhinde bulunuyorum. Çünkü mesela Sovyetler ittihadında, tekmil milletlerin müttehit bugün rus Milletinde bir birlerine karışmalarını, bir müttehit Dil ile konuşmalarını istilzam eden bir nazariye leninismın esas tezleri nakzeden, leninisme alehter bir nazariyedir. Leninismın bu esas tezleri bize öğretiyor ki millî farklar ilk zamanlar ortadan kalkamazlar bilakis uzun müddet temadli etmek mecburiyetindedirler ve hatta cihan mikyasında İnkilabın zaferinden sonra bile. Millî harslerin

ve millî Dillerin daha sonraki muhtemel talilerine gelince, ben şu fikri temsil etmişim, yine de ediyorum: Sosyalizmin cihan mikyasında zaferi takdirinde, eger sosyalizm kuvvet bulur ve hayata hulul ederse, millî Diller letinap edilmez bir tarzda bir müttehit Dilde hallolmıya mecburdurlar; fakat bu tabiatle, ne büyük-rus dili ne de alaman dili olacaktır, bilakis yepyeni bir şey olacaktır. Ben XVI° kongre huzurunda da muhtakak beyan etmişim.

АРХИВ И Р.К.И.
Sual sorular iki noktayı iyice anlamamızı temin ediyorlar.

Her şeyden evvel onlar, biz Sovyetler ittihadında Sosyalizm devresin girmiş olduğumuz halde, milliyetlerin zevale yüzütmalarından sarfi nazır, bilakis onların inkişaflarını ve serpil-melerini kaydetmekte olduğumuzu anlamıyorlar. Hakikatte biz Sosyalizm devresine girmiş miyiz? Ahvâli adiyede devremize sermayedarlıktan sosyalisme İntikal devresi denilir. 1918 de Lenin „Sovyet hükümetinin en yakın vazifeleri“ namındaki meşhur risale-sinde, ilk defa bu devreyi tavsif ettiği ve iktisadi hayatı beş kategoriye (zum-reye) agırdığı zaman, ona İntikal devresi denilmişti. Hali hazırda da 1930 da, bu kategorilerden bazıları eskikip zail oldukları, ve onlardan biri, ziraat ve sanayi sahasında asıl yeni olanı büyüdüğü ve hiç görül-memiş bir sur'atle inkişaf ettiği esnada da ona İntikal devresi tesmiye olundu-yor. Bu her iki İntikal devresinin aynı şey oldukları, aralarında esash farklar bulunmadığı iddia edilebilir mi? Bu iddiada bulunulamıyacağı aşikârdır. 1918 de Halk iktisadiyatı sahasında elimizde ne vardı? Bir tahrip edilmiş sanayi, bir kutlevî tezahür olarak henüz kamilen madum olan, kollektif işletmeler ve sovyet işletmeleri, şehirde „yeni“ burjuvazinin ve köyde zengin köylülüğün büyümesi. Şimdi elimizde ne vardır? Tamir edilmiş olan ve yeniden kurulma halinde bulunan sosyalist sanayi, yalnız yaz zeriya-tında, bütün sovyetler ittihadı seriyatının yüzde 40 mden fazlasına sahip olan neşvü nema halinde bir sovyet

işletmeleri ve kolektif işletmeler sistemi, şehirde zevale yuztutulmuş bir „yeni“ burjuvazi, köyde zengin köylülüğün can çekmesi.

O da bir intikal devresi idi bu da bir intikal devresidir. Bununla beraber onlar yerle gök gibi hüsbütün yekdiglerinden farklı şeylerdir, ve hic kimse inkâr edemez ki biz en son ehemmiyetli sermayedar sınıfının, zengin köylüler sınıfının tasfiyesi arifesinde bulunuyoruz. Bizim artık eski manasındaki intikal devresinden çıkmış olduğumuz ve bütün cephe üzerinde bilavasita ve hali inkışafta sosyalizm kuruluşu devresine girmiş bulunduğumuz bedihidir. Artık sınıdiden sosyalizm devresine girmiş olduğumuz bedihidir; çünkü gerçi henüz sosyalist cemiyetin mükemmel bir kuruluşundan ve sınıf farklarının imhasından pek uzak isek te, tekmlil Halk iktisadiyatının bütün iktisadi manivelalarını sosyalist sektor (kışım) sınıdiden ele almıştır. Ve buna rağmen millî Diller değil yalnız zevall buluyorlar ve birbirlerine karışıyorlar, fakat bilakis millî harsler ve millî Diller inkışaf ediyorlar ve serpilliyorlar. Görülüyor ki millî Dillerin bir tek devlet çerçevesi içinde, münkeşif sosyalizm kuruluşu devresinde, bir tek memlekette sosyalizm devresinde, bir arada hallolmaları yanlış, marxisme ve leninisme muhalif bir nazariyedir.

Sual soranların anlıyamadıkları ikinci nokta da millî dillerin zevall bulmaları ve müttehit bir dil içinde hallolmaları mes'alesi bir devletin dahilî mes'alesi olmadığı, bir memlekette sosyalizmin galebesi mes'alesi olmuyup bir beynemilî mes'ele, sosyalizmin beynemilî mikyasta zaferi mes'alesi olduğudur. Bir memlekette sosyalizmin zaferini sosyalizmin beynemilî mikyasta zaferi ile karıştırmak lâzımdır. Lenin, profetarya diktatorlugunun beynemilî mikyasta zaferinden sonra bile, uzun müddet millî farkların devam edeceğini boş yere soylememiştir. Bundan başka, sovyetler ittihadının birçok milletleri için mevzuu bahis olan bir

hususiyetin de nazarı dikkata alınması icap eder. Sovyetler ittihadının terekübünde bir Ukranya var, fakat diğer devletlerin terekübünde de başka bir Ukranya var. Sovyetler ittihadında bir beyaz Rusya var, fakat diğer devletlerin terekübünde başka bir beyaz Rusya var. Umar mısınız ki, bu hususî vaziyet hesaba katılmaksızın Ukranya ve beyaz Rusya Dilleri mes'alesinin halli kabil olabilir. Sonra sovyetler ittihadının Azurbaycandan Kazakistana ve Mongolistanaya kadar, cenup hududunda yaşayan milliyetleri ele alınız. Onların lepsi tipki Ukranyalıların ve Beyazrusyalıların buldukları vaziyette bulunurlar. Hiç şüphesiz burada da bu milliyetlerin inkışafındaki hususî müsebetleri nazarı dikkata almak icap eder. Bedihidir ki bunlar ve bunlara müşabih, millî hars ve millî dil bahislerine müteallik bütün mes'eleler, bir tek Devlet çerçevesi içinde, soviyet ittihadı çerçevesi içinde halledilemezler.

Bundan sonra Stalin sağ muhalefet rehberlerinin nutuklarını tenkide geçerek sözüne söyle devam etti:

Fırka sabık sağ muhalefet rehberlerinden uç şey istiyor: 1. müdafaa ettikleri hat ile fırkanın hattı arasında bir uçurum bulunduğunu anlamalarını; müdafaa ettikleri hattın şeni olarak sosyalizmin zaferine değil, fakat sermayedarlığın zaferine isal ettiğini tasdik etmelerini; 2. bu hattı leninizm aleyhtarı olarak mahkûm etmelerini ve ondan namuskârane ayrılmalarını; 3. bizimle aynı safta mevki almalarını ve beraberimizde tekmlil sağ inhiraflara karşı mücadele etmelerini („dogru!“ sesleri ve şiddetli alkışlar).

Her bolşevik, her inkilapçı için, kendi kendisine hürmeti olan her fırka azası için aşıkardır ki, o bedihi ve münakaşa götürmez vakıaları açıktan açığa ve namuskârane tasdik ettiği takdirde, ancak kadrını arttırmış ve fırka nazarında kazanmış olabilir.

Muhalefet rehberlerine bu metalip fırka merkez komitasının 1929 ikincilegrin umumî içtimainda da yapılmış ve onlar fırka hattının dogruluğunu

tasdik ederek sağ inhirafta karşı fırka ile birlikte mücadele de bulunmayı vaademişlerdi. Onlar bu vaatlerini tutmadılar.

Sağ muhalefetin rehberleri vaatlerini yerine getirmek ve mazî üzerine bir batal işareti çekmek fırsatını, imkânını eleğcirmişlermiydi? Tabii geçirmişlerdi. Fakat bu fırsatlardan istifade için onlar hiç bir şey yapmadılar.

Bu geçen devrede onların gönül rizası ile, hariçten hiç bir tezyike maruz kalmaksızın teahhütlerini ifa hususunda bir tek teşebbüste bulunmamış olmalarını neye atfetmeli?

Başlıca iki haleti ruhiyye bunun izahını bize verir.

Evvela onlar hemüz fırka hattının dogruluğuna tamamen kanaat götürmemiş olduklarından, el altından bir sakin hızıçlık faaliyeti devam ettiriyorlar, tekrar fırka aleyhine çıkış yapmak üzere münasip zaman ve fırsat gözliyorlardı. Onlar hızıp icimalarında toplandılar ve fırka mes'elelerini müzakere ettiler ve ahvali adiyede şu karara geldiler; ilkbehara kadar beklemeliyiz, fırka zer'iyat içinde bir muvaffakiyetsizlige duçar olduğu takdirde hücumu geçerez. Fakat ilk-bahar onlara yarar birşey getirmedi, zira zeriyat müsait bir tarzda cereyan etti. Sonra onlar toplandılar ve kararlaştırdılar: son-bahara kadar duralım belki de fırka hububat toplama işinde bir hezimele uğrar, o zaman merkez komitasına karşı hücumu geçerez. Fakat son-bahar da hom boş geçti. Ve ilk-bahar ve son-bahar her sene tekrar geldikleri cihelle sağ muhalefetin rehberleri ümitlerini gâh ilk-bahara gâh son-bahara koydular (bütün mecliste umumî gülüşmeler).

Bir mevsinden digesine, fırka üzerine atılmak için müsait anın hululüne intizar ettikleri esnada vaatlerini tutamamış olmaları kolaylıkla anlaşılır.

Nihayet ikinci sebebe geçiyorum. Sağ muhalefetin sabık rehberleri bizim bolşevikçe gidiş süratımızı anlamıyorlar, bu tempoya iman etmiyorlar, ve umumiyet üzere kendi kendine tedricî inkışaf çerçevesinden hariçte vukua gelen hiçbir şeyi kabul etmiyorlar.

Bundan dolayı bizim bolşevikçe tempo-
muz, yeniden kuruluş devresi ile bağı olan tunçtan inkışaf yolumuz, sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve bu keskinleşmenin neticeleri onlarda endişe teşevvüs, merak ve tavahhuş uyandırıyorlar. Fırkamızın bilenmiş şiarları ile münasebetli olan herşey önünde gerilemeleri buna mebnî pek tabiidir.

YÜKSEK TEKNİK MEKTEPLERİNİN İKTİSADİ MAKAMATA TABİ BULUNMASI MES'ALESİ
Hattın muhtemel bir lehine inkışafı için teknik mektebi Halk İktisadiyatı meclisine tabii kılmak istiyorduk, zahirde bu ehemmiyetten arı bir şeydir. Fakat biz sağılarda şiddetli bir mukavemette karşılaştık. „Bu neye? Beklemek daha iyi değilmi? Sakınınız altından bir bir şey çıkmasını dediler.“ Halbu ki şimdi bizde tekmlil yüksek teknik mektepler iktisadi makamata tabii bulunuyor, ve altından hiçbir şey çıkmadı ve biz yaşamakta devam ediyoruz.

Yahut ta mesela zengin köylülere karşı alınan fevkalade tedbirler. Hatırlarsınız bu vesile ile de sağ muhalefet rehberleri ne histeri buhranları geçirdiler! „Zengin köylüye karşı fevkalade tedbir mi? Bu neye? Onlara karşı bir liberal siyaset tatbiki daha iyi olmaz mi? Sakınınız bunun altından bir şey çıkmasını!“ dediler. Ve şimdi biz zengin köylü işletmelerinin sınıf olarak tasfiyesine girişmiş bulunuyoruz. Bu öyle bir siyasettir ki onun yanında mevzuu bahis fevkalade tedbirler bir oyuncak mesabesinde. Böyle iken altından hiçbir şey çıkmadı. Biz yaşıyoruz. Yahut ta kolektif işletmeler ve Sovyet işletmeleri mes'alesi. Yine aynı nakarat: „Buna ne lüzum var? Arkamızdan kovalıyan mı var? Aman altından bir şey çıkmasını! Ve ilah ahiri . . .

Yenilik önünde bu endişe, yeniyeni mes'elelere hulul etmekteki bu anlayışsızlık, „aman altından bir şey çıkmasını“ tarzındaki bu tavahhuş, bütün bular „Çekof“ un bir eserinde mevcut cam mahfaza altındaki adamın mümeyyiz evsafıdır, ve bunlar sağ muhalefetin rehberlerini hakikî surette fırka ile birleşmekte men'ediyorlar.

Bu mülmeyle evsaf, güçlükler baş gösterdiği, ufukta ufak bulutlar peyda olduğu takdirde, muhaliflerde bilhassa güllünç şekiller alır. Her hangi bir yerde bir mania zuhur etti mi, derhal vaveylayı koparırlar, bir felaketten, Sovyet Devletin infisahından bahsa koyulurlar. Biz onları teskin etmeğe, hiç bir tehlike mevcut olmadığını temine gayret ederiz. Fakat onlar ağlamakta devam ederler. Bu vesile ile, Buharin tezler yazmağa ve onları merkezi komitaya göndermeğe girişir. O tezlerde merkezi komitanın memleketi uçurum kenarına götürdüğü ve azami bir ay zarfında ciddinden Sovyet hükümetinin mahvolacağı iddiasında bulunur. Rikof, Buharinin tezlerine iştirak eder, fakat Buharin ile kendi arasında ciddi ihtilâflar bulunduğunu, ve Sovyet hükümeti mahvolacaksa da bir ayda değil, fikrince bir ay ile iki günde mahvolacağını, şurada burada işaa eder. Tomski hem Buharinin hem de Rikofun fikrine iştirak eder, fakat tezsiz, meydanda bilahara izah etmek icap edecek vesika bırakmaksızın bu işin icinden çıkılmamış olmasına karşı protesto eder: „Kaç defa size söyledim ne istersemiz yapınız, fakat arkanızda hiç bir vesifa hiçbir iz bırakmayın!“ (gühüşmeler ve devamlı alkışlar)

Hiç şüphesiz bundan sonra, bir sene sonra, en kalın kafalı için bile karafatma böceğinin bir tehlike teşkil etmediği anlaşılınca, sağ inhirafçılar kendilerini toplamağa başlarlar ve hatta bübürlenirler. Hiçbir karafatma böceğinden pervalari olmadığını ve bunun tamamiye chemaiyetten arı bulduğunu beyan ederler. Fakat bu raddeye gelinceye kadar onlarla tam bir sene kafa paltlatmak icap eder.

Bu tahammül edilmez vaziyete karşı çare nedir?

Bunun birtek çaresi vardır: Onlar kat'î surette mazilerle alakalarını kesmelidirler, onlar İhtiyatlarını tamamiye degistirmeli ve fırkamızın merkezi komitası ile bolşevikçe inkişaf seyri mücadelesinde, sağ inhirafa karşı mücadelesinde onunla birleşmelidirler.

Eğer sağ muhalifetin sabık rehberleri bunu yapamazlarsa — pek ala —

o halde bunun netayicinden kendi kendilerini mes'ul etmek mecburiyetindedirler (bütün ictima salomonu sürekli ve heyecanlı alkışlar. Bir agızdan „Beynelmilel“ şarkısı söylenir).

Sovyetler İttihadı kommunist fırkasının Kommunist Beynelmileli İcra komitadaki murahhaslar heyetinin faaliyet raporu

(Molotov yoldaş tarafından)

Molotov yoldaş raporunda başlıca aşağıdaki fikirleri izah etti:

Raporunun teallük ettiği devrede sermayedarlık istikrarının devamlı bir tarzda sarsılması cihan iktisadi buhranına münceer oldu. Buhran zemini üzerinde sermayedarlık cihanının tekâmül tezatlari keskinleşiyorlar: imperyalist memleketter arasında tezatlari, her memleket dahilinde burjuvazi ile proletarya arasındaki tezatlari, sermayedarlık cihanı ile Sovyetler İttihadı arasındaki tezatlari, imperyalist memleketterle müstemlikeler arasındaki tezatlari. Sınıf mücadelesi keskinleşiyor. İnkilâbi yükseliş anası büyüküyorlar. Rütün bunlar kommunist fırkasının ve kommunist Beynelmilelinin faaliyeti önüne yeni vazifeler vaz' ediyor ve bu faaliyet şekillerinin ve usullerinin yeni münasebetlere intibaklarını istilzam ediyorlar.

Bu geçen devrede VI° cihan kongresinin tahlilleri ve tahminleri parlak bir surette teccyüt ettiler. Çeşit çeşit oportünizmlere karşı, bilhassa sağ oportünizme karşı mücadelede komintern kararları kabul olundu.

Cihan iktisadi buhranının tahlilini Stalin yoldaş bütün özünü çıkaracak tarzda yaptı. Daha XV° kongrede Stalin yoldaş bir yeni buhranın gayri kabili ictinap olduğuna ihtar etmişti. Bu görüş VI. cihan kongresinin kararlarında da ifadesini bulmuş ve tevsil edilmişti. Kongra harbi umumiden sonraki sermayedarlık inkişafının üçüncü devresi denilen devrenin bir tahlilini yapmıştı. Daha o zaman sagların başka bir tahminleri vardı ve onlar tezatlari keskinleşmesi fikrini retus ediyorlardı. Bu bilhassa Buharin yoldaşın ilk tez'ayihisinde ifadesini

buldu. Buharin yoldaşın oportünist talakkisine karşı o zaman şiddetle mücadele etmenin nekadar zaruri olduğu, şimdi hadisatin ışığı altında tamamiye aşikâr olmuştur.

Buharin yoldaş kommunist Beynelmilelinde sağ unsurların fikriyatçısı idi. O Hilferding in „teşkilatlı sermayedarlık“ nazariyesinin tagyir edilmiş bir nev'ini inkişaf ettiriyordu. Biz buna makus hataya karşı da mücadele etmeğe mecbur oluyorduk. „Sol“ oportünistler aynı derecede büyük hatalara düşüyorlar ve sagların dayandıkları aynı neticelere geliyorlardı.

Trotzki 1926 da sermayedarlık için tam bir durgunluk ve harabiden başka bir ihtimal mevcut olmadığını söylüyordu. Lenin daima böyle bir hayalden sakınmayı tavsiye etmiş ve sermayedarlık için hiçbir içinden çıkılmaz vaziyet bulunmadığını, bilakis bunun proletaryanın inkilâpçı mücadelesine tabi olduğunu ileri sürmüştü. Trotzkinin zahiren son derecede „sol“ benziyen noktai nazarı, onu Amerika küşayış ve ümranınin meddahi haline gelmekten alakoyunmamıştı. Buharin yoldaş — Eklektiklere (uzlaştırıcılara) has olduğu üzere — her iki noktai nazarı, hem „sollar“ inkini hem saglarını birleştiriyordu.

Cihan buhranı sermayedar Devletlerin harici siyasetlerindeki tenakuzleri fevkalade keskinleştirdi. Bir taraftan sermayedarlık inhisarlarının cihan mikyasında glittikçe artan bir kaynasmaşını ve sermayedar memleketter arasında, hatta Fransa ve Alamanya arasında, birçok sına ve ticari mukaveleler aktolundugunu görüyoruz. Diğer taraftan ifrat bir gümrük emayeciliği (proleksiyonizm) temayülleri artıyor. Amerika Müttehit Devletlerinin yüksek bir gümrük himayesi siyasetine geçmekte olmaları karakteristiktir. Duzinalaria memleketter ve binlerce iktisatçılar bu tedbire karşı protesto idiyorlardı. Bununla beraber Müttehit Devletlerde gümrük tarifaları ziraat mahsulat, renkli madenler, v. s. icin yüzde 30—35 yükseltildi. Büyük Britanya, imperatorluk için müttehit bir gümrük maniası yaratılması le-

hinde şiddetli mücedelcelere sahne olmaktadır. Beaverbrook un ve Rothermeer in bu husustaki temayülleri karakteristiktir. Fransa Evropa İttihadı (panevropa) planı vasıtası ile Evropa pazarı üzerinde İngiltereye ve Amerika karşı rekabetini teminat altına koymak gayesini takip ediyor.

İngiltere ile Amerika arasındaki tezatlari büyüyor. Amerika Müttehit Devletleri dikkat nazarlarının merkezi sik'etini harici pazarların zapt' etmesine ceciriyorlar. Hindistanın kat'î bir mücadele inkişaf ediyor. Çin bir cihan harbi hazırlanmaktadır. Bu evvelkinden daha pek büyük bir mahiyete cihanşünül bir mahiyet alacaktır; zira Büyük Britanyanın ve Müttehit Devletlerin nufuzu tekâmül cihan aksasına yayılmıştır.

Sovyetler İttihadının beynehmilel vaz'iyetini Stalin yoldaş kafi derecede tavsif etti. Romanya ve Fenlandiya gibi komşu memleketterde faşist hükümet darbeleri vasıtası ile sovyetler İttihadının bir çember içine alınması müdahale için havayı nesimiyi hazırlıyor.

Imperyalist memleketterle müstenlikeler arasındaki tezat kuvvetleniyor. Büyük müstemlikelerde bir köşe buca mevcut değildir ki orada son seneler zarfında gürleyici bir inkilâp hareketi olmamış olsun. Hareket yeni yeni sahalarla sırayet ediyor, Cenubi Amerika, Filistin, Afrika zencileri, Hindi-cin, v. s. . . Hindistanda kütlelerin galeyani ziyadeleşiyor grev hareketi büyüyor. Biz orada kütleli proletarya teşkilatları, inkilâpçı sendikalar yaratmağa matuf ilk tecrübelere şahit oluyoruz. Peşavar isyanı gibi, birçok havahide köylü faaliyetleri gibi vakialar, askeri kıtat ile inkilâpçaların birleşmeleri gibi kadiseler inkilâp hareketinin kuvvetlenmesine delalet ederler. Bu hareketin sevkü idaresi için henüz mevcut almiyan fakat teşekkül etmekte olan kommunist fırkasının yaratılmasına zaruret vardır.

Çinde yeni bir inkilâbi yükseliş meşhuttur. Çin inkilâbının besimetinden nevmidane buhsetmiş olan bedbinkleri ve zayıf imanlıları vakialar tekzip etti. Çinin 638 sancagından 241 Tanesini

İnkilâp hareketi ihata etmiştir. 1928 senesi nihayetinden beri 19 Sovyet ayaleti mevcuttur.

Sonra kızıl Çin ordusunun 14 kol ordusu ve hesapsız taraftar başıbozuk küt'aları vardır. Mücadele Sovyetler teşkilî için mücadele şiarı etrafında inkişaf ediyor. Vekayii evvelki yükseliş devresinde kommunist fırkası henüz yetişmiş bir halde degildi. Halbu Ki hali hazırdaki yükseliş kommunist fırkasının bir çok felaketlerden sonra gittikçe daha ziyade kendisini topladığını ve inkilâp mücadelesini bölsevükçe sevkü idare kabiliyetini ihraz ettiğini gösteriyor. Bu ehemmiyeti çok büyük bir vakiadır.

Burjuva hükümetinin sınıfı vasfı hiçbir zaman şimdi olduğu kadar kılıfsız çıplak şekillerde kendini göstermemiştir. Burjuva nazırları ve burjuva siyasetinin idarecileri aynı zamanda en büyük imhasar işletmelerinin de idarecileridirler. İngiliz işçi fırkasının hükümeti ve Almaniya'da Herman Müller hükümeti, bu söyledigini nakzetmezler, bilakis onu yalnız teyit ederler. Burjuvazi lüzum görünce, hakimiyetini idame edebilmek ve işçileri gem altında tutabilmek için, hükümetin başına sosyal-demokratları koyar. Daha 1910 da Lenin burjuvazinin hakimiyet için olan mücadelesinde iki usule malik olduğunu kaydetmişti: cebri şiddet usulü, „liberalizm“ usulü. Bu her iki usul şimdi de faşizm ve temerkuz hükümetleri (sosyalistlerle burjuva fırkaları bir arada) şekillerinde kullanılmaktadır. Fark yalnız faşizmin cebri şiddet usulünün gittikçe inkişaf etmesinden ve onun istinatgâhi olmasından ibarettir.

Birçok memleketlerde sosyal-demokratların rolü faşistleşmeğe fikriyat hazırlığında bulunmaktır. Sosyal-demokratlık — sözde „hey'eti umumiyenin korunması“ mevzuu bahis imiş gibi — burjuva hakimiyetinin korunması fikriyatını temsil eder, ve ağıktan açığa proletarya menafinin, sermayedarlığın idamesinin menfaatlarına tabi tutulmasından bahseder. Büyük Britanyada MacDonald in hükümete gecmesi akilinde mensucat amelesinin ücretleri

azaltıldı. Fransada Paul Boncour „memleketimin“ menfaatleri ile „fırkamunkiler“ yekdigilerle lezaz haline düşükleri takdirde bir dakika bile tereddüt exmeden birincilei tercih edeceğini açıklan açığa beyan etmişti. Bolşevisme karşı, proletarya hakimiyetine karşı, burjuvazi ile itihaf lehinde, faşistleşme yolunda yürüyen sosyal-demokratlığın hattı işte budur.

Son zamanlar kommunist Beynelmîleli saflarında da, onun hattı ile telifi kabil olmayan yanlış istintacata meydan veren „sol“ temayüller, tekkelilik (sektarizm) cereyanları kuvvetlendiler. „Solların“ başlıca hatası sosyal-demokratlığın rehbertabakası ile henüz daha onunla beraber giden işçi kütlesi arasında hiçbir fark gözlememesinden ilerigeliyor. Bu vesile ile komintern, vazifemizi sosyal-demokratların arkasında duran işçileri rehberlerinden ayırmak olduğunu kat'iyetle ihtar etti.

1928 senesi sonlarındanberi inkilâbî hareketin neşvü nemasında kat'i bir hamle nazara çarpıyor. Evvelce büyük Birityanda umumî grev gibi hadiseler — yalnız müferit tezahürlerdi. Hali hazırda Franzada, Büyük Britanyada, Müttehit Devletlerde, Avostralyada, Şark memleketlerinde ziyadeleşmesi bu hamlenin nakzı imkansız alamelleridir. Bizzat grevler daima daha ziyade siyasi bir ehemmiyet kazanıyorlar. Fakat bir iktisadi vasıf taşıdıkları yerlerde, bile, onlar ekseriya kommunistlerin ve inkilâpçı sendikaların rehberliği altında cereyan ediyorlar ve patronların burjuva Devletinin ve sosyal-demokratlığın teşkil ettikleri ittifakı müeslese karşı hareket ediyorlar. Son zamanların muazzam tezahürleri ve işsizlerin hücumları inkilâbî fikriyat evsafını taşıyorlar. Onlar ekseriya müesallah polis kuvvetleriyle çarpışmalarla başlıyorlar veya bitiyorlar. Bu çarpışmalarda verilen kurbanların adedi büyüktür. Mesela yalnız Almaniya'da 1929 senesinde 60 kişi öldürülmüş 1163 kişi yaralanmış ve 2614 kişi hapsedilmiştir. Son iki senenin mayıs mümâyişleri ve 1 ağustos 1919 ve bu senenin 6 mart tezahürleri gibi feali-

yelerin beynelmîle hareket için müthiş bir ehemmiyeti vardır. Hatta faşist İtalyada bile 3000 işçinin tevkiif edilmiş olmasına rağmen Milanda işçilerin büyük bir kısmı grev yapmıştı.

Son zamanlar inkilâbî harekete gittikçe daha ziyade yoksul köylü unsurların cezbedilmesi ehemmiyeti haizdir. Lehistanda takriben 30 kazada yoksul köylülük mayıs nümâyişlerine iştirak etti. Yuanistanda köylülük müteaddit faaliyetlere iştirak etti. Bunlar ve müstemlike memleketlerindeki vakayî inkilâbî hareket yükselişinin gittikçe daha büyük bir inkişafına medar olacak ve inkilâbî yükseliş unsurlarını daha ziyade kuvvetlendirecektir.

Aynı zamanda sermayenin amele sınıfına karşı yeni bir tecavüzî hareketi başlıyor. Ücretlerin kısılması yalnız Almaniya'da değil birçok memleketlerde tatbik edilecek. Müttehit Devletlerde de ücretleri tenkis için olan hazırlık siddetlenmiştir. Bundan naşî amele sınıfının iktisadi mücadelesinin sevkü idaresi harikül'ade bir ehemmiyet kazanıyor. İktisadi mücadelelerin müstakillen sevkü idaresinin ve kütleli proletarya hareketlerinde kommunist fırkalarının teşkilat vaziyetlerinin takviyesinin ehemmiyeti de bundan naşîdir.

Hali, hazırda başlıca vazife amele sınıfı ekseriyetinin komunisme kazanılmasıdır. Fırkalar amele kütelleri her nerede bulunursa orada mücadele etmek mecburiyetindedirler. Kommunist fırkalarının amele kütelleri arasındaki nüfuzunun büyümesi teşkilat itibarı ile tarsiin olunmalıdır. Buna mebuî kommunist fırkalarının teşkilatının ikmali, kadrolar yetiştirilmesi, v. s. hususlarındaki faaliyetin şiddetlendirmek vazifemizdir. Amele sınıfının ekseriyetinin kazanılmasında baş düşman oportunistliktir. Trotskizmin imhasından sonra sağ inhiraf başlıca tehlikeyi teşkil ediyordu ve etmekte devam ediyor. Ona karşı biz Almaniya'da Müttehit Devletlerde, İsveçte, Büyük Birityanda, Ceko-slovakya'da, Polonyada, ve diğer memleketlerde — hatırı ragıllı güçlükler altında — mücadele etmeğe mecbur olmuştuk. Aynı

zamanda „sol“ tekkelci zihniyete karşı da mücadele mecburiyetinde kaldık; bu zihniyet bilhassa gençlik teşkilatlarında ehemmiyeti haizdi ve haizdir.

İki cephe üzerinde mücadele, kommunist Beynelmîlelinin büyümesi için evvel ve ahir, en lüzumlu mütekaddim şarttır.

Kommunist fırkalarının takviyesi etrafında cereyan eden mücadele amele sınıfının hükümet iktidarını zapt etmeğe olan mücadelesinin inkişafıdır. Bu mücadele (perspektiv) 33 dile çevrilmiş olan kommunist Beynelmîlelinin programında espabî mucibesi ile tespit edilmiştir. Cihan buhranı amele sınıfı önünde kuvvetli ihtimaler açıyor. Gecen devrede kommunist fırkaları mühim derecede kuvvetlendiler ve bu zafer için lazim gelen şeraiti yaratıyorlar. Geniş amele kütellerinin hareketine istinaden yeni inkilâbî yükselişin proletarya inkilâbına tahavvül etmesi gayesine irişilecektir (üzün devam eden alkışlar).

BEYNELMİLEL HAVADİSLER

Çinde ilk Soviyet hükümeti

Çin kommunistlerinin zaferi

Çinde 1927 de kommunist fırkasının kızıl hüvvetleriyle zaptettiği Kanton şehrinde tesis edilip, ancak 24 saat mevcudiyetini muhafaza edebilen amele diktatorluğu Çin inkilâbı tarihinde yeni bir devre açmıştır. Bu teşebbüsün hezimetini ve binalerce kommunistin katliam edilmesi, o zaman, imanı zayıf bir çok inkilâpçıları yese ve bedbinliğe düşürmüştü; onlara inkilâbın uzun seneler için geriye kaldığı hükümünü verdimiştir.

Filhakika Kanton vakayii müteakip Çin inkilâbı, iki dalga — iki inkilâbî hamle — arasındaki muvakkat intisar ve yeniden toplanma devresine girmiştir. Yalnız bunun uzun

sureceğini ve kommunist fırkasının bitap bir hale geldiğini iddia edenler yanılıyorlardı. Hakikatta bu, yeniden savlet etmek üzere, inkılap kuvvetlerinin bir „mola vermesi“ kabilinden bir tavakkuftu.

Zaten düşman tarafı — milli ciler — daha müsait bir vaziyette bulunmaktan çok uzak idi. Kominternin o sıradaki tahlillerinde tespit ettiği veçhile, Kuomintangın, Çankayşekin riyaseti altında, husule getirdiğini ilan ettiği vahdet, hemen dağılmağa mahkûm gayrimütecane unsurlardan mürekkep, bir parça bohçasına benzer şekil ve zahiri bir birleşmeden ibaret idi. Her vilayete veya vilayetler grubuna bir militarist valinin hakim bulunduğu, mareşal Çansolinin maglubiyetinden evvelki devreye nispetle siyasi ve iktisadi serailte bazı şahislerden gayri, degişmiş birsey yok gibiydi.

Nankin hükümetinin tarzi teşekkülü ve istinat ettiği kuvvetlerin icimai tereküpü, eski sakıt militaristler idaresine el sürmek imkânını ortadan kaldırıyordu. Hakimiyetlerini temsil ettiği bir kısım derebeylerle müttefik büyük erazi sahipleriyle ve sermayedar burjuvazinin sınıf menfaatleri, onu imperyalisme mutli, amele aleyhtarları ve kommunistlere karşı tethişkar bir siyaset takibine sevkedyordu. Ve onun bu siyasetini sabık Pekin diktatorunun siyasetinden ayırd etmek imkansızdı. Imperyalisme tabiiyyetten kurtulmak sahasında bir tek adım bile atılamamıştı.

Imperyalist Devletlerin himayesi altında, bu istikrarsız vaziyet bir buçuk sene kadar devam edebildi. Bu müddet esnasında, Nankin hükümeti, imperyalist devletlere yaranmak ihtiacıyla, açıktan açığa Soviyetler İttihadına aleyhtar mütecaviz bir siyaset takip etti. Bu siyaset onu 1929 yazında, Sarkı Çin demir yollarını işkal ve sovyet memurlarını ve tebaasını hapsedmek suretile Moskava hükümetine meydan okuma macerasına kadar sevketti. Müvazene ile muvazene sizlik arasında sallanan Nankin bu küstahane hareketile tam

bir istikrarsızlık devresine girmiş oluyordu.

Malum olduğu üzere, beynelmilel bir karışıklığa meydan vermemek için, Soviyetler İttikadı, uzun müddet sabru tehammülden, sonsuz müzakere-lerden sonra, bir hamlede çin jenerallerinin sürülerini hezimele ugrattı ve Mugdeni ve Nankini sarıh haklarıntınamığa mecbur etti. Bu maglubiyet ve ric'at üzerine Çankayşek hükümetinin itibarı tamamile kırılmış oluyordu.

Bu sıralarda Kuomintang fırkası içinde, esas itibarıla, iktidarı elinde tutan gruptan pek okadar ayrılmıyan onun gibi kommuniste aleyhtarları ve imperyalizm ile hoş geçinmek taraftarı ikinci bir cereyan, bir nevi sözcü sol cenah peyda oluyordu. Tasfiyeciler (reorganisationist) namını taşıyan bu muhalefet, fırkaya mensup küçük-burjuva kütlesi içinden birçok hoşnutsuz anasını kendisine celbede bilmişti. Başında da — kumanda ettikleri ordular heraberlerinden olduğu halde iltihak eden — diktaturluğa mugber cenerallar ve meşhur Sunyat senin siyasi akidesinin fikriyatçısı sayılan Vantinvey bulunuyordu. İsyân halinde veya isyana mütemayil jenerallerin, Nankine harşı kuvvetli bir ittifakını vücade getiren bu cereyan ve teşekkül nihayet onun bekasını tehlikeye koyacak teşahmetler aldı.

Burjuvazinin ve militaristlerin bu iki kutbu arasındaki kavgaya şiddetli muharebelere müncer olduğu sıralarda, kommunist hareketi de eskisinden daha mazbut ve daha geniş bir şekilde canlanmış bulunuyordu. Kanlı tecrübeler içinde olgunlaşmış, teşebbüs ve mücadele kabiliyetleri yükselmiş mücahitlerin idaresi altında kommunist teşkilatları birçok vilayetlerde ve kazalarda insiyakı köylü kıyımlarının başına geçmişler ve onları muspet ve muayyen inkılap gayelerine doğru sevkemişlerdir. Bu suretile t-dricen yer yer kızıl ordular yaratıldı ve idaresi ele geçirilen havalide sovyetler kuruldu. Geçen ilk bahara kadar müteaddit vilayetleri ihata eden — geniş bir zıral sahada takriben

80 milyon nüfus, yani bütün Çinin beşte biri bu nevi sovyetler tarafından idare olunuyordu. Bu hareket son zamanlar gereği gibi inkişaf etti; ve mütevall muvaffakiyetlerle sıral sahalara da ulaştı, bütün memleket miqyasında hakim sınıflar arasında kendisinden korku ile bahsolunan başlıca siyasi amillerden biri mevkiini ihraz etti.

Son günlerde kızıl çin ordusunun büyük bir şehir olan „Çangşa“ zapt ettiği haberi Evropa matbuatında bir bomba gibi patladı. Bu muvaffakiyet artık kommunist hareketinin jeneral hareketlerinden daha çok kat' ve mühim bir safhaya girdiğini gösterir. Bundan sonra kızıl ordunun paracağı ilk menzil imtiyazlı cenebi mahalleleri ihtiva eden Hankov şehridir; bunun ardından da Nankin gelir. Bu şehirlerde büyük amele kitleleri bulunması dolayısıyla kızıl orduların hücumlarını grevler ve isyanlar kolaylaştırır. Yegâne güçlük imperyalist Devletlerin müdahalesindedir. Şimdiden birçok cenebi harp gemileri Hankovda toplanmıştır. Beynelmillel proletaryanın protestoları ve feal mukavemetleribu müdahalelerin önüne geçecektir.

Bu vesile ile kommunist fırkasının Çangşadaki icraatına ve bu şehirde Soviyet hükümeti teşekkülüne dair olan havadisleri buraya naklediyoruz:

ÇANGŞA SOVYET HÜKÜMETİNİN PROGRAMI

Bir ağustosta Çangşada kommunist Lilişiyang'ın riyaseti altında bir sovyet hükümeti teşkil olunmuştur. Aynı günde Soviyet hükümeti bir beyanname mesrederek, işçileri, köylüleri ve işsizleri sermayedarlığa karşı mücadeleye davet etmiş ve Çangşanın zaptı, Hunan, Hupey ve Kiyangsi vilayetlerini ihtiva edecek bir sovyet hükümetinin tesisi için ancak bir mukaddime olduğunu işaret etmiştir. Aynı zamanda burada bilhassa mebzul olan demir-yolu işçileri ve deniz işçileri aranda sendikalar kurulmuştur. Herbir sokakta halk icmaları vukubulmaktadır.

Maglub edilen Nankin ordusu kommandanı Hukiyang'ın erkânı harbiye dairesi bir asker kulubuna tahvil olunmuştur. Burasını mütemadi surette işçi sınıfına mensup bir kalabalık doldurmaktadır. Yaponya İngiliz konsoloshaneleri önünde sayısız kitlevi ictimalar yapıyor, kabrolsun imperyalizm karşı etrafında tahrikatta bulunuluyor.

Soviyet hükümetinin kararı üzerine emekçi halkın tekmil düşmanları bir mahkemesine tevdi olunacaktır.

Soviyet hükümeti içindeki programı mesrediyor. Bu programın başlıca maddeleri büyük işçilerin, emekçilerin ve mahul vasıtlarının muşafederesi; topragin emekçi köylüğe intikali; eski kırtasiyeciler idare cihazının feshi; Çankayşek, Yenşian, Fenghyusang ve ilah... gibi militaristlerin devrilmesi; cenebi Devletlerle olan gayri-mütesavvi muahedelerinin ilgası; cenebi imtiyazlarının Çine idaresi; Soviyetler İttihadının müdafası.

Şanghayda gizli olarak çıkan kommunist gazetası „Şanghay pao“, Çangşanın zaptını. Çinde yeni bir inkılabın müessesel zaferlerinin başlangıcı olarak tavsif ediyor. Gazeta işçi kütlerinden kızıl Çangşanın müdafası ve inkılap hareketini genişletmek için mücadele etmesini talep etmektedir.

MİSİRDA İSTIKLAL MÜCADELELERİ

Kanlı karışıklıklar

Mısırda millîci Wafd fırkası reis Nahas paşa, kiralı Fuat tarafından iktidardan kovulduğundanberi, eskisinden daha feal ve mücadeleci bir tavur takınımıştır. Esasen tekmil arap memleketlerinde son sene zarfında imperyalizm aleyhtarları inkılabı bir yükseliş meşhup olmakta idi. Bu haleli ruhiye Mısır halk kütlerine de ulaşmış, Hindistan vakayitinin mücip olduğu uyanıklık ta buna imzama etmiş, ve bu ictimai galeyanın tazyiki altında kalıp Wafd, harekete gelmeğe mecbur olmuştur.

MacDonald hükümeti Mısır galesini de başından atmak için, halkın ağzına bir parmak bal çıkararak (ingiliz askerini Süveyş çekmek) millîyet burjuvazinin delaketile, Mısırın

Büyük-Britanya imperatorluğuna tabiiyetini yeni bir mukaveleye bağlamağa teşebbüs etti. En kuvvetli bir kütle fırkası olan Wafd fırkasının mümessilleri ile Londrada yaptığı müzakereler neticesinde bu gayeyi elde edeceği sırada, Hint ihtilâlinin patlak vermesi, Nahas paşayı, yeni bir taziyke, daha fazla müsaadât kopartabileceği ümidile — Sudan mes'alesini vesile ederek — müzakeratı kat'etmeğe sevketti.

İngiliz uşağı kiral Fuat, buna kızdı; Nahası başvekaletten kovdu; büyük ekseriyeti Wafda mensup olan me'vusan meclisini kapattı; ve diktatorluğu, bir bendesi vasıtasıyla, ele aldı. Bu dayaktan müteessir olan millicilerin kiralığı ilğaya temayül ettikleri ve programlarına Cümhuriyetçilik şiarını koydukları, son hâflar zarfında ısrarla rivayet edilmiştir. Her halde Wafdin son kargaşalıkları mucip olan geniş ve gürültülü kütle harsketlerinin başına geçtiği bir vaktidir. Bu tezahürlerde nümâ-yişçiler üzerine bilâlüzüm hükûmetin müsellah kuvvetler göndermesi ve ateş açılması dolayısıyla muhtelif şehirlerin sokaklarında pek çok kan döküldüğü okuyucularımızın malumudur.

Bu hadîsat üzerine, bir ara Wafd fırkasının bütün mücadele usullerini değiştirdiği ve şindiyekardar takip ettiğinden daha cezri bir siyasi hat takip etmek kararını verdiği zannolundu. Fakat mes'ul millici reislerin — Nahasın — beyanatıyla böyle bir şey mevzuu bahis olmadığı anlaşıldı.

Bütün güvâhirlere, kiralığı devir-meğe ve cümhuriyet tesisine dair atıp tutmalardan sonra, ortaya, hint millici burjuvazisinin, tesirsiz liği sabit olmuş — cebrü şiddet istimalini reddeden — mücadele prensiplerinden ve şiarlarında kopya edilmiş, bir program çıktı: vergi vermekten istinkâf, hükûmetle ve kanunlara silâhsız mukavemet, ve ilah...

Bu sallanmalar, Mısırda da — diğer tekmil geri ve tabii memlekelerde olduğu gibi — millî kurtuluş ve inkilâp sahalarında, millici bujuvazi ile hiçbir iş görülemeyeceğini meydana çıkarmaktadır. Bu hususta hayalat beslemekte devam edenlerin görmek ve anlamak kabiliyetlerini tamamen kaybettiklerine hükmetmek lazımdır.

Mısır amelesi sınıfının ve kommunist fırkasının halkın önüne düşerek,

emekçi kütlelerin mücadele ihtiyacını inkilâp istikametinde sevkettikleri, atılan bir siyasi hat takip edecek derecede teşkilatlandıkları ve kuvvetlerini taksif ettikleri gün, ancak hakikî kurtuluşu doğru ciddi adımlarla ilerlenecektir. Nahas gibiler en büyük ateş ve azimle hareket eder gibi göründükleri zaman bile, en umulmadık bir anda, halka hiyâmet ederek, onu imperyalistlere satmağa mahkûmdurlar. Onları bu sınıfı izdirardan kurtulmuş farzetmek çok büyük bir gaflettir.

İmperyalist Devletlerin kendi rızalarıyla, muahedeler, mukavelelerle, mahkûm milletlerin halk kütlelerini esaret ve tabiiyetten azat etmeleri imkân ve ihtimali olmayan, tarihte görülmemiş bir şeydir. İmperyalistleri ancak kuvvetle koymak, çekilmeğe mecbur etmek suretile, bu gibi milletler hakikî istiklale kavuşacaklardır. Ahiren İrâkın-İngiltere ile akdettiği mukavele nevinde vesikalara müstenit „çekilmeler“ imperyalizm hakimiyetine başka şekiller vermektен, onun adını, maskesini değiştirmekten başka bir mana ifade etmezler. Tekmil bu intrikaları, iffalata rağmen, kurtuluş ve inkilâp hareketleri Şarkta ilerleyor-İmperyalizmin müstemlikeler ve tabii memlekeler üzerindeki hükûmranlığının sonu uzak değildir.

Kemalist zındanlarından fir feryat*)

Kürt derebeyleri hapiste bile ağalık davasında

Aziz yoldaşlar.

Zından idaresinin bizi canımızda bezdiren, keyfî ve barbarca muameleleri yetmiyormuş gibi, gecengün de kemalist burjuvazinin mümessilleriyle ele hareket eden Kürt ağalarının

*) Birçok kommunist mücahitlerini, Ankara diktatorlerinin, şark vilayetleri zındanlarında işkenceler içinde çürüttükleri okuyucularımızın malumudur. Bu yoldaşlarımızdan aldığımız, çok dikkate şayan bir mektubu sütünlarımızıza dercediyoruz. Bu mektupta verilen malumatın kıymeti bugünlerde

vahşiyane bir tecavuzlerine maruz kaldık. Hiç yoktan bir vesile icat ederek iradeden mahrum bendelerini üzerimize saldırdılar. Çocuk denemek arkadaşlarımızdan herbirinin üzerine 7-8 kişi birden atıldılar. Neticede birimizin kolu, birimizin bacağı kırıldı; bir yoldaşımızın da gözü patladı. Bu alçakça tecavuz resmi memurların gözleri önünde cereyan etti. Bizi maddeten imha için aralarında anlaşmış oldukları belliydi.

Esasen burada gardiyanlar yalnız hapishaneye esrar, iskambil hâgıdı ve kâcâk çıkara kağıdı sokmak vazifesile mükelleftirler. İceriye müdür giremez. Ancak ağalarla her hususta mutabık olan bir sergardiyan girebilir. Gardiyanlar izdareden ziyade ağaların emrinde çalışırlar. Hatta — belki bayret edersiniz — Kürt paryasına bir köpeğe bakar gibi bakmağa alıştırılmış olan jandarma neferleri bile, başta bankada parası bulunduğu söylenen ve buralarını yirmi senedir soyup suğana çevirdiği hikâye edilen başcavuşları olmak üzere, zabıralarından ziyade, iktisadî tabiiyetlerinde buldukları ağalara mutidirler. Bir misal:

İki gün evvel bir „tahariyat“ yapıldı; zira yakında müfettiş gelecektmiş. Bütün odalar ve ustlerbaşlar arandı. Sözüm yabana doğru ve vazifesinas görünmek isteyen cavuşun sesini işliyoruz:

— Tuh . . . Allah belanızı versin! Gördün mü müdür bey? Pencereden iceriye biçâğı atığını görüyor da, şu gardiyan olacak herif görmemezlikten geliyor . . .

Nihayet bizim odamıza da geldiler. Zindandan başka birşey bulamayacaklarını bildiklerinden bir iki köşeyi karıştırdılar ve defolup gittiler. Şayanı dikkat nokta: bütün odalar alt üst

bir kat daha ziyadeleşmiştir. Zira o bize bir taraftan o havalideki burjuva zindanlarının acıklı bir tasvirini verirken, diğer taraftan son isyan vesilesi ile nazarlar kendilerine çevrilmiş olan Kürt derebeylerinin gündelik hayattan alınma bazı hususiyetlerini bize göstermektedir.

edildiği halde, karşındaki ağaların odasının eşiginden iceriye bile girilemedi. Halbu ki oradan, aransa, kasatura bile çıkarılabilir. Fakat orası Yıldız kumarhanesi gibi, asillerin devam ettiği mahrem ve dokunulmaz bir köşedir.

Mamafî bu hiçbir memlekette olmadığından daha mütereddi gösükten „aga“ gürubunun bütün kahramanlıkları palabıyıklarından öteye geçmez. Dışarıda olduğu gibi içeride de bu heybeller heriflerin bütün marifetleri (yıkılarak ve . . . köyektürmeleri, bir orospu . . .) . . .

larda gördüğümüz çavuşların biriciminde — kendi kılıçlarına, kendi pazılarına güvenir şekilde degil. Buralarda mahut „asilzadelik“ namusunun zerresini göremezsiniz. Burada ağalık, igrenç manasıyla „kancıklıktır“. Bütün vahşetlerini zavallı Kürt paryasına dikte ederek yaptırırlar. Sonra parya hapishanede açıklık kıvrırırken, o dışarıda kozmetikli bıyıklarını kıvrır . . . Kelli fellî babacanların, başta kemalye kalpak, ayakta şıpkık terlik, arkada ibrigini bir parya, havlusunu bir parya, kapotını bir parya taşıyan, onun — aganın — bayram sokağında emsali kalmamış olan nazeninlerin edasıyla, entarisini kaldırarak ve beyaz iş donunu göstererek, ördek gibi kırta kırta bir helaya gidileri var . . . Original mı? Original . . . biz bu komedyayı burada her gün bol bol seyretmekteyiz.

İşte diyalektik hayatın zaruri tecellileri, bu muthikelerin facialara donmek istidadında görünüyor. Burası gaya kuyusunun alması . . . Kör bir tuzak: Vak'anın sabit varakaları gideli on gün oldu el'an cevap yok. Şimdiye kadar bir tek istidatın numarasını — yani hakikatan mercüne gönderildiğini — öğrenemedik. Bu şerâit dahilinde — bizzat bazı illegal tertibat almazsak — ölünümüzden bile kimsenin haberi olmayacak.

Resmî, gayri-resmî muhitin karakterizliği, anarşisi ve mürelliği, burada olduğu kadar, hiçbir yerde şâikâr degildir. İdare yüzüne karşı

ışl mahkemeye vereceğini, kendisinin şahit idüğünü atıp tutarken, arkamızdan sergardıyanı kovuş kovuş gezdireyor: bizim dinsiz vatansız, muzir ve ilah olduğunuzu, ağaların adamlarile birlikte propaganda yapıyor. Şapkayı basına geçirmeyi keller — Ergani demir yolu inşasının durması üzerine, hükümetin Kürdistanı İngilizle sattığını herkese işaa eden; ne yeni ne eski türkçeyi kekeleyişini bilmediği halde, İngilizceyi öğrenmek isteyen kürdistan derebeyleriyle Cümhuriyet idaresi el ele kommunistleri kötümekleler . . . Bu bir az tuhaf olmakla beraber çok tabiidir: onlar arasındaki fark, onlarla bizim aramızdaki fark yanında hiç kalır . . . Daha tuhafı bizi burada yoksul köylü önünde başka türlü „fena“ gösteremeyeceklerini antliyantar. merkezî hükümet adamları olduğumuz hakkında imalara kadar kalkıştılar.

Hulasa her sopyat o yediği halde hiçbirşey elde edemiyen kürt paryası, ağalığı kaldırmaktan acız olan merkezî hükümetin bol bol düsmanıdır. Onun aynı zamanda, şeriatı getirecek olan, İngilizlerin bol bol dostu aşığı olarak yetistirilmesi de bu derebeylik — burjuva piçliği muhitinde bir emri vakidir. Ve ileri bir unsur olduğumuzdan dolayı aleyhimizde hazırlanan suikastlar bunun küçük olduğu kadar manidar delillerinden biridir.

Burjuvazinin bizi buralara „sürmesi“ bir taraftan da umit edilmeyecek kadar saydılı oldu. Bu „gayya kuyusu“ hakkında zan edildüğinden pek fazla cahilmiyiz. Evet binnazariye tahmin ettiğimizizin belki aynine yakın bir vaziyet . . . Fakat buradaki icimal münasebetler, burjuva rejiminin de aşılınması ile, öyle melez bir ucube hahindedir ki gayritabiilği tabiilüğinden daha büyük. Kropotkinin „cinayet darülfünunu“ dediği hapishaneler, bir taraftan da icimal yıkılışlarını arap saçı bir laboratordır . . . Burjuva idaresinde sınıf mücadelesinin aldığı nezaket yüzünden, İstanbul hapishanesi daha ziyade ser-

seri-proletaryanın karanlık bir dehlizi halindedir. Fakat derebeyliğin, hatta aşiret ve köcebeliğin henüz dip dirl olduğu bu yerlerde, burjuva kanunlarının tasfiye etmek istediği, icimal münasebetler, kürt paryasının en hayattı zaruretlerinin tezahürleri gibi alına bilir. Buna mebnî buranın hapishanesi serseri paryadan ziyade asıl paryanın icimal münasebetlerinin kısa ve acı tecrübelerle dolu bir laboratovarıdır. Burada lezatlardan oradankinden daha çok basit, açık ve elle tutulur halde ve daima yenik hatta aynı. Burada bir kürek toprak için bir insan kırk yerinden bicaklanır ve iki insan onbeş seneye mahkum olur. Burada falanın davarı tarlaya girdi diye falan düğüle düğüle öldürülür ve öldürtenin itibarı semalara kadar yükselirken öldürenin günahını adaletin (!) pençesinde, yerin altı temizler.

Buranın üç milyona yakın nüfusunun iki buçuk milyonu „topralbent“ (mirovay) lerden ibarettir. Orada banknot geçer, burada Abdül-Mecidin gümüş parası; aramızda okadar fark var. Orada italyan dokuması ile alaman makinası satılır, burada halep sabunu ile Şam kumaşı geçer. Dikkat ettim: orada İngiliz lirası yükseldikçe, burada kâğıt türk lirası 28 gümüş guruştan 30, 32, 35 gümüş guruşa çıkar. Sebebi: oradaki ithalat, ihracat mevsimlerine mukabil, burada „vergi“ mevsimleri var. Orada „kümes hayvanatı himaye cem'iyetleri“ yumurta ihracatını tezyit gayretleri alevlenirken, burada sayım vergisinden kurtulmak için bütün tavuklar „katliam“ edilir. Siz reji çıkarısından başkasını icemezsiniz; burada destesi kâğıt paraya „el kahirah“ çıkara kâğıdı ve kaçak tütün esastır. İnhisar tuzu mu? biz halis yerli mahsulü kaya tuzunu kullanıyoruz, ve ilah, ve ilah . . . İki kelimecik daha: siz orada istediğiniz cseri cedit kâğıdına istidânızı yazabilirsiniz; biz burada tayyare cem'iyetinin tanesini „yüzparaya“ sattığı istida kâğıtları olmadıkça istidânızı ne kimseye verebiliriz ne de okutabiliriz . . .

Bu muhitte tamam kırk para için — ne fazla ne eksik bir dilim peynir için, bir kürek toprak için adam öldürülür. Bizim bir gruşumuz ve bir dilim peynirimiz bulunabiliyor yani tehlikedeyiz. Dışarıda „nezarethane“ denilen kısımda dört beş oda var. Fakat onlar — her hapishanedekinin aksine — siyasi mahkumlara değil, ağalara, buranın siyasi manyalarına, iktisadi baykuşlarına ait. Nettekim bir tanesi orada oturuyor. Oraya gememize güya jandarma mani oluyor. Okadar iki yüzlü bir muhitteyiz ki tutulacak taraf yok.

Şimdilik bunlar malumunuz olmak üzere sözü kesiyoruz. Selam, kızıl kurdeş selamları. ***

MEMLEKET HAVADİSLERİ

Türkiyede 1 ağustos MUVAFFAKİYETLE DAGITILAN BEYANNAMELER

Sosyalizm kuruluşu memleketine soviyetler ittihadına karşı hararetle hazırlanan impyerialist harbine aleyhtarlık ve mümanaat seferberliği günü olan bir ağustos bu sene Türkiyeyi bir nevi harp içinde buldu. Türkiyenin İran ile arasını açmak istidânını gösteren Kürt isyanını bastırmak için yapılmakta olan geniş askerî harakât bu harba benzer vaziyetli ihdas etmektedir. Gerek isyan gerek askerî harakât bizi şiddetle heycana düşürecek mahiyettedir. İsyanın idare edicileri, silahlarını ve talimatlarını, proletarya diktatorluğu Devletinin etrafını, aralarında anlaşmış düşman sermayedar memleketlerle çevirmeğe uğrasan impyerialistlerden aldıkları cihette, soviyetlere tecavüz planlarının bir maddesini tahakkuk ettirmek istiyorlar demektir. Bütün şiddetini bunlara ve asil impyerialistlere karşı kullanacağına; Ankara hükümeti silahlarını, çaresiz ve silahsız yoksul kürt köylüleri üzerinde denedektedir. Bun-

ların bütün kabahatlarını kendilerini dipsiz bir sefaletle sürükleyen, ezen ve kahreden bir istibdat idaresine karşı, meşru bir istiklal mücadelesine, atılarken, sefaletlerinden aynı derecede mes'ul ve İngilizlere satılmış bir takım serserilere alet olmaktan ibarettir. Onları imha yoluna sapmaktan, kemalistler impyerialistlerin tesviratı için sahayı genişletmiş oluyorlar.

Bu şerait dahilinde Türkiye kommunist fırkasına, usullu geniş bir fabrikalla, hükümetin kom impyerialist seyma ile tahşime temayülüne, hem de mazunları imha etmeye karşı şiddetli protestoların bu tahşime teşvik suretile, impyerialist aleyhtarları inkilâpçı emekçi kütlelerini — impyerialist harbine mani olmak iradelerini göstermek için — harekete getirmek vazifesi terettup ediyordu.

Firka bu vazifesini yapmaya muvaffak oldu. Bütün zabita takyidatına rağmen muhtelif şehirlerde Ankarada, Eski-Şehirde, İzmirde, Adanada, İstanbulda, Brusada ve sair bazı yerlerde binlerce beyannameler dağıtıldı. Vilayetlerde bundan başka bazı hareketler olup olmadığına dair henüz elimizde kâfi malumat yoktur. Yalnız İstanbulda kommunist yoldaşlarımızın aldıkları tertibat sayesinde bütün amelesi arasında bir nümayiş teşebbüsünde bulunulduğunu ve bunun polis tarafından dağıtıldığını şimdiden haber verebiliriz. Bu vesile ile İzmirde ve İstanbulda ve Ankarada bir çok amele tevkif edilmiştir. Kendilerine hiyaneti vataniye cürmü isnat edileceği söylenmektedir.

Memleketimizin yılmaz inkilâpçı amekeleri, bütün bu tevkifata, ağır ittihamlara, mahkûmiyetlere rağmen her gün bu nevi inkilâpçı hareketlere, mücadelelere gittikçe büyüyen bir cesaretle ve nefis feragatla atılacaklar; ve pek uzak olmayan bir atıda, burjuvaziye tehdit etmekle hırpalamakla kalmıyacaklar, onun amele ve köylü kanula buluşuk ellerinden zorla iktidarı da alarak, kommunist fırkasının reberliği altında, memleketle amele ve köylünün halkçı diktatorluğunu tesis edeceklerdir.

Beyannamenin, halk fırkası Turkiyesinin buhranlı vaz'iyetine dair olan, fıkralarını şuraya naklediyoruz:

..Memlekette iktisadi buhran bütün şiddetle devam ediyor; işçi, köylü ve fakir halk kütlelerinin sefaleti, her geçen gün, biraz daha artıyor. Memleket iktisaden bir yarı müstemleke haline gelmiştir. Dünyunu umumiyeye tasdik edilmiş, gümrükler cenebi kontrolü altına verilmiş, istikrazlar mukabilinde bazı imtiyazlar bileverilmeğe başlanmıştır. Devlet maliyesi doğrudan doğruya imperyalizmin kontrolü altına konmak üzeredir. Bu suretle memleketi iktisadi istiklalden mahrum etmekte olan cenebi sermayesi, onu siyasi istiklalden de mahrum etmeğe uğraşiyor. Sarktaki son mürteci isyan bu hareketin bir tezahürüdür. Türk burjuvazisi, cihan proletarya inkılabının birinci kalesi olan Soviyet Rusyasına karşı, yapılacak imperyalist harbinde, üzerine alacağı işi, onların mütehassıslarıyla (General Guro, v. s.) kararlaştırıyor. Hal bu ki memleketi yeniden im-

peryalistlerin istilasına uğratacak olan böyle bir harp, herşeyden evvel türkiye işçi, köylü ve fakir halk kütlelerinin menfaati aleyhinedir. Bu kütlelerin menfaati cihan imperyalizminin ve sermayedarlık dünyasının yıkılmasıdır.

..Türkiyeyi yeni bir esaretten, işçi, köylü ve fakir halk kütlelerini sefalet ve ezilmekten ancak bir amele — Köylü hükümeti kurtarabilir. Bu Hükümet Soviyet Rusyası ile iktisadi sahalarda yapacağı çok sıkı bir anlaşma ve müşterek mücadele sayesinde imperyalizm istilasına ebediyen mani olabilir.

Bir ağustos günü Türkiyenin işçi, köylü ve fakir halk kütleleri de diğer memleketteki sınıf kardeşleriyle birlikte „Cihan harbi, imperyalizm, burjuvazi ve derebeyleri aleyhine, Soviyet Rusyası, cihan proletarya inkılabı, kommunizm ve mevcut burjuva hakimiyetinin soviyet rejimi ile değiştirilmesi lehine mücadeleye“, girişmeli, fabrikalarda, sokaklarda, kırlarda iclimalar ve nümayişler yapmalıdır.“

PERAKENDE FIRKA NESRIYATINDEN NUMUNELER

Patronlar buhranı nasıl izale ediyorlar?

„Millî“ menfaatların hakikatte patronların, zenginlerin, büyük toprak sahiplerinin menfaatları demek olduğunu Türkiye amele sınıfı, fakir köylü ve esnafı iyice anlamış bulunuyorlar. „Milletçe“ fedakârlık deyince de patronların keselerini şişirmek için amelenin ve fakir halkın büsbütün soyulup soğana çevrilmesi demek olduğunu görüyorlar. Türk burjuvazisi buhranı amelenin ve alınının terile zar zor geçiren halk kütlelerinin zararına ve kendi yedısına kullanarak servetlerini çoğaltmanın kaygusundadır.

En iyi ve mümbit topraklar büyük toprak sahiplerinin, köy ağalarının (köy burjuvalarının), tüccarların, mebusların ellerine geçmektedir. Her gün fakir köylüden binlercesi elindeki son toprak parçasığını de bunlara kaptırıyor. Patronlar hükümeti tekil ziraat makinelerini, traktörleri, damızlık hayvanları, tohumluk zahireyi yalnız bu zengin beylere, ağalara veriyor. Ucuz benzin, gaz hep bunlara dağıtılıyor. Halkın vergi adı altında alınan lokmaları hep bunların kursaklarına gidiyor. Hükümet bütçesindeki teşvikatı ziraiye tahsisatı tamamen mebusların, büyük toprak sahiplerinin ceplerine giriyor.

Fakir köylünün çalışan lokmalarıyla toplanan paralarla kurulmuş olan ziraat bankası fakir köylüyü semtine hile uğratmıyor. Bu paralar köylüye üç de üçüz faizle para veren muhtemellere, tüccarlara, büyük toprak sahiplerine veriliyor. Ziraat kooperatifleri köy ağaları, köy zenginleri ve büyük toprak sahiplerine bolca ve ucuzca para yetiştirmek için kuruluyor. Paraları yalnız fakir köylüden sızdırıyor. Fakirlerin parası yine fakirleri esirler gibi çalıştırmak, adam akıllı soymak, elindeki son toprak parçasığını de kapmak için kullanılacak.

Fabrikatörler parasının arslan payını alandır. Hükümet bunların bir dedi-

ğini iki ettirmiyor. Bunların verdikleri çüz't vergilerde kaldırılıyor. Göze görünen ve görünmeyen tekmlil vergiler yalnız ameleyle, fakir köylüye ve esnafa yükleniyor. Patronlar hükümetinin ameleyle ve fakir çalışan halkı adına aydın paralar (vergi) hep patronlara dağıtıyor. Ameleyle fakirlerin soyunlar diye mütehassıslar bunlara yardım, müdafat, gümrük resmi farkı diye hibe ediliyor. Hükümet bankalarının hisseleri bunlara bedavadan veriliyor. Yeye cek ve giyecek fiatları, hayat pahalılığı hiç görülmemiş dereceye çıkmış bulunuyor. Ameleden ve fakir halktan „tasarruf“ diye kanlarını emmek için dolaplar, düzenler kuruluyor. Patronların serveti böylece amele ve çalışan halkın açlığı hesabına her saat çoğalıyor, kuvveti büyüyor.

Bilhassa amele sınıfı dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir soyguna tâbi tutuluyor. Yevmiyeler seneler var ki hakiki kıymetinin aşagina düşürülmüş tür; daha da düşürülecektir. Patronların maliyet fiatlarını düşürmek, daha iyi usul ler kullanmak hususundaki gayretleri yevmiyeleri ve amele sınıfını bekleyen akibetli gösterir. İş saatları çoğalmaktadır. Erkeklerin yerine gittikçe çoğalan bir nispette kadın ve çocuklar geçiriliyor. Bunların yevmiyeleri tramvay ve vapur parasına, ayak kabı parasına bile yetmeyecek kadar azdır; durmadan da indiriliyor. Amelenin çalıştığı yerlerde sıhhi şartlara kimsenin kulak astığı yok. İş kanununu vesilesile amele sınıfı avutuluyor. Ameleye nefes aldırılmıyor. Gözünü açmasın, başını kaldırmamasın diye daha ziyade açlığa mahkûm ediliyor. Abdülhamit zulmüne rahmet okutacak bir istipdat altında tazyik ediliyor. Patronlar ameleyle haddesiz soyun diye hükümet ameleyle her türlü mücadele silahlarından mahrum ediyor. Fabrikalar amele, bekçi,

usta ve müfettiş kıyafetinde hafiyelerle, jurnallerle dolduruldu. Amele sınıfının en cesur, en fedakâr ve şuurularını fabrikalardan kapı dışarı ediyor, kamçılar ve tekemler altında kana boğuluyor, hapsilere fırlıyor. Tekmil devlet cihazları amele sınıfını, fakir köylü ve esnafi ezme için ayaklandırmış bulunuyor.

İşte patronların, halk fırlamasının ve onun hükümetinin buhranı „izale“ yolu. Bu yol çalışan halk için açık, dipçik ve mahkûmiyet; patronlar için ise zenginlik ve hakimiyet yoludur. Bunların „milletten“ istedikleri fedakârlık amele sınıfı ve çalışan fakir halk için açlık, sefalet; patronlar için ise zenginlik, kazançlarının hudutsuz derecede çoğalmasudur.

„Millî“ menfaatlar mı?

Patronların, menfaatları tehlikeye düştüğü zaman, „millî“ menfaatların, „millî“ varlığın tehlikede olduğunu haykırışlarını artık bilmiyen yoktur. Türk patronlarının menfaatlarını da tehdit etmeğe başlayan buhran karşısında türk patronları ve onların hükümeti de ortahığı vevleceye vermeğe başladılar. „Millî“ varlığın ve „millî“ menfaatların tehlikede olduğundan bahsediyorlar. Bu sebeble „bütün milletçe“ fedakârlık yapmak lazım geldiğini söylüyorlar.

Birkaç sene evvel de, millî mücadele senelerinde, türk patronları aynı dili kullanmışlardı. „Halkın“ menfaatları mı tahakkuk ettirmek için mücadele ettiklerini söylemişlerdi. O vakit te bu efendiler „milletçe“ fedakârlık yapması lazım geldiğini haykırıyordardı. Amele sınıfı ile fakir köylüler, esnaf, küçük memurlar çok geçmeden bu „millî“ menfaatların, „milletçe“ fedakârlığın manasını andılar:

Mahnu, canını verenler, her türlü fedakârlığı yapanlar amele, köylü ve esnaf oldu. Zenginler gerilerde Zevksürdüler, keselerini şişirdiler, bol bol soydular. Topraksız, toprağı az olan köylü bu mücadelenin neticesinde parasız toprak ele geçirmek için kanını akıtıyordu. Büyük toprak sahiplerinin, hazinenin, evkafın topraklarının kendi-

sine bedava dağıtılmasını bekliyordu. Alamadı. Elindekini de köyün ağzına, tefeciye, tüccara, büyük toprak sahibine kapırdı. Bir lokma ekmeği de bulamaz oldu. En iyi topraklar, çiftlikler bunların, mebusların, nazırların, reisicümburun ellerine geçti. Rütûn traktörler, makinalar bunlara dağıldı. Şehirlerin esnafı ve orta halli çalışmakla geçinen kısmı vergilerin indirilmesini, ucuz ve bol kredi bekliyordu. Vergiler okadar çoğaldı ki esnafa dükkânını kapayıp açlıktan sokaklarda ölmekten başka yapacak şey kalmadı. Küçük memurlar maaşlarının yükseldiğini bekliyordu. İndirildi. Mebusların, vekillerin, yüksek memur ve zabıtların maaşlarına yüzlerce lira birden zam yapıldı.

Amele sınıfı iş saatlarının indirilmesini, yevmiyelerin insanca bir hayata kâfi bir hadda çıkartılmasını, vergilerden kurtulmağı, hayatın ucuzlanmasını, patronlardan alınacak para ile kazalara, işsizliğe, hastalığa karşı sigorta edilmigini, iş kanununun çıkarılmasını, serbestçe teşkilatlanmak, serbestçe komünist fırkasını kurmak, serbestçe gazete, kitap çıkarmak ve toplanmak haklarını istimal edebileceğini bekliyordu. Beklediklerinin tamamen aksini görüyor. İnsanlık hakkı bile inkâr ediliyor. Bütün kolunun emeğile, alınının terile geçinen halk kütleleri vergilerin indirilmesini, patronlara, zenginlere yükletilmesini bekliyorlardı. Halbuki tek mil vergiler yalnız amelenin, fakir köylünün ve esnafın sırtına yüklendi, durmadan da artıyor. Dökülen kanlardan parsayı yalnız patronlar sınıfı topladı ve topluyor. Aydın ki patronlar kendi sınıfı menfaatlarını düşündüler, tahakkuk ettirdiler ve elân da ediyorlar.

Artık herkes anladı ki patronların, büyük toprak sahiplerinin menfaatları ile amelenin, fakir köylünün ve esnafın menfaatları bir degildir. Bunların menfaatları birbirine zittir. Türk bujuvalarının öne sürdükleri „millî“ menfaatlar hakikatte patronların, tüccarların, bankacıların, büyük toprak sahiplerinin, bir kelime ile, türk burjuva sınıfının menfaatlarıdır. Onların yeneden talep ettikleri „milletçe“ fedakârlığın da açlıktan inliyen, resmî ve gayri resmî (tayyare ilah) bütün vergilerin tahammül hududunu aşan ağır yükleri altında kankusan amele sınıfının, çalışan halk kütlelerinin yeni mahrumiyetlere, yevmiyelerinin daha indirilmesine, iş saatlarının çoğaltılmasına, yeni vergi yüklerine ve yeni tazyiklere hazır bulunması demek olduğunu artık anlamıyacak kimse kaldi mi?

Millet birbirine her suretle hakikaten müsavi insanlardan mürekkep değildir. Soyun ve soyulanlardan, çalışmayan fakat zevksüren ve kan ter içinde çalışanlardan, ezen ve ezilenlerden, hâkim ile mahkûmlardan mürekkeptir. Bir-

birine zıt iki ana sınıftan mürekkeptir. Amele sınıfı ve geniş çalışan halk kütleleri artık patronların, soyguncuların zalimlerin menfaatları için fedakârlığa razı olamazlar. Onların menfaatları patronlarınkının tamamen zıttıdır. Amele sınıfı ve onunla beraber çalışan fakir halk kütleleri kendi menfaatları için mücadele ediyor. Bu sınıfın menfaatları, ancak komünist fırkasının rehberliği altında patronlarla ve yalnız patronların olan hükümetle amansız mücadele ile tahakkuk ettirilebilir. Etrafında mücadele edilen, feda edilmesi talep edilen menfaatlar, „millî“ bütün milletin değildir, sınıfı menfaatlarıdır.

ARİH ARASININ İKİNCİ KISMI